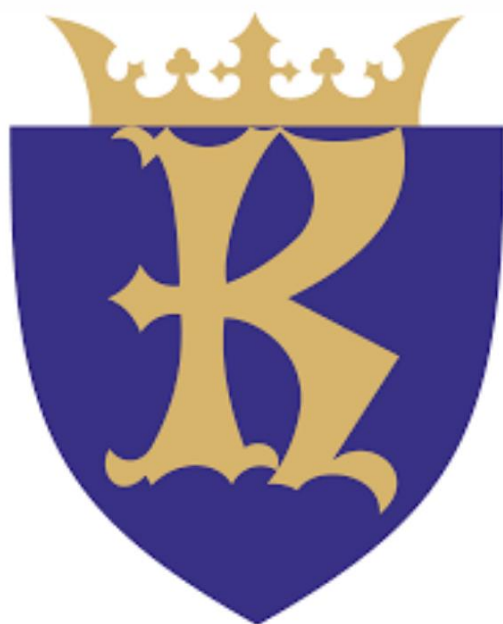
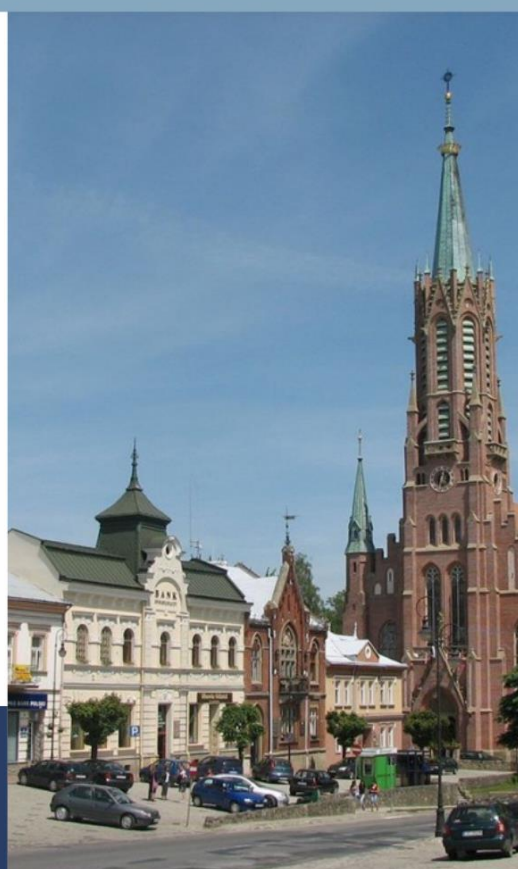

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA GRYBÓW NA LATA 2022-2030

LIPIEC 2022

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Grybów.....	4
1.1. Diagnoza sytuacji społecznej	4
1.1.1. Analizy statystyczne	5
1.2. Diagnoza sytuacji gospodarczej i przestrzennej.....	19
1.3. Wnioski z diagnozy oraz obszary strategicznej interwencji.....	46
2. Wizja, cele rozwoju Miasta Grybów oraz kierunki działań	56
2.1. Wizja i cele	56
2.2. Kierunki działań w zakresie realizacji celów strategicznych rozwoju Miasta Grybów..	57
2.2.1 Planowane do osiągnięcia rezultaty działań.....	66
2.3. Wyniki konsultacji społecznych Strategii Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030	70
3. Polityka funkcjonalno-przestrzenna Miasta Grybów	71
3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Grybów	71
3.1.1.Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	78
4. Sposób realizacji, monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju.....	81
5. Ramy finansowe i źródła finansowania działań określonych w Strategii Rozwoju	89
Spis tabel	96
Spis rysunków.....	97
Spis wykresów.....	97

Zarządzenie Miastem Grybów, zawsze wiązało się z koniecznością podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów, wytyczania nowych ścieżek rozwoju oraz ciągłą pracą i doskonaleniem tego miejsca, tak by jego mieszkańcy i przedsiębiorcy czuli się w nim dobrze.

To zarządzanie nie powinno być procesem intuicyjnym, musi opierać się na solidnych podstawach takich jak znajomość tutejszej społeczności oraz problemów, z którymi się boryka. To również wiedza z zakresu gospodarki Grybowa, sytuacji na rynku pracy, czy zasób wiadomości związanych z przestrzenią Miasta. Kierowanie Grybowem, to przede wszystkim jego rozwój, najlepiej długofalowy, oparty na rzeczywistości stwierdzonych potrzebach, z wykorzystaniem jego potencjału i zachowaniem walorów oraz tradycji. Aby proces rozwoju przebiegał sprawnie, konieczne jest stworzenie jego planu, opisu, określenie działań, które przyczynią się do realizacji postawionych celów. Takim opisem i planem jest Strategia Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030.

Stworzenie Strategii Rozwoju pozwala wskazać najbardziej efektywne działania, które zagwarantują skuteczny rozwój danego obszaru, infrastruktury, przedsiębiorczości czy inicjatyw społecznych. Strategia pozwoli zbudować wizerunek Miasta, tworząc jego wizytówkę. Jest ona źródłem informacji dla mieszkańców, podmiotów gospodarczych, czy inwestorów oraz przyczynia się do skutecznego wykorzystania zasobów własnych Miasta zarówno finansowych, rzeczowych jak i społecznych. Wyznacza sposoby przeciwdziałania napotkanym zagrożeniom.

Brak strategii rozwoju, powoduje, że dany obszar zmienia się w sposób chaotyczny, miasto rozwija się na oślep, nie biorąc pod uwagę na czym należy skupić uwagę. Zmiana wynika raczej z bieżących sytuacji, politycznych decyzji, tego co jest pilne „na teraz”. Rozwój kształtowany jest przez spontaniczne reakcje opinii publicznej, co skutkuje rezygnacją z większej spójności Miasta. Opracowany i przemyślany plan rozwoju przyczynia się do spójności zmian, synergii, wpływa na zwiększenie efektywności rozwoju, scala ze sobą różne inwestycje tworząc sensowną całość.

Niniejszy dokument, zawiera w sobie krótką charakterystykę Miasta, opis sytuacji społecznej, problemów jego mieszkańców, ale także analizę stanu gospodarki, przestrzeni, infrastruktury czy środowiska. Na podstawie tego opisu, zdiagnozowano problemy i wady Miasta, ale także jego zalety, walory i potencjał. Wykorzystano te cechy do stworzenia wizji Miasta, celów oraz kierunków i działań mających pomóc w ich realizacji. Następnie zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, zawarto opis polityki przestrzennej Miasta, jak również rekomendacje co do jej rozwoju. Ostatnim etapem niniejszej Strategii jest opis jej monitorowania oraz źródeł finansowania.

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Grybów

Jednym z założeń tworzenia planu rozwoju obszaru, jest jego charakterystyka, opis, diagnoza. Znając problematykę czy atuty danej miejscowości, miasta, czy gminy, można podjąć działania zmierzające do poprawy sytuacji, wykorzystania potencjału i określenia kierunków rozwoju.

Niniejszy rozdział dotyczyć będzie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Grybów. Poruszone zostaną kwestie związane z ogólną charakterystyką Miasta takie jak położenie czy dostępność komunikacyjna. Omówiony zostanie temat demografii, polityki społecznej, edukacji i wychowania czy kapitału społecznego. Diagnoza gospodarcza dotyczyć będzie gospodarki i rynku pracy oraz finansów samorządowych. Opis sytuacji przestrzennej dotyczyć będzie środowiska i związanej z nim infrastruktury, kultury i dziedzictwa Grybowa, sportu, rekreacji i turystyki, planowania przestrzennego oraz bezpieczeństwa publicznego.

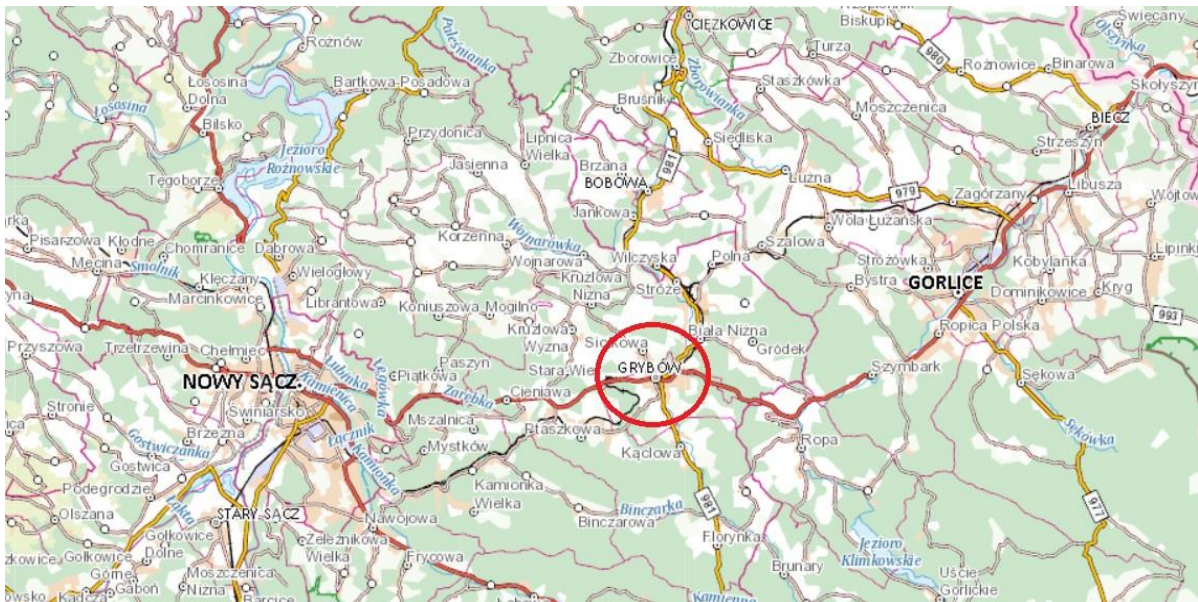
Przytoczone dane pochodzą w większości z Głównego Urzędu Statystycznego -Banku Danych Lokalnych, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, jak również z danych własnych Urzędu Miejskiego w Grybowie. Prezentowane wykresy i tabele zostały opracowane na potrzeby niniejszej diagnozy, na podstawie dostępnych źródeł danych. Na końcu tego rozdziału znajdzie się podsumowanie słabych i mocnych stron Miasta, jak również jego problemów.

1.1. Diagnoza sytuacji społecznej

Miasto Grybów położone jest w Powiecie Nowosądeckim, na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Rożnowskiego, nad rzeką Białą (nazywaną potocznie Białą Tarnowską, gdyż dopływa do Dunajca, w okolicach Tarnowa). Przez Miasto przebiega droga krajowa nr 28 oraz droga wojewódzka nr 981. Biegnie tędy linia kolejowa nr 96 (Tarnów-Leluchów-Grybów), a samo Miasto położone jest około 20 kilometrów od Miasta Nowy Sącz. Graniczy z Gminą Grybów oraz Powiatem Gorlickim (miejscowość Ropa).

Grybów otoczony jest Górami Grybowskimi, którym zawdzięcza swoje piękne krajobrazy. Znajduje się tutaj niebieski (Grybów- Chełm-Wawrzka) oraz zielony szlak (Grybów- Jaworze) pieszy. Miasto ujęte jest w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Położenie w sąsiedztwie Beskidów Zachodnich i Pogórza Karpackiego stanowi główny atrybut dla rozwoju turystyki i rekreacji. Grybów zajmuje obszar 16,95 km², tereny rolnicze stanowią około 68% powierzchni, a lasy i grunty leśne 21%¹.

¹ <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/>

Mapa 1 Położenie Miasta Grybów (źr. https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gpmmap=gp0).

Mapa 2 Widok na Miasto Grybów (źr. <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/>)

Miasto wydaje lokalną gazetę „Kurier Grybowski”, działają też portale informacyjne takie jak Grybow24.pl, czy telewizja Grybow.tv. Co roku na terenie Miasta odbywa się znana w Małopolsce „Jesień Grybowska” - wydarzenie kulturalno- sportowe, połączone z występami zespołów, czy prezentacjami rękodzieła.

1.1.1. Analizy statystyczne

Poniższe analizy oscylować będą wokół procesów demograficznych, stanu ludności Miasta, jak również polityki społecznej, w tym pomocy społecznej, czy ochrony zdrowia. Opisana

zostanie sieć placówek oświatowych, w tym ich liczba, ilość uczniów, wyniki uzyskane na egzaminach końcowych, czy współczynnik skolaryzacji. Omawiając kapitał społeczny przedstawione zostaną dane dotyczące aktywności obywatelskiej, czy liczby działalności organizacji pozarządowych.

Ludność i procesy demograficzne

Liczba ludności w Mieście Grybów wynosi 5986 osób, co przekłada się na gęstość zaludnienia 353 osób na km². Od roku 2018 można zaobserwować spadek tego wskaźnika. W strukturze dominują kobiety, w 2020 roku ich liczba wynosiła 3099, mężczyzn zaś 2887 (współczynnik feminizacji wynosi 107). Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w procencie ludności ogółem wynosił: 19,9 % dla osób w wieku przedprodukcyjnym, 60,4% w wieku produkcyjnym i 19,8% poprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wynosił 25,2 [osoba] i był zbliżony do średniej wojewódzkiej (25,5). Wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił 65,7 i był wyższy od wskaźnika województwa małopolskiego (65,1).²

Wskaźnik	jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności ogółem	osoba	6 051	6 074	6 089	6 038	6 026	5986
- w tym kobiety	osoba	3 125	3 136	3 152	3 119	3 119	3099
- w tym mężczyźni	osoba	2 926	2 938	2 937	2 919	2 907	2887
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem:	%						
- w wieku przedprodukcyjnym	%	20,3	20,5	20,5	20,1	20,0	19,9
- w wieku produkcyjnym	%	61,7	61,2	60,7	60,6	60,2	60,4
- w wieku poprodukcyjnym	%	18,0	18,2	18,7	19,3	19,8	19,8
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	62,1	63,3	64,7	65,1	66,1	65,7
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	21,9	22,4	23,2	24,0	25,2	25,2

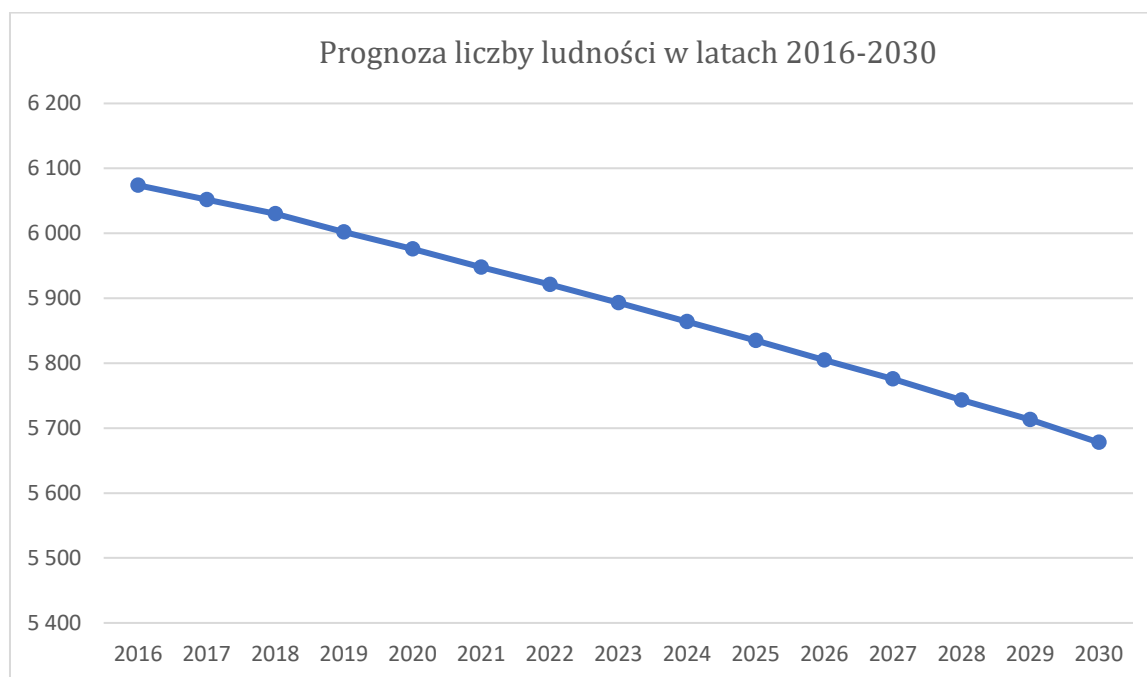
Tabela 1 Wskaźniki demograficzne Miasta Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Porównując dane z ostatnich 6 lat, można powiedzieć, że liczba ludności, mimo że wykazywała tendencję do wzrostu, ostatnio spada. To samo tyczy się wskaźnika osób w wieku

² GUS, BDL 2019.

produkcyjnym. Rośnie natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym, podobnie jak wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi i liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (oprócz roku 2020). Można zauważyć, że zależność ta nie charakteryzuje tylko Grybowa, ale dotyczy całego powiatu czy województwa, a patrząc ogólnie i całego kraju.

Jeżeli chodzi o przewidywaną liczbę ludności w przyszłości, to posłużono się opracowaniem GUS „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”. Wyraźnie widać spadek liczby ludności w kolejnych latach. Biorąc pod uwagę, że opracowanie to zostało wydane w 2017 roku, a kolejne lata można porównać z faktyczną liczbą mieszkańców, to spadek jest podobny jak w prognozie.

Wykres 1 Prognoza liczby ludności w Grybowie w latach 2016-2030 (oprac. własne na podstawie Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne, GUS 2017).

Rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności oraz współczynnik obciążenia osobami starszymi. Jest to zjawisko obecnie dość popularne. Aby zapewnić tło porównawcze, warto przytoczyć dane z innej miejscowości, zbliżonej charakterem i położeniem do Miasta Grybowa, tj. Miasta Piwniczna- Zdrój. Położone jest ono również w Powiecie Nowosądeckim, jednak w jego południowej części. Piwniczna- Zdrój jest większa niż Grybów, bo zajmuje około 38 km², liczba ludności wynosi 5860. Miasto położone jest blisko granicy ze Słowacją, posiada bogaty krajobraz, liczne walory przyrodnicze oraz słynie ze swojej wody mineralnej „Piwniczanka”.

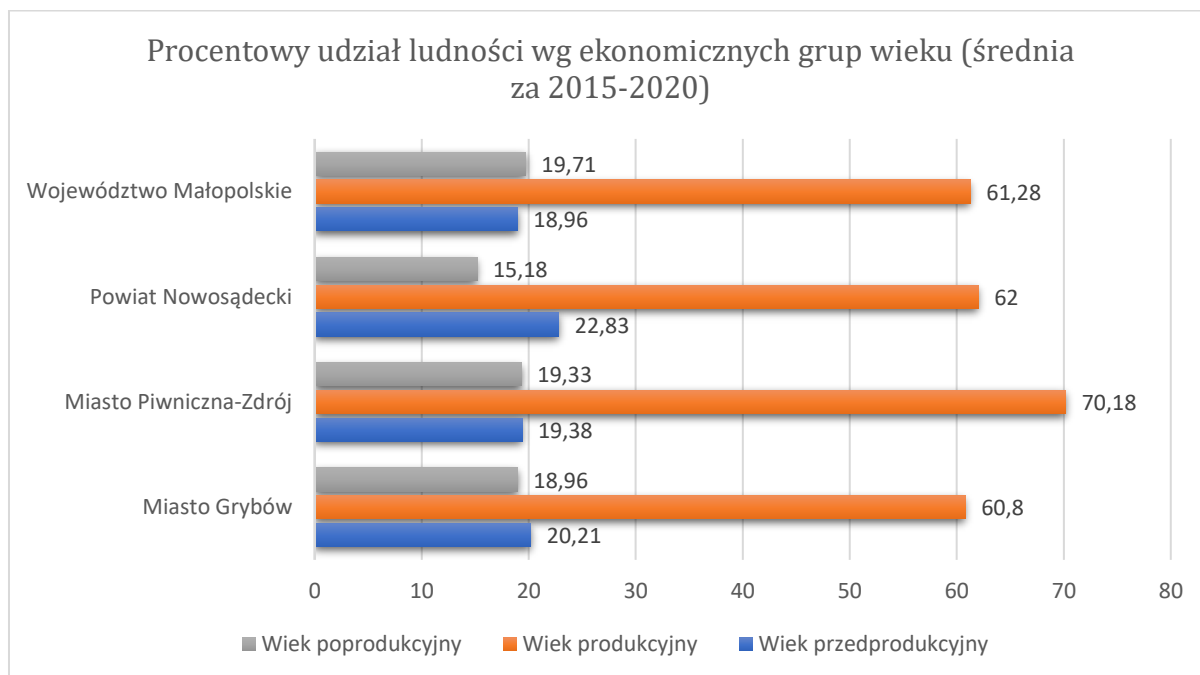
Wskaźnik	jednostka	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	miary						
Liczba ludności ogółem	osoba	5 943	5 919	5 925	5 882	5 860	5793

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem:	%						
- w wieku przedprodukcyjnym	%	22	19,5	19,1	18,7	18,5	18,5
- w wieku produkcyjnym	%	64,0	63,9	63,8	63,8	63,2	102,4
- w wieku poprodukcyjnym	%	16,3	16,5	17,1	17,5	18,4	30,2
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	56,1	56,5	56,7	56,7	58,3	59,6
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	19,2	19,6	20,1	20,7	21,8	22,3

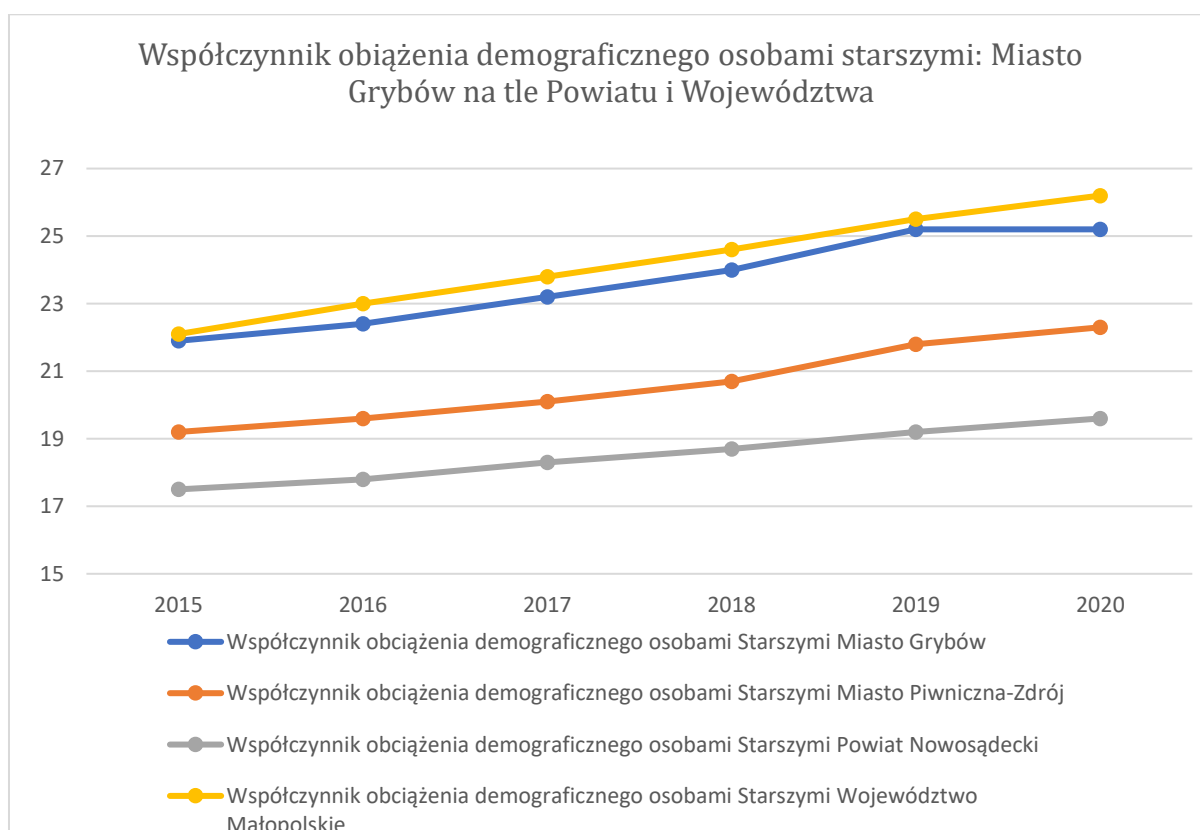
Tabela 2 Wskaźniki demograficzne Miasta Piwniczna-Zdrój w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

W Piwnicznej-Zdroj liczba ludności także maleje, natomiast wskaźniki obciążenia demograficznego osobami starszymi jest niższy niż w Grybowie, a udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym jest niższy niż w Grybowie. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności jest wyższy niż w Grybowie.

Jeżeli chodzi o wskaźnik udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności, to dane dla Grybowa są zbliżone do danych wojewódzkich. Wskaźniki są dużo wyższe niż dla Miasta Piwniczna-Zdrój, czy dla Powiatu Nowosądeckiego. Natomiast w zakresie procentowego udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem (średnia za lata 2015-2020), to liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Grybowie jest wyższa niż średnia powiatowa, a niższa niż wojewódzka. Osoby w wieku produkcyjnym, stanowią w Grybowie mniejszą część niż w powiecie, czy województwie. Natomiast wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy niż średnia powiatowa czy wojewódzka.

Wykres 2 Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wieku (średnia za 2015-2020, oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Wykres 3 Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi: Miasto Grybów na tle Powiatu i Województwa (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Jeżeli chodzi o teoretyczną liczbę mieszkańców Miasta Grybów, a liczbę rzeczywistą, w celu określenia dysproporcji posłużono się wcześniej zaprezentowanymi danymi GUS odnośnie liczby ludności na podstawie zameldowania, a także liczbą ludności według złożonych deklaracji za gospodarowanie odpadami.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców na terenie Miasta Grybów wg deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi	5003	5018	5026	5022	5023	4973
Liczba ludności wg danych GUS	6 051	6 074	6 089	6 038	6 026	5986

Tabela 3 Porównanie liczby ludności wg zameldowania i deklaracji za gospodarowanie odpadami (oprac. własne na podstawie danych MPGK w Grybowie).

Jak widać powyżej, rozbieżność między teoretyczną liczbą mieszkańców, a faktyczną ich ilością oscyluje wokół 1000 osób. Jest to dość duża różnica, która wynikać może przede wszystkim z zagranicznych wyjazdów zarobkowych, czy wyjazdów edukacyjnych (stypendia, studia, szkoła średnia). Zdarza się także, że osoby są tylko zameldowane w Mieście, a mieszkają w miejscowościach poza nim. W przypadku migracji ludności, to zgodnie z dostępnymi danymi z GUS za lata 2016-2020, sytuacja wygląda następująco:

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
migracje wewnętrzne na pobyt stały - napływ	47	55	45	48	33
migracje wewnętrzne na pobyt stały - odpływ	57	89	81	72	57
saldo migracji wewnętrznych	-10	-34	-39	-24	-24

Tabela 4 Tabela 4 Migracje wewnętrzne na pobyt stały w Mieście Grybów w latach 2016-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

Jak można zaobserwować, napływ ludności utrzymuje się na dość stałym poziomie. Odpływ ludności zachowuje się podobnie. Jeżeli chodzi o atrakcyjność osadniczą Miasta Grybów, to, aby ją określić posłużono się danymi w zakresie liczby uzyskanych pozwoleń na budowę (dane GUS). Wyniki prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4 Wydane pozwolenia na budowę i zgłoszenia budowy w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2018-2020).

Dostępne są dane tylko z roku 2018-2020, jedna widać, że atrakcyjność osadnicza jest zadowalająca. Liczba uzyskanych pozwoleń na budowę rośnie. Dla porównania w Mieście Piwniczna-Zdrój wydano odpowiednio pozwoleń: 2018: 27, 2019: 16, 2020: 25.

Polityka społeczna

W niniejszej części omówione zostaną dane dotyczące pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz gospodarki mieszkaniowej Grybowa w ostatnich latach. Dane pochodzą z GUS oraz z Urzędu Miejskiego w Grybowie.

Jeżeli chodzi o pomoc społeczną udzielaną w Mieście Grybów, to zadanie to realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Grybowie. Część mieszkańców dotknięta jest problemami, które zmuszają ich do korzystania ze wsparcia OPS. Jak pokazują dane GUS za lata 2015-2020, liczba Beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej spada do roku 2019, wówczas następuje lekki wzrost, ale po nim znowu spadek.

Wykres 5 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Wskaźnik w roku 2018 znacznie spadł (z 507 do 418), ale nieco podniósł się w 2019 r. Jak przekłada się to na kryterium dochodowe, obrazuje poniższa tabela.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	561	538	507	418	426	351
poniżej kryterium dochodowego	361	319	244	212	194	172
powyżej kryterium dochodowego	200	219	263	206	232	179

Tabela 5 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Mieście Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego maleje, przy wzroście osób powyżej kryterium do 2019 roku). Wskaźnik: Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście maleje do roku 2019, wówczas następuje wzrost, by w roku 2020 ponownie odnotować spadek:

2015: 927

2016: 887

2017: 834

2018: 688

2019: 707

2020: 585

Można stwierdzić, że jest on podyktowany wzrostem wskaźnika w zakresie kryterium dochodowego. Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem prezentuje się następująco:

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	9,3	8,9	8,3	6,9	7,1	5,9
poniżej kryterium dochodowego	6,0	5,3	4,0	3,5	3,2	2,9
powyżej kryterium dochodowego	3,3	3,6	4,3	3,4	3,8	3,0

Tabela 6 Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Jak widać i tutaj wskaźniki zachowywały się nietypowo. Udział ogółem spadał jak wcześniej do 2019 roku, poniżej kryterium dochodowego także, natomiast powyżej kryterium do roku 2018 wzrastał, by od 2018 spaść.

Co tyczy się świadczeń rodzinnych, to i tutaj sytuacja prezentuje się nieszablonowo. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci od 2015 roku rosła, a w 2020 dość wyraźnie spadała. Może wiązać się to z poprawą sytuacji finansowej rodzin lub pobieraniem zasiłku przez rodziców pracujących za granicą.

Stan pomocy społecznej udzielanej przez OPS, wygląda następująco:

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	442	431	407	331	362	351
% mieszkańców	7,30	7,10	6,68	5,48	5,96	5,85

Tabela 7 Liczba osób korzystających z pomocy OPS w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych UM w Grybowie).

Jak można zauważyć, liczba osób korzystających z pomocy OPS w Grybowie maleje. Zauważono wzrost w 2019 roku, jednak w kolejnym znowu spadek. Jeżeli chodzi o powody korzystania z OPS, to sytuacja prezentuje się jak poniżej.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	258	258	213	167	133	187
Sieroctwo	3	5	3	3	0	0
Bezdomność	4	3	3	3	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności)	179	191	179	137	118	158
Bezrobocie	193	190	136	114	76	55
Niepełnosprawność	132	137	133	117	125	117
Długotrwała lub ciężka choroba	186	196	191	139	162	159
Bezradność w sprawach	40	53	26	11	23	53

opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (w tym: rodzina niepełna)						
Przemoc w rodzinie	5	5	6	2	9	11
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.	2	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	4	0	0	
Alkoholizm	22	10	10	15	8	13
Sytuacja kryzysowa	2	0	0	0	0	0

Tabela 8 Powody korzystania z OPS w Grybowie w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych z UM w Grybowie).

Ubóstwo to przeważająca sytuacja powodująca sięganie po pomoc z OPS, następnie długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie (tendencja spadkowa) oraz niepełnosprawność. Także potrzeba ochrony macierzyństwa jest na dość wysokim poziomie. Na terenie Miasta, są osoby, które pobierają zasiłek długotrwale. W roku 2015 było to 47 osób, 2016: 38, 2017: 40, 2018: 32, 2019: 31, 2020: 33. Liczba ta utrzymuje się na względnie podobnym poziomie. Co do rodzajów pomocy, jakie oferowano mieszkańcom Grybowa, to można wymienić świadczenia pieniężne takie jak: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, zasiłek celowy specjalny, zasiłek celowy na zakup żywności z programu „Posiłek w szkole i w domu”, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne przy wypłacaniu zasiłku stałym. A także niepieniężne: usługi opiekuńcze, świadczenie pracy socjalnej, sprawienie pogrzebu, schronienie, posiłek realizowany w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, pobyt w Domu Pomocy Społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, przyznanie prawa do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.³Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również projekty i programu dla mieszkańców, między innymi aktywizację osób powyżej 60 roku życia poprzez spotkania, warsztaty i wycieczki, prowadzi działalność w ramach Ogólnopolskiej Karty Seniora itp.

Omawiając politykę społeczną Grybowa, warto zwrócić uwagę na ochronę zdrowia, w tym dostępność placówek ochrony zdrowia, ilość udzielonych porad, ale także zaplecze opiekuńcze dla dorosłych oraz małych dzieci.

W Grybowie działają 3 przychodnie i 5 aptek, co przekłada się na wskaźnik 5 przychodni na 10 tysięcy mieszkańców. Dla porównania, w mieście Piwniczna-Zdrój działają 4 przychodnie. Jeżeli chodzi o liczbę udzielanych porad, to od roku 2015 systematycznie rośnie: 2015: 85883, 2016: 87402, 2017: 88941, 2018: 92959, 2019: 103 421. Dla porównania, w mieście Piwniczna-Zdrój liczba porad była dużo niższa: 2015: 39754, 2016: 39453, 2017: 39880, 2018: 40302, 2019: 41479. Wzrost ilości porad wiązać się może ze zwiększeniem świadomości na temat własnego

³Źr. Dane z UM w Grybowie.

zdrowia, ale także z pogorszeniem się stanu zdrowia mieszkańców i dość dużą liczbą osób starszych, którzy nierzadko borykają się z problemami zdrowotnymi. W Grybowie działa placówka wsparcia dziennego „Świetlica Środowiskowa”, prowadzona przez OPS dla dzieci z terenu Miasta.

Na terenie Miasta znajdują się dwa miejsca zapewniające opiekę nad dziećmi do lat 3, z 24 miejscami. Wskaźnik udziału dzieci do lat 3 w opiece żłobkowej jest niski: 11,9%. Z uwagi na fakt, że duża część osób pracujących dojeżdża do pracy do Nowego Sącza, można wysnuć wniosek, że korzystają z tamtejszych żłobków i klubów dziecięcych.

Jeżeli chodzi o edukację w Grybowie, to podstawowe dane w zakresie liczby i rodzaju szkół prezentuje poniższa tabela.

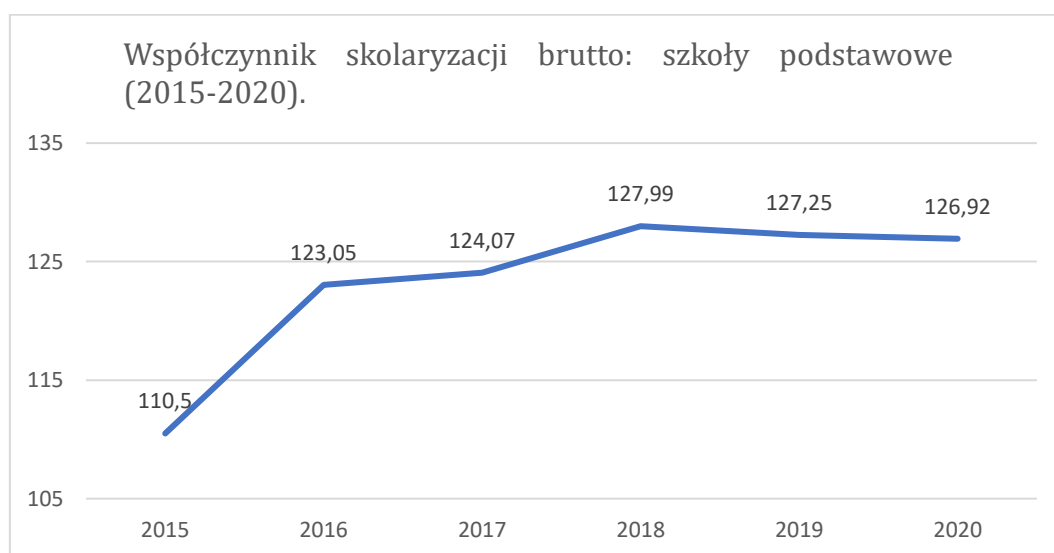
Placówka	rok	Liczba ogółem	liczba osób uczęszczających
Przedszkola i punkty przedszkolne	2015	4	261
Przedszkola i punkty przedszkolne	2016	4	272
Przedszkola i punkty przedszkolne	2017	4	304
Przedszkola i punkty przedszkolne	2018	5	354
Przedszkola i punkty przedszkolne	2019	4	349
Przedszkola i punkty przedszkolne	2020	5	405
Szkoły Podstawowe	2015	2	484
Szkoły Podstawowe	2016	2	465
Szkoły Podstawowe	2017	2	536
Szkoły Podstawowe	2018	2	631
Szkoły Podstawowe	2019	2	663
Szkoły Podstawowe	2020	2	679
Gimnazja	2015	1	278
Gimnazja	2016	1	252
Gimnazja	2017	0	165
Gimnazja	2018	0	77
Gimnazja	2019	-	-
Gimnazja	2020	-	-
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2015	3	736
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2016	4	670
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2017	3	640
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2018	3	624
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2019	3	820
Szkoły ponadgimnazjalne (średnie)- ogółem	2020	3	835

Tabela 9 Podstawowe dane w zakresie szkolnictwa w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).

Liczba przedszkoli rośnie, widać, że rośnie zapotrzebowanie na miejsca przedszkolne. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił w roku 2016- 92,8, w 2017: 99,3, 2018: 110, 2019: 113,8, 2020: 132,9.

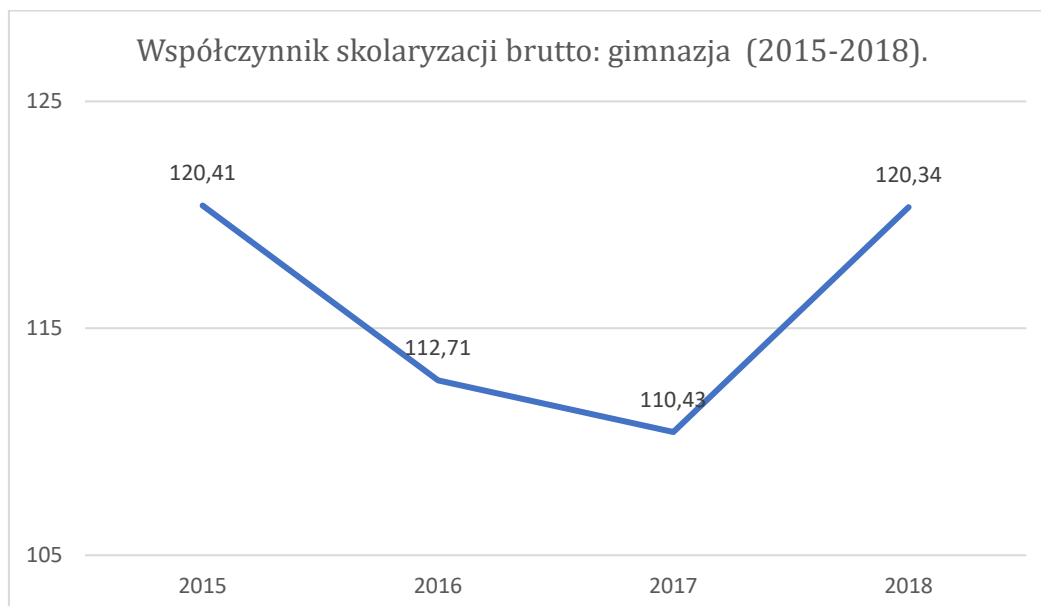
W szkołach podstawowych od 2017 roku uczy się coraz więcej dzieci, jednak jest to spowodowane likwidacją gimnazjów i przejściem dzieci do klas 7-8. Jeżeli chodzi o gimnazja, to wskaźniki spadały z uwagi na ich likwidację.⁴ Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych, mimo że od 2015 roku wzrastał, to w 2019 roku nieco się zmniejszył. Dla porównania, w Piwnicznej-Zdrój, był dużo niższy niż w Grybowie: 2015: 86,39, 2016: 92,02, 2017: 90,66, 2018: 92,84, 2019: 92,24, 2020: 91,91.

Powyższe dane warto porównać ze zdawalnością egzaminów końcowych w mieście Grybów dla szkół podstawowych i gimnazjum. Dane zestawione zostały od razu z wynikami uczniów z miasta Piwniczna-Zdrój.

Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2020).

⁴ na podstawie Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r.- Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, 949 i 2203, z 2018 r. poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 1287

Wykres 7 Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto dla gimnazjów (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2018).

Obszar	Przedmiot	Wynik w roku 2015	Wynik w roku 2016	Wynik w roku 2017	Wynik w roku 2018	Wynik w roku 2019	Wynik w roku 2020
Miasto Grybów	historia i wiedza o społeczeństwie	66	55	57	54	58	-
Miasto Piwniczna - Zdrój	historia i wiedza o społeczeństwie	64,1	54	63	59	55	-
średnia powiatowa	historia i wiedza o społeczeństwie	64,1	56	59	59	58	-
Miasto Grybów	język polski	62,6	75	67	63	64	-
Miasto Piwniczna - Zdrój	język polski	59,49	64	73	70	59	-
średnia powiatowa	język polski	61,4	70	69	69	64	-
Miasto Grybów	przedmioty przyrodnicze	52,4	52	49	53	49	-
Miasto Piwniczna Zdrój	przedmioty przyrodnicze	47,6	49	49	55	44	-
średnia powiatowa	przedmioty przyrodnicze	49,5	51	50	55	48	-
Miasto Grybów	matematyka	54	50	44	49	44	-
Miasto Piwniczna-Zdrój	matematyka	46,7	46	49	54	41	-
średnia powiatowa	matematyka	48,6	49	46	51	43	-
Miasto Grybów	język obcy (angielski)	64,9	61	66	62	66	-
Miasto Piwniczna-Zdrój	język obcy (angielski)	61,4	50	63	58	55	-
średnia powiatowa	język obcy (angielski)	61,30	56,1	58	60	60	-

Tabela 10 Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w Grybowie oraz Piwnicznej-Zdrój (oprac. własne na podstawie danych OKE).

Wyniki egzaminów gimnazjalnych wskazują, że uczniowie z Grybowa lepiej radzą sobie z języka angielskiego niż ich rówieśnicy z powiatu i z Piwnicznej-Zdrój. Jeżeli chodzi o matematykę i przedmioty przyrodnicze, to widać, że ogólnie otrzymali połowicznie lepsze wyniki niż dzieci z Piwnicznej-Zdrój, ale też w większości nie uzyskali średniej powiatowej. Język polski wypadł

podobnie, natomiast historia i wiedza o społeczeństwie były stosunkowo niższe niż średnia powiatowa.

Jeżeli chodzi o sprawdzian, to sytuacja prezentuje się następująco:

	Przedmiot	Rok 2015	Rok 2016
Miasto Grybów	języki obce	80	77
Miasto Grybów	język polski	68	73
Miasto Grybów	matematyka	64	61
Piwniczna-Zdrój	języki obce	71	64
Piwniczna-Zdrój	język polski	67	70
Piwniczna-Zdrój	matematyka	61	55
Powiat Nowosądecki	języki obce	74	67
Powiat Nowosądecki	język polski	71	71
Powiat Nowosądecki	matematyka	53	53

Tabela 11 Wyniki sprawdzianu w Mieście Grybów na tle Piwnicznej-Zdrój oraz Powiatu Nowosądeckiego w latach 2015-2016 (oprac. własne na podstawie danych OKE).

Oprócz wyników z języka polskiego w 2015 roku, młodzi Grybowianie otrzymali lepsze wyniki niż średnia powiatowa. Ogółem lepiej zdali sprawdzian w stosunku do dzieci z Piwnicznej-Zdrój. Znowu dobrze wypadł język angielski.

W przypadku egzaminu ósmoklasisty, to o ile w roku 2019 wyniki były wyższe lub zbliżone do średniej powiatowej, tak w roku 2020 mimo, że nie były gorsze od średniej powiatowej (zwłaszcza z języka angielskiego), to nie były tak wysokie jak wcześniej. Może to być pośrednio skutek zdalnego nauczania, które obowiązywało od marca 2020 roku z powodu pandemii Covid-19.

	Przedmiot	Rok 2019	Rok 2020
Miasto Grybów	Język polski	61	52
Miasto Grybów	Matematyka	51	50
Miasto Grybów	Język angielski	63	48
Piwniczna-Zdrój	Język polski	65	58
Piwniczna-Zdrój	Matematyka	43	50
Piwniczna-Zdrój	Język angielski	53	46
Powiat Nowosądecki	Język polski	62	58
Powiat Nowosądecki	Matematyka	44	50
Powiat Nowosądecki	Język angielski	51	48

Tabela 12 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Mieście Grybów na tle Piwnicznej-Zdrój oraz Powiatu Nowosądeckiego w latach 2019-2020 (oprac. własne na podstawie danych OKE).

Kolejnym omawianym obszarem w zakresie polityki społecznej będzie kapitał społeczny, a dokładniej aktywność obywatelska, frekwencja w wyborach, czy działalność organizacji pozarządowych.

Według danych portalu spis.ngo.pl z dnia 20.03.2021 r. na terenie Miasta funkcjonuje 12 działających organizacji pozarządowych, poniżej wskazano, co to za organizację i w jakim obszarze działają:

1. Stowarzyszenie Prywatnego Handlu, Usług i Rzemiosła "Grybów 2003"
 - Sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe
2. Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych - Sokół
 - Rozwój lokalny
3. Stowarzyszenie Stara Baśń
 - Kultura, sztuka, tradycja
4. Ludowy Klub Sportowy "Grybovia"
 - Sport, turystyka, rekreacja, hobby
5. Towarzystwo Wspierania Liceum Ogólnokształcącego im. Artura Grottgera w Grybowie
 - Edukacja, wychowanie
6. Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Aktywności Lokalnych Arsenał
 - Rozwój lokalny
7. Grybowski Klub Abstynenta "Stara Plebania" w Grybowie
 - Ochrona zdrowia
8. Grybowskie Stowarzyszenie Futsalu GSF w Grybowie
 - Sport, turystyka, rekreacja, hobby
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Grybowie - Białej Wyżnej
 - Ratownictwo, bezpieczeństwo
10. Uczniowski Klub Sportowy "Grottger"
 - Sport, turystyka, rekreacja, hobby
11. Uczniowski Klub Sportowy "Iskry"
 - Sport, turystyka, rekreacja, hobby
12. Fundacja Pomocy Rodzinom Ofiar Wypadków Drogowych "Agata"
 - Ochrona zdrowia, usługi socjalne, pomoc społeczna

Skupiają się one na działalności sportowej, kulturalnej, edukacyjnej, rozwoju lokalnym, a także na ochronie zdrowia i bezpieczeństwie. Średnia liczba organizacji pozarządowych w Powiecie Nowosądeckim wynosi 46 (liczba ogólna: 736⁵, podzielona przez liczbę gmin). Wynik Grybowa jest poniżej średniej powiatowej, jednak biorąc pod uwagę powierzchnię Miasta, a innych gminy, wynik ten nie jest taki zły.

Aktywność obywatelska mierzona za pomocą frekwencji wyborczej prezentuje się następująco:

⁵[https://spis.ngo.pl/novosadecki?cat\[2898\]=2899](https://spis.ngo.pl/novosadecki?cat[2898]=2899) (data pobrania 07.03.2021r.)

Frekwencja wyborcza w Mieście Grybów	
Frekwencja wyborcza: rok 2018	%
sejmiki województw	55,79
radę powiatów	55,41
radę gmin i radę miast w miastach na prawach powiatu	56,21
wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - I tura wyborów	55,87
Frekwencja wyborcza: rok 2020: wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	73,62

Tabela 13 Frekwencja wyborcza w Mieście Grybów: rok 2014 i 2018 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2014 i 2018 oraz PKW 2020).

Frekwencja wyborcza wynosi średnio 55,82%, a dla wyborów na prezydenta kraju 73,62% i jest na zadowalającym poziomie, ale jednak poniżej średniej powiatowej: 57,44% i powyżej średniej powiatowej dla wyborów prezydenckich (72,35%).

1.2. Diagnoza sytuacji gospodarczej i przestrzennej

Niniejszy rozdział dotyczyć będzie obszarów związanych między innymi z usytuowaniem Miasta Grybów, mobilnością, inwestycjami, ale także rynkiem pracy, środowiskiem, kulturą, sportem. Poruszona zostanie również kwestia bezpieczeństwa publicznego, czy finansów samorządowych. Diagnoza gospodarcza i przestrzenna opierać się będzie głównie na danych z GUS, danych własnych Urzędu Miejskiego, RDOŚ, WFOŚiGW, PUP, RIO oraz innych organizacji, jednostek, czy ogólnodostępnych baz danych.

Diagnoza sytuacji gospodarczej to przede wszystkim opis Miasta pod względem jego zasobów, możliwości rozwoju, zalet oraz wad. To „dobra”, oferowane usługi, które zaspokajają potrzeby mieszkańców czy inwestorów, inaczej „kondycja” obszaru Miasta Grybów jako pewnego rodzaju „przedsiębiorstwa”. Diagnoza przestrzenna, to charakterystyka zarówno pod względem walorów przyrodniczych, kulturowych, jak i rekreacji czy bezpieczeństwa publicznego. Ponadto omówiony zostanie rynek pracy i gospodarka Miasta, a także finanse samorządowe.

Uwarunkowania wynikające z położenia

Miasto Grybów położone jest w południowo-wschodniej części województwa małopolskiego, w powiecie nowosądeckim, na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Rożnowskiego, nad rzeką Białą. Założone zostało w 1340 roku. Miasto oddalone jest od Krakowa około 130 km, Nowego Sącza 20 km, od Gorlic 20 km. Miasto sąsiaduje z Gminą wiejską Grybów, jest nią otoczone. Sąsiaduje także z Powiatem Gorlickim – Gminą Ropa. Przez Miasto przebiega droga krajowa nr 28 oraz droga wojewódzka nr 981. Biegnie tędy linia kolejowa nr 96 (Tarnów-Leluchów-Grybów), a na terenie Miasta znajduje się kilka przejazdów kolejowych. Teren Miasta podzielony jest na 5 osiedli:

- 1) Osiedle Śródmieście,
- 2) Osiedle Śródmieście II,
- 3) Osiedle Biała Wyżna,

- 4) Osiedle Sośnie,
- 5) Osiedle Strzylawki.

Klimat Grybowa charakteryzuje się występowaniem wiatru halnego głównie w chłodnej porze roku od listopada do marca włącznie i dużymi jego prędkościami (od 8 m/s). Roczne opady deszczu wahają się od 767 do 850 mm. Intensywne opady atmosferyczne powstałe w ostatnich latach sprzyjały powstawaniu osuwisk, zlokalizowanych przy drogach, liniach kolejowych i potokach. Największym osuwiskiem czynnym jest obszar położony przy ul. Węgierskiej. Stanowi on zagrożenie dla drogi powiatowej oraz zlokalizowanych w pobliżu budynków mieszkalnych⁶.

Z Nowego Sącza do Grybowa łatwo się dostać komunikacją zbiorową. Kursują tu prywatni przewoźnicy. Ponadto, z Grybowa odjeżdżają połączenia do Krakowa, Krynicy- Zdrój, Gorlic, Nowego Sącza. W mieście dostępna jest też stacja kolejowa, z której odjeżdżają pociągi m.in. do Krakowa, Nowego Sącza, Tarnowa, Muszyny, Piwnicznej-Zdrój. Autobusy do Grybowa kursują średnio co 30 minut. Na terenie Miasta nie ma ścieżek rowerowych, ale biegnie tędy Królewski Szlak Rowerowy (początek: Szalowa, koniec: Grybów, długość szlaku 15,6 km). Od roku 2020 trwają prace na rzecz budowy trasy rowerowej VeloBeskid, która miałaby prowadzić między innymi przez Grybów.

Na obszarze Miasta dostępny jest przewodowy i bezprzewodowy Internet. Działają tutaj sieci najpopularniejszych operatorów. Sieć Plus, T-mobile, Orange posiadają 100% zasięg na obszarze Miasta.⁷ Sieć Play, posiada dobry zasięg na zewnątrz budynków.⁸ Dodatkowo na terenie Miasta działa światłowód sieci internetowej.

Środowisko oraz infrastruktura

Grybów otoczone jest Górami Grybowskimi, którym zawdzięcza swoje piękne krajobrazy. Znajduje się tutaj niebieski (Grybów- Chełm-Wawrzka) oraz zielony szlak (Grybów- Jaworze) pieszy. Miasto ujęte jest w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Położenie w sąsiedztwie Beskidów Zachodnich i Pogórza Karpackiego stanowi główny atrybut dla rozwoju turystyki i rekreacji. Tereny rolnicze stanowią około 68% powierzchni, a lasy i grunty leśne 21%⁹.

Do głównych szczytów górskich zlokalizowanych w otoczeniu miasta należą: Chełm (779 m n.p.m.), Jaworze (880 m n.p.m.), Matulanka (473 m n.p.m.). Miasto Grybów nie posiada zbyt wielu form ochrony przyrody, ale na terenie Miasta funkcjonuje obszar Natura 2000 – część „Białej Tarnowskiej” (PLH120090).

Na terenie Grybowa nie ma rezerwatów przyrody czy parków krajobrazowych. Jedyną formę ochrony stanowi uznanie całego obszaru powiatu nowosądeckiego, w tym również Miasta Grybowa, za obszar chronionego krajobrazu. Na terenie Miasta Grybów znajdują się 2 pomniki

⁶ <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/>

⁷ <https://www.plus.pl/mapa-zasiegu>, <https://www.t-mobile.pl/c/mapa-zasiegu>, <https://www.orange.pl/view/mapazasiegu> (data pobrania: 20.03.2021r.).

⁸ <https://www.play.pl/pomoc/mapa-zasiegu.html> (data pobrania 20.03.2021r.)

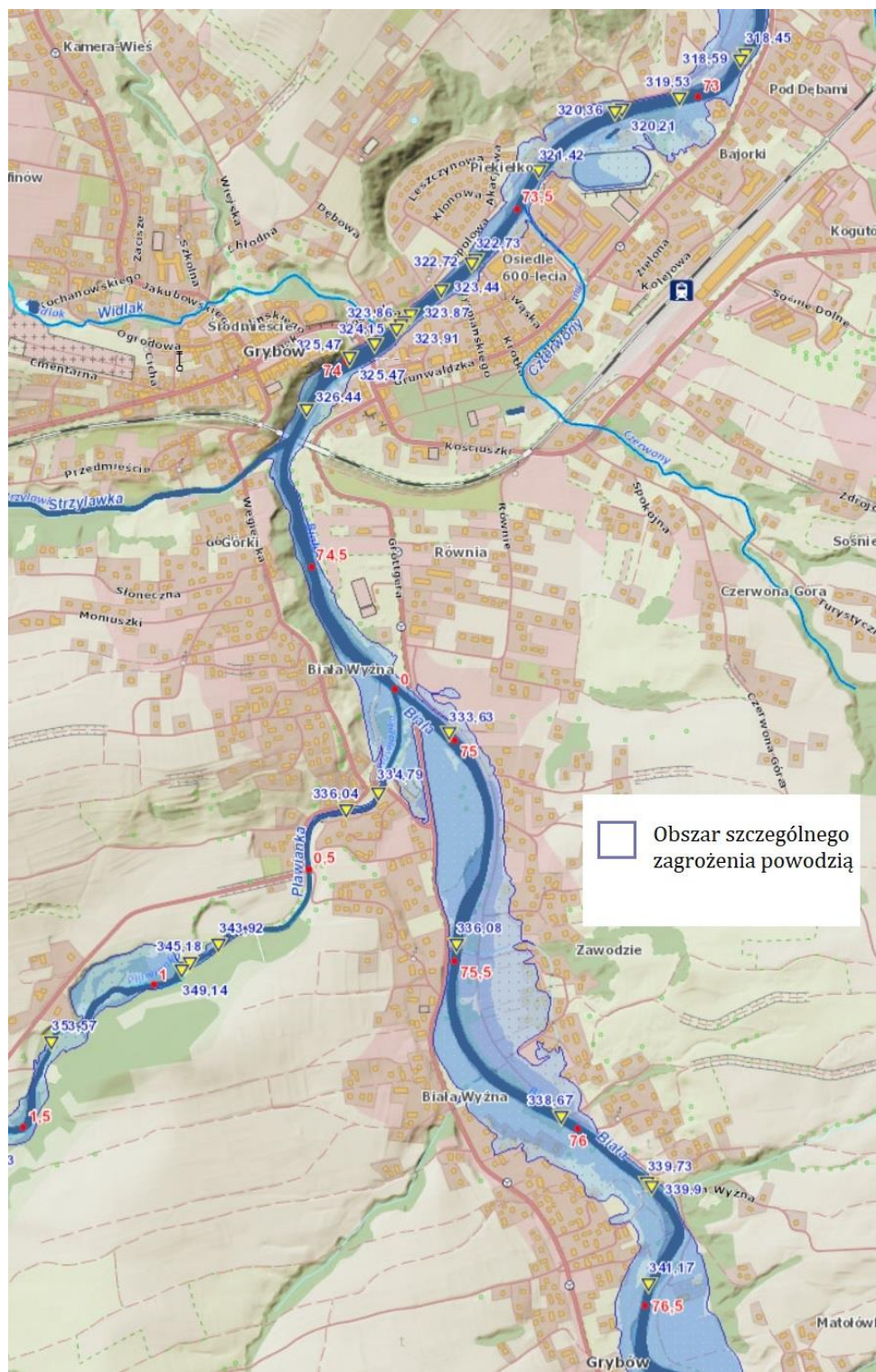
⁹ <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/>

przyrody (dęby szypułkowe o obwodzie pnia 178 cm i 367 cm). W centrum miasta zlokalizowany jest Park Miejski, o powierzchni 3,12 ha. Usytuowany jest tutaj staw rybny i podziemne ujęcie wody dla miasta. Jest to teren o niskiej wartości przyrodniczej. Obecnie jest na końcowy etapie rewitalizacji. Obszar Miasta podlega zagospodarowaniu w sposób zapewniający uzyskanie stanu zrównoważonego rozwoju przyrodniczego środowiska naturalnego. Zakazana jest zmiana stosunków wodnych, lokalizacja inwestycji szkodliwych dla środowiska, wypalanie traw, niszczenie zadrzewień (usuwanie drzew) oraz kształtowanie środowiska w warunkach górskich, w sposób, który prowadziłyby do jego degradacji.¹⁰

Przez Miasto przepływa rzeka Biała (obszar dorzecza Wisły), zwana Tarnowską. Wzdłuż jej doliny występują złoża żwiru, ale eksploatowane są tylko w ramach powszechnego korzystania z wód. Występują również złoża gliny pochodzące z okresu czwartorzędu, eksploatowane do wyrobu ceramiki budowlanej, które nie tworzą większych nagromadzeń. Znajdują się tu również małe złoża roponośne związane głównie z warstwami krośnieńskimi. Do większych dopływów rzeki Biała na terenie miasta zaliczane są: ciek Strzylawka, Sudoł, Widlak, Czerwony Potok, Pławianka. Roztopy i opady powodują wahania stanu wód i przepływów w tych potokach i w rzece, silnie reagując zwłaszcza na intensywne opady atmosferyczne. Duże wezbrania mają miejsce zwłaszcza w okresach wiosennych i letnich, szczególnie w latach mokrych. Najniższe średnie przepływy występują w miesiącu wrześniu.¹¹ Miasto Grybów znajduje się na terenie obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (obszar zalewu wodą Q1%).

¹⁰ <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/>

¹¹ j.w.

Mapa 3 Mapa zagrożenia powodziowego (źr. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMRP).

Obszary zalewu woda Q10% dotyczy w większości rzeki Biała i cieków przepływających przez teren miasta- obejmuje tereny wzdłuż tych cieków. Podczas planowania inwestycji strategicznych należy wziąć pod uwagę, że zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m.in. stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzanie

ryzykiem powodziowym. Zgodnie z zapisami Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przyjętym Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r., zlewnia Dunajca na terenie Miasta Grybów została zakwalifikowana z podwyższonym poziomem ryzyka powodziowego -3 stopień (zintegrowany poziom ryzyka powodziowego) oraz nieakceptowalnym poziomem ryzyka powodziowego w regionie wodnym Górnej Wisły na podstawie Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru Górnej Wisły¹². Ponadto w ww. dokumencie wskazano budowę suchego zbiornika w Grybowie jako działanie strategiczne w regionie wodnym Górnej Wisły. Przedsięwzięcie dotyczy zlewni Białej Tarnowskiej inwestorem tego działania ma być Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie- Wody Polskie.

Miasto Grybów znajduje się na terenie zlewni trzech jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

¹² <https://www.dziennikustaw.gov.pl/D2016000184101.pdf> data pobrania 01.12.2021 r.

KOD JCWP (WODY POWIERZCHNIOWE)	NAZWA JCWP	STAN OGÓLNY JCWP	PRZYPISANE CELE ŚRODOWISKOWE	DZIAŁANIA PRZYPISANE W PROGRAMIE WODNOŚRODOWISKOWYM KRAJU
RW2000142148579	Biała od Binczarów ki do Rostówki	dobry	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	1. rozbudowa oczyszczalni ścieków Równie. 2. rozbudowa oczyszczalni ścieków Stróże. 3. rozbudowa oczyszczalni ścieków Bobowa 4. modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków Gromnik 5. regularny wywóz nieczystości płynnych. 6. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Grybów Miasto. 7. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Bobowa. 8. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Gromnik. 9. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Grybów-Stróże. 10. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia Działania uzupełniające: 1. Przebudowa/modernizacja/likwidacja 15 poprzecznych budowli hydrotechnicznych stanowiących bariery dla migracji organizmów wodnych w celu przywrócenia ciągłości ekologicznej korytarza rzeki Białej Tarnowskiej i integralności obszaru Natura 2000 oraz wykonanie przedsięwzięć stymulujących funkcjonowanie korytarza swobodnej migracji rzeki Białej Tarnowskiej i niezbędnych zabezpieczeń na granicy tego korytarza. 2. Przebudowa/modernizacja/likwidacja 15 poprzecznych budowli hydrotechnicznych stanowiących bariery dla migracji organizmów wodnych w celu przywrócenia ciągłości ekologicznej korytarza rzeki Białej Tarnowskiej i integralności obszaru Natura 2000 oraz wykonanie przedsięwzięć stymulujących funkcjonowanie korytarza swobodnej migracji rzeki Białej Tarnowskiej i niezbędnych zabezpieczeń na granicy tego korytarza.
RW2000122148352	Strzylawka	dobry	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	1. regularny wywóz nieczystości płynnych. 2. budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. 3. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. 4. rozbudowa oczyszczalni ścieków Przedmieście.

				5. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Grybów Miasto. 6. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących.
RW2000122148349	Biała od Binczarówki do Rostówki	zły	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	1. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Grybów Miasto. 2. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących. 3. regularny wywóz nieczystości płynnych. 4. budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków

Tabela 14 Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na obszarze Miasta Grybów (źr. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPGW).

Jak można zauważyć, większość (2/3) jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie miasta oznacza się dobrym ogólnym stanem. Celem środowiskowym dla części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach miasta jest utrzymanie bądź też osiągnięcie dobrego stanu/potencjału ekologicznego oraz chemicznego. W zakresie działań przypisanych w Programie wodnośrodowiskowym kraju, dominują przedsięwzięcia z zakresu rozbudowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji i regularny wywóz nieczystości płynnych.

Miasto znajduje się także w zlewni jednolitej części wód podziemnych (JCWPd):

KOD JCWPD (WODY PODZIEMNE)	NAZWA JCWPD	STAN OGÓLNY JCWPD	PRZYPISANE CELE ŚRODOWISKOWE	DZIAŁANIA PRZYPISANE W PROGRAMIE WODNOŚRODOWISKOWYM KRAJU
PLGW2000150	150	dobry	Dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy	coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia
PLGW2000151	150	dobry	Dobry stan chemiczny; dobry stan ilościowy	coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia

Tabela 15 Wykaz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na obszarze Miasta Grybów (źr. <https://wody.isok.gov.pl>).

Stan ogólny jednolitej części wód podziemnych w granicach której położone jest Miasto Grybów określony został jako dobry, a przypisanym do niej celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu ilościowego oraz dobrego stanu chemicznego. Działanie przypisane w Programie Wodnośrodowiskowym Kraju obejmuje raportowanie pomiarów ilości wód.

Realizacja działań strategii powinna przyczynić się do osiągnięcia celów i działań opisanych w tabelach 14 i 15. Przedsięwzięcia powinny objąć nie tylko poprawę i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej, ale także rozwiązania w zakresie poprawy jakości powietrza i ograniczenia zużycia energii, które przełożą się pośrednio także na jakość i stan wód. Należy jednak pamiętać przy planowaniu przestrzeni do działań strategicznych, że bardzo istotne jest kompleksowe podejście w zakresie tworzenia „błękitnej infrastruktury” związanej z retencjonowaniem wody oraz opóźnianiem odpływu, a także „zielonej infrastruktury” mającej na celu rozwój lub zachowanie jak największej ilości terenów zielonych.

W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu Przeciwdziałania skutkom suszy, pojawiły się konkretne działania służące zarządzaniu zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, zwiększaniu retencjonowania (magazynowania) wód, edukację w zakresie suszy i koordynację działań powiązanych z suszą, stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania

działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. W dokumencie tym, nie ma jednak odniesień do konkretnych działań związanych z Miastem Grybów, a także gminami ościennymi. Brak lokalizacji zadań inwestycyjnych z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych służącym przeciwdziałaniu skutkom suszy zaplanowanych przez Wody Polskie. Jednak w odniesieniu do działań określonych w Planie należy zwrócić uwagę na zasięg oddziaływania tych przedsięwzięć: krajowy, regionalny i lokalny. W załączniku nr 4 do wspomnianego planu znajduje się katalog poszczególnych zadań wraz z ich szczegółowym opisem. Z uwagi na dostępność i obszerność załącznika, w niniejszym dokumencie wskazane zostaną główne działania w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy, które powinny zostać opracowane i/lub wdrożone przez jednostki samorządu terytorialnego, np. poprzez włączenie ich do przedsięwzięć strategicznych lub przez mieszkańców gminy.

L.P.	RODZAJ DZIAŁANIA	NAZWA DZIAŁANIA	ZASIĘG ODDZIAŁYWANIA
1.	Retencja	Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.	regionalne/ lokalne
2.	Retencja	Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych.	krajowe/ regionalne/lokalne
3.	Retencja	Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych	lokalne
4.	Budowa/ Retencja	Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji.	regionalne/lokalne
5.	Formalne	Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli.	regionalne/lokalne
6.	Budowa	Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów	lokalne
7.	Formalne	Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej.	lokalne
8.	Formalne	Czasowe ograniczenie korzystania z wód	lokalne
9.	Edukacja /Formalne	Opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom.	krajowe
10.	Formalne	Opracowanie zasad finansowania działań przeciwdziałających skutkom suszy	krajowe

Tabela 16. Katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, których organem odpowiedzialnym za opracowanie i/lub wdrożenie jest JST oraz mieszkańcy gminy (źr. Załącznik nr 4 do Planu przeciwdziałania skutkom suszy, 2021 r.).

Miasto Grybów, jak i cały Powiat Nowosądecki znajduje się na terenie umiarkowanego zagrożenia suszą. Jeżeli chodzi o suszę rolniczą, to Grybów jak i cały Powiat charakteryzuje klasa I- słabo zagrożone. W przypadku suszy hydrologicznej, jest to już klasa III- silne zagrożenie (podobnie jak całe województwo). Jeżeli chodzi o JCWP i suszę hydrogeologiczną, to ryzyko jest umiarkowane zagrożone. Natomiast stopień wykorzystania dyspozycyjnych zasobów wód podziemnych na obszarze Miasta i Powiatu wynosi 10-20 % i jest to wynik zadowalający. Jeżeli chodzi infrastrukturę związaną z ochroną środowiska, to na obszarze Miasta dostępna jest sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa.

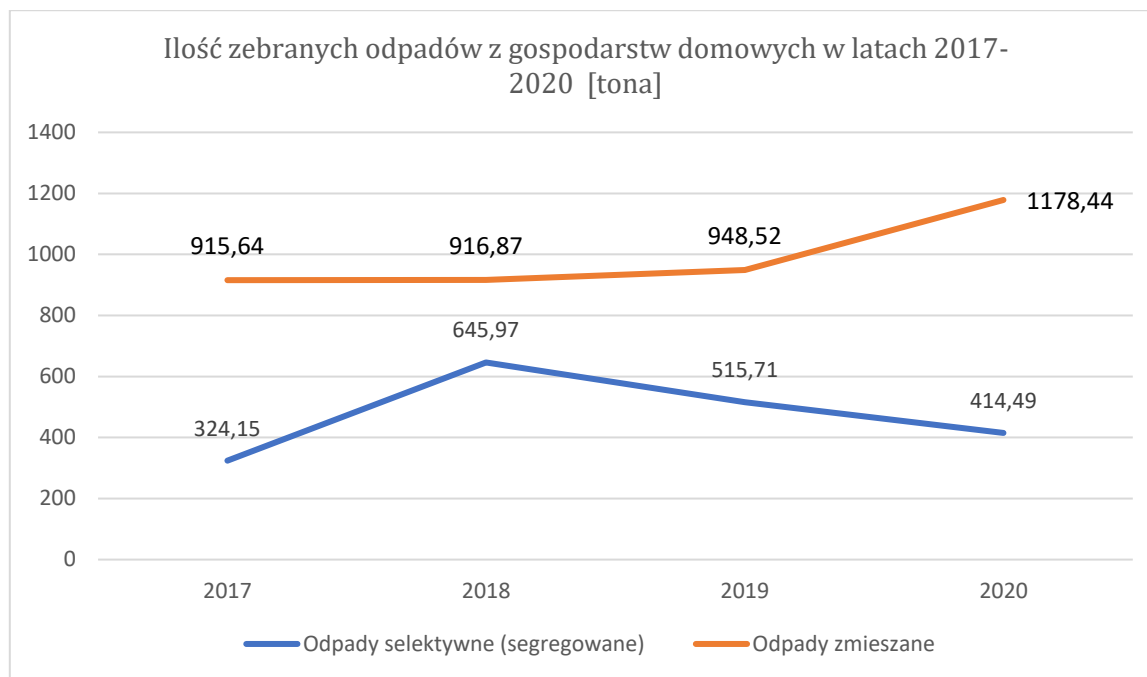
wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	22,3	23,1	23,1	23,0	23,1
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	530	541	511	519	520
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	3 472	3 502	3 417	3 425	3404
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności	57,2	57,5	56,6	56,8	56,9
korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	48,5	51,6	51,4	50,9	50,9
korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	73,6	73,9	74,6	74,9	82
zbiorniki bezodpływowe - stan w dniu 31 XII	885	896	692	692	692
oczyszczalnie przydomowe - stan w dniu 31 XII	2	2	2	2	2
Ludność korzystająca z oczyszczalni [osoba]	3 769	3 800	3 800	3 810	3694
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gospodarstwo]	430	445	468	485	525
odbiorcy gazu [gospodarstwo]	1 360	1 369	1 384	1 396	1536

Tabela 17 Podstawowe dane w zakresie infrastruktury ochrony środowiska na terenie Miasta Grybów w latach 2016-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL, 2016-2020).

Rośnie liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej. Mimo, że w roku 2016 i 2017 wskaźnik ten w przypadku kanalizacji był wyższy niż obecnie, zmalała liczba zbiorników bezodpływowych tzw. szamb, co jest obiecującym wskaźnikiem. Jednak od kilku lat utrzymuje się na tym samym poziomie. Mimo że rośnie ilość gospodarstw domowych ogrzewanych gazem, nadal nie jest to wystarczająca liczba. Na 1536 gospodarstw przyłączonych

do sieci gazowej, tylko 34 % ogrzewa swoje domy gazem. Biorąc pod uwagę, że część może używać pomp ciepła, to i tak w przewadze są kotły węglowe. Miasto obsługują trzy oczyszczalnie ścieków: rozbudowana niedawno „Równie” w Białej Niżnej, „Przedmieście” w Grybowie oraz „Nebraska” na terenie osiedla Biała Wyżna (planowana do likwidacji w związku z rozbudową kanalizacji). Z oczyszczalni korzysta 3694 osób¹³, to ponad połowa mieszkańców.

W zakresie ochrony środowiska poprzez zagospodarowanie odpadami, Miasto stosuje się do Ustawy z dnia 13 września 1996 r o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Działa tutaj Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Wykres 8 Ilość zebranych odpadów z gospodarstw domowych w latach 2017-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2017-2020).

Rośnie ilość odpadów zbieranych z gospodarstw domowych, przy nie do końca rosnącym wskaźniku odpadów segregowanych. O ile w roku 2018 liczba odpadów segregowanych wzrosła w porównaniu do roku 2017, to w 2019 i 2020 zmalała, przy jednoczesnym wzroście ilości odpadów zmieszanych. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych wynoszą w roku 2017: 26,1%, w 2018: 41,3%, a w 2019: 35,2%, 2020: 26,0%.

Miasto nastawia się od kilku lat na działania proekologiczne, realizowane są liczne projekty edukacyjne w tym zakresie. Prowadzone inwestycje mają na celu uzupełnienie niedostatków ochrony środowiska, które cechują jeszcze wiele gmin w Polsce. Działalność proekologiczna nabiera szczególnie istotnego znaczenia, gdyż naturalne warunki krajobrazowe i przyrodnicze dają możliwość prężnego rozwoju turystyki we wszystkich jej formach¹⁴.

¹³ źr. GUS, BDL 2020.

¹⁴ <https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/>

Od chwili lokacji w 1340 r. Grybów był miastem królewskim, rozwijającym się w oparciu o szlak handlowy prowadzący z Węgier do Polski. Miasto otrzymało prawo składu węgierskiego wina oraz prowadziło pobór cła, ale nigdy nie rozwinęło się poważnie ze względu na dominujący w regionie Nowy Sącz. Funkcjonowała tutaj szkoła artystyczna o silnych wpływach Wita Stwosza. W XVI wieku istniała też wytwórnia prochu i saletry. W latach siedemdziesiątych XIX wieku zbudowano ważne połączenie kolejowe, a pod koniec wieku rafinerię ropy naftowej oraz browar. Około 1900 roku grybowskie krajobrazy i zabytki utrwalali Stanisław Wyspiański oraz Józef Mehoffer, zwiedzając okoliczne tereny. Grybów doznał dużych zniszczeń w czasie II wojny światowej i stracił sporą część mieszkańców. Liczebność społeczności żydowskiej była znikoma, praktycznie przestała istnieć. Pozostała po niej głównie synagoga w centrum Miasta. Najważniejsze zabytki Grybowa skupiają się w okolicach rynku, natomiast na obrzeżach znajduje się Browar Grybowski, w którym można nabyć kilka rodzajów piwa.¹⁵ Do roku 1932, Grybów było ośrodkiem administracyjnym powiatu grybowskiego, który miał powierzchnię 585 km².

Na terenie miasta znajduje się Dwór Hoschów. W połowie XIX wieku baron austriacki Ferdynand Hosch, któremu miasto przypadło do gustu wybudował Dwór. Jego kształt- litera H nawiązuje do nazwiska właściciela. Otoczony wysokim murem i bramą przetrwał do dziś. Pełni obecnie funkcje placówki opieki zdrowotnej Caritas.

Niewątpliwie centrum Miasta i perełką architektoniczną jest Kościół Św. Katarzyny. To jego wieża jest rozpoznawalnym znakiem Grybowa. W XIV wieku, wzniesiono dość dużych rozmiarów gotycki obiekt sakralny. W wyniku pożaru w XVII wieku utracił swój pierwotny kształt. Mimo odbudowy, nie udało się przywrócić mu pierwotnego wyglądu. Z uwagi na postępującą degradację materiałów, z których został zbudowany oraz braku miejsca dla wiernych, na początku XX wieku rozpoczęła się jego rozbudowa. Mimo, że została ukończona, podczas II Wojny Światowej znowu ucierpiał. Dzięki ofiarności mieszkańców został odbudowany, stając się bazyliką mniejszą św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Grybowie.

Kolejnym znaczącym miejscem w Grybowie jest Muzeum Parafialne. Mieści się ono w zabytkowej plebanii z 1699 roku. Znajdują się tutaj między innymi ikony, stare malowidła, pisma i druki, rzeźby i ikony, niektóre naczynia liturgiczne, zabytki nie tylko z kościołów katolickich, ale też judaistycznych (np. dwustuletnia Tora), czy grekokatolickich. Z roku 1699 pochodzi także kamienica w Rynku.

Niedaleko Urzędu Miejskiego mieści się Synagoga. Budynek na skutek działań wojennych został bardzo zniszczony, a po Wojnie, opuszczony niszczał do 2002 roku, kiedy to zwrócono go Gminie Żydowskiej w Krakowie. Po pięciu latach przeprowadzono drobne prace renowacyjne,

¹⁵ <https://malopolska.szlaki.pttk.pl/2604-pttk-malopolska-grybow>

celem ratowania zabytku. Mimo tego, na skutek aktów wandalizmu obiekt nadal jest w bardzo złym stanie.

Grybowski rynek wraz z kamieniczkami i bazyliką jest niewątpliwie centrum miasta. Jednak Grybów posiada także inne ciekawe kulturowo-historyczne miejsca takie jak cmentarze wojenne, czy Kaplica na Podchełmiu. Niewątpliwie główną atrakcją turystyczną jest zamek „Stara Baśń”. Oprócz zwiedzania obiektu, można tu spróbować średniowiecznych potraw czy napojów. Dodatkowo oprócz muzeum, mieści się tutaj miasteczko średniowiecznych zabaw dla dzieci, ścianki wspinaczkowe. Odbywają się także pokazy rzemiosła, wypieku chleba czy wędzenia mięsa.

Niedaleko Grybowa, znajduje się browar. Mimo, że nie jest położony na terenie Miasta, jego historia jest z nim powiązana. Posiada on bogatą historię, a obecnie jest jedynym regionalnym browarem w Małopolsce.

Jeżeli chodzi o kulturę Grybowa, to wiąże się ona z sąsiadującymi miejscowościami i Gminą Grybów. Działalność kulturowa prowadzona jest tutaj przez Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji. Miasto inicjuje wiele działań kulturowych. Odbywa się tutaj coroczny festiwal „Jesień Grybowska”, czy „Pogranicza polsko - słowackiego”, Sylwester i powitanie Nowego Roku, "Orszak Trzech Króli", obchody Dnia Dziecka, kino plenerowe dla dzieci, konkursy plastyczne, filmowy weekend objazdowy, okolicznościowy kiermasz ozdób świątecznych, sztab Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Odbywają się także pikniki, koncerty, zabawy taneczne, czy imprezy sportowe. Towarzyszą temu konkursy, projekty czytelnicze oraz inne inicjatywy kulturalne. W mieście znajduje się również „Kino Biała”, które obecnie przechodzi gruntowny remont.

Dosyć prężnie działa tutaj biblioteka. Co roku rośnie jej księgozbiór (w 2020 około 44 tysiące pozycji) oraz liczba czytelników (w 2020 r. 2177, w roku 2015: 1679¹⁶). Jeżeli chodzi o podstawowe dane w zakresie wydarzeń kulturalnych, to zostały one umieszczone w tabeli poniżej.

Wskaźnik	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zorganizowanych imprez	35	19	39	35	10
uczestnicy imprez ogółem	22555	7295	16590	8783	1119
uczestnicy imprez: wystawy	200	100	80	170	bd
uczestnicy imprez: festiwale i przeglądy artystyczne	4500	500	5000	1300	211
uczestnicy imprez: koncerty	8000	5300	1250	250	150
uczestnicy imprez: prelekcje, spotkania, wykłady	50	0	240	50	bd

¹⁶ GUS, BDL 2015-2020.

uczestnicy imprez: imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	300	100	1100	370	bd
uczestnicy imprez: konkursy	1615	55	1040	258	88
uczestnicy imprez: pokazy teatralne	400	80	160	430	bd
uczestnicy imprez: konferencje	0	0	0	200	bd
uczestnicy imprez: warsztaty	40	40	20	35	bd
grupy artystyczne	4	2	2	2	1
członkowie grup artystycznych	74	47	60	49	23

Tabela 18 Dane dotyczące kultury w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

Jak widać powyżej, festiwale i koncerty cieszą się największym powodzeniem. Także konkursy liczą sobie dość dużo uczestników. Mało natomiast jest grup artystycznych. Jeżeli chodzi o sport, rekreację i turystykę, to na terenie Miasta działają 2 kluby sportowe LKS Grybowia (z ponad 100-letnią tradycją) i SKS Iskry¹⁷. Znajdują się tutaj Stadion Miejski, boiska, a także hala sportowa. Działa też Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, gdzie od 2021 roku uruchomiono sekcję piłki siatkowej i nożnej.

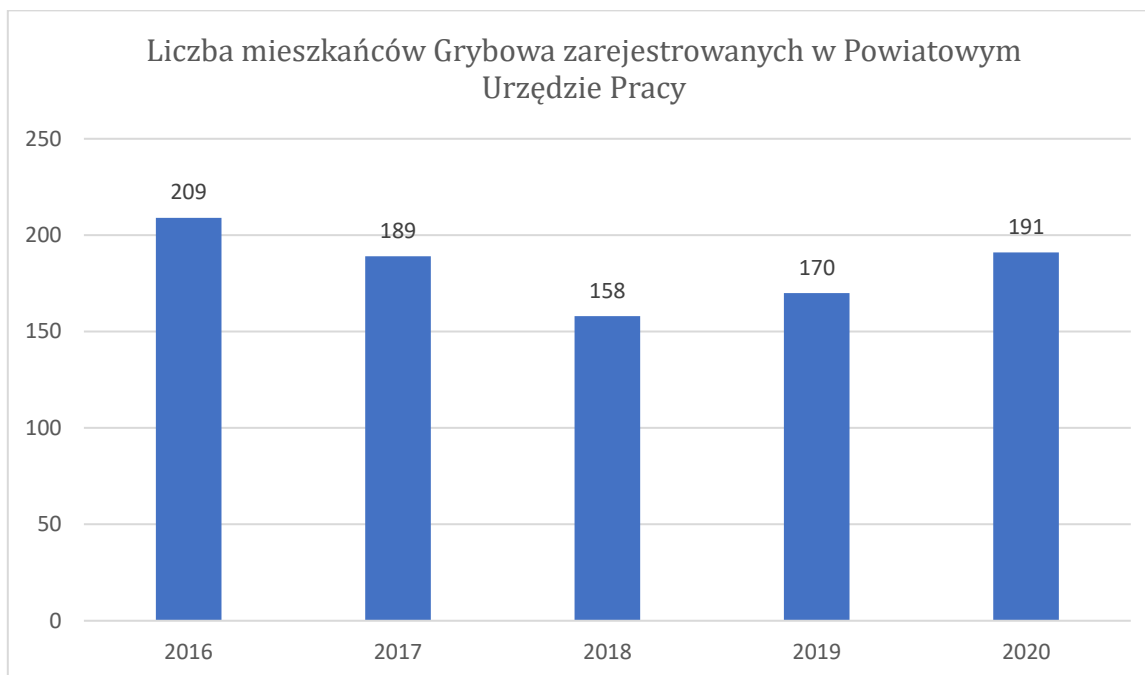
Mimo, że Grybów jest bardzo malowniczym i klimatycznym Miastem, nie posiada obszernej bazy noclegowej. Działają tutaj 3 obiekty noclegowe, a liczba miejsc noclegowych w 2021 roku wynosiła 157. W 2019 roku Miasto odwiedziło tylko 187 turystów zagranicznych.¹⁸ Z uwagi na brak większej liczby atrakcji oraz dominację oddalonego od 20 km Nowego Sącza, Grybów stał się „przystankiem” na trasie turystycznej. Oprócz Gór Grybowskich oraz Królewskiego Szlaku, nie ma tu licznych atrakcji przyrodniczych. Zabytki kulturowo-historyczne, także są ograniczone, co wiąże się z położeniem i wielkością Grybowa.

Gospodarka i rynek pracy

Bezrobocie rejestrowane w Grybowie, mimo, że w ostatnich 5 latach raczej malało, to pod koniec 2020 roku wzrosło. Może to być związane z ogólnym kryzysem gospodarczym pandemii SARS-CoV-2.

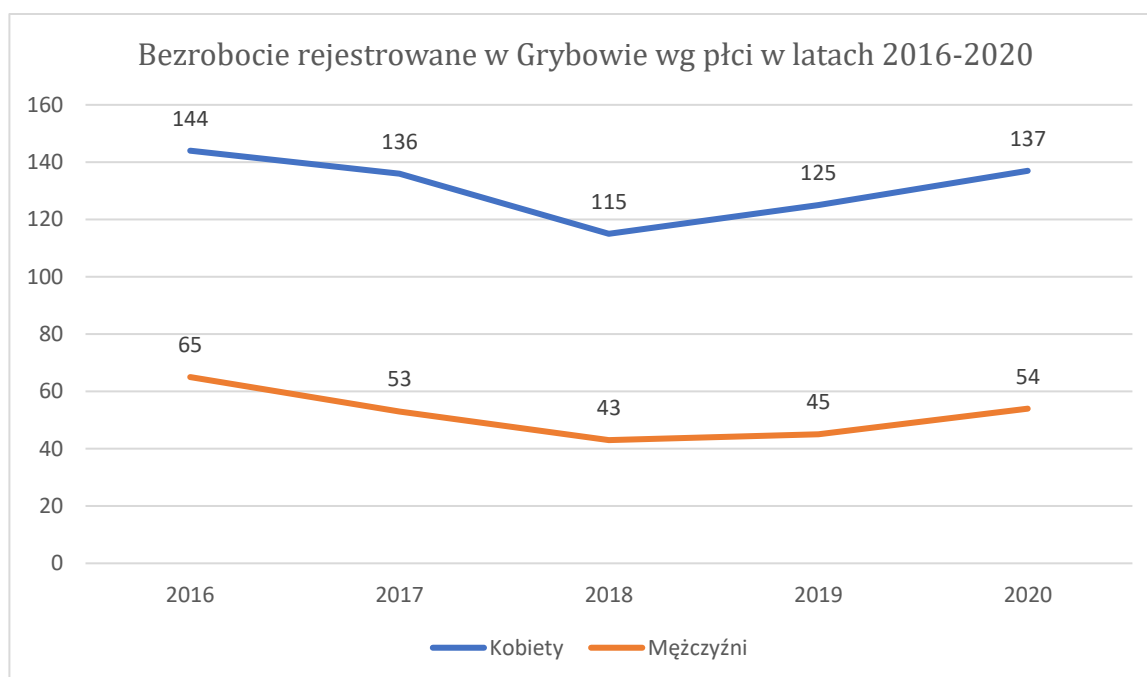
¹⁷Dane UM w Grybowie, 2020.

¹⁸ GUS, BDL, 2019.

Wykres 9 Liczba mieszkańców Grybowa zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2016-2020).

Udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych jest znaczny. Jest to dość niepokojące zjawisko. Problem nierówności udziału mężczyzn i kobiet w zakresie bezrobocia jest popularny w całym Powiecie Nowosądeckim.

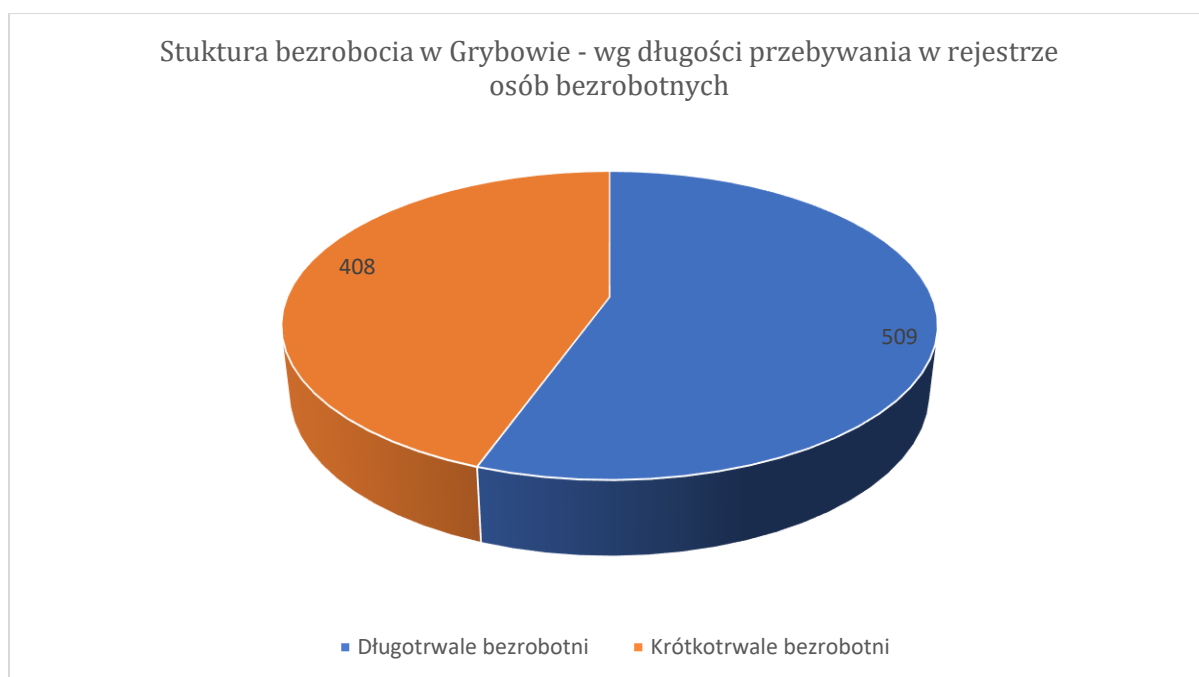
Wykres 10 Bezrobocie rejestrowane w Grybowie wg płci w latach 2016-2020 9 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

Jeżeli chodzi o strukturę wieku osób bezrobotnych w Mieście, to wygląda ona następująco:

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
do 25 roku życia	37	34	18	19	40
do 30 roku życia	75	70	40	45	72
powyżej 50 roku życia	43	41	32	30	24
długotrwale bezrobotni	116	110	91	89	103

Wykres 11 Bezrobotni w Grybowie wg grup wiekowych w latach 2016-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

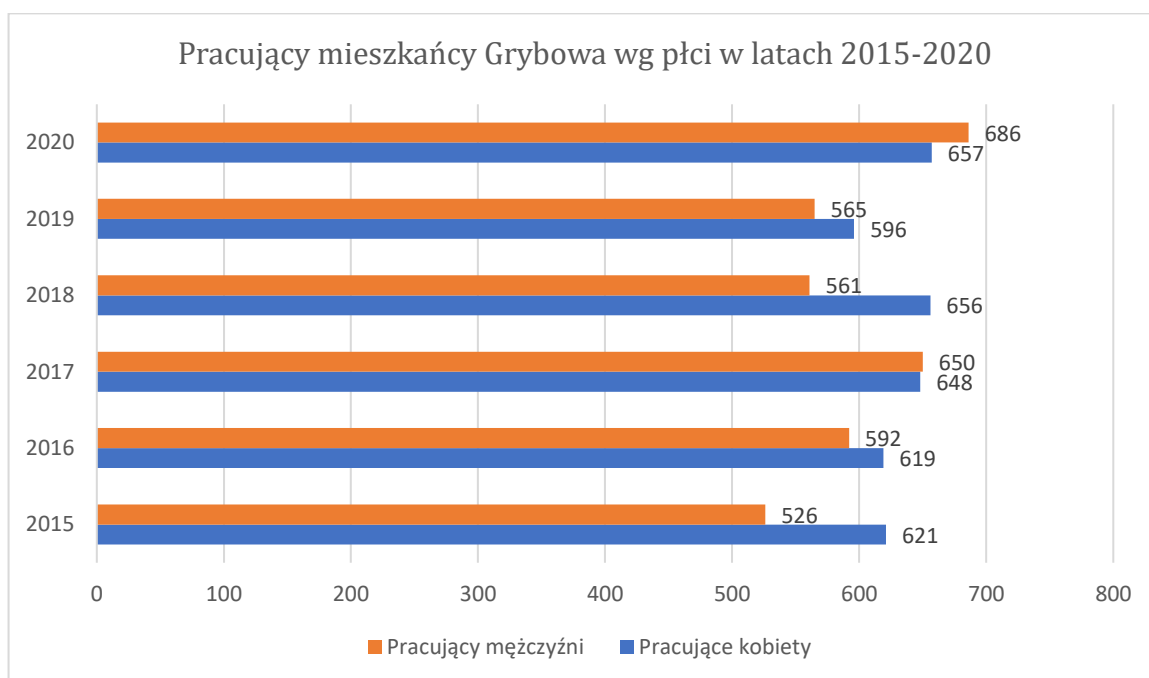
Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych stanowią osoby do 30 roku życia. Jest to niepokojące zjawisko, z uwagi na fakt, że są to mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Dużą grupę stanowią również osoby długotrwale bezrobotne.

Wykres 12 Struktura bezrobocia w Grybowie - wg długości przebywania w rejestrze osób bezrobotnych w latach 2016-2020 łącznie (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

Jak widać powyżej, w przeciągu lat 2015-2020, liczba osób długotrwale bezrobotnych była wyższa niż osób krótkotrwale bezrobotnych. Osoby długotrwale bezrobotne mają większe problemy z powrotem na rynek pracy i gorzej jest im się dostosować do nowej sytuacji życiowej, jaką jest niewątpliwie rozpoczęcie pracy zarobkowej. Zakładając, że większość tych osób, to mieszkańcy w wieku produkcyjnym, a ich liczba ogólna spada, to jest to niepokojące zjawisko. Dynamika wskaźników bezrobocia jest zróżnicowana. Od roku 2016 do 2018 można mówić o spadku, ale w 2019 bezrobocie znowu wzrasta, podobnie jak w 2020.

W przypadku osób pracujących, sytuacja wygląda nieco inaczej. Na podstawie dostępnych danych GUS, w latach 2015- 2017 rosła ich liczba, by w 2018 i 2019 się zmniejszyć. Jednak w roku 2020 ponownie widać wzrost. Dane z GUS nie uwzględniają kilku gałęzi i form zatrudnienia.

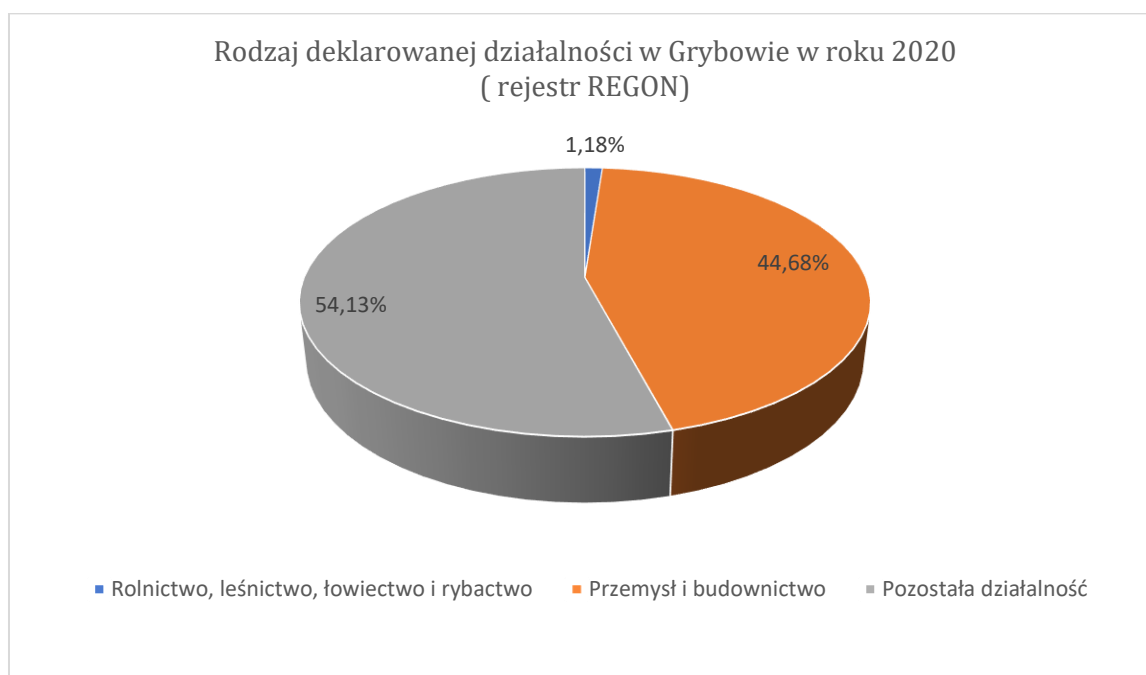

Wykres 13 Pracujący mieszkańcy Grybowa wg płci w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2020).

Dość interesujący jest fakt, że mimo, że w statystykach osób bezrobotnych przeważają kobiety, to w liczbie osób pracujących także. Może to być efekt, tego, iż, dane GUS nie uwzględniają wszystkich form i miejsc zatrudnienia. Ponadto, na terenie Powiatu Nowosądeckiego zaobserwować można, że dużo rodzin utrzymuje się z pracy zarobkowej ojca za granicą, gdy matka pracuje i/lub zajmuje się opieką nad dzieckiem na miejscu. Patrząc na dane w zakresie bezrobocia oraz panującej w 2020 sytuacji epidemiologicznej, ciężko wysnuć wnioski odnośnie dalszego trendu i kierunku podążania bezrobocia.

Omawiając sytuację zatrudnienia i bezrobocia, nie można ominąć przedsiębiorczości. Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej¹⁹, na terenie Miasta zarejestrowanych jest 412 działalności. W roku 2020 w rejestrze REGON na 10 tys. ludności zarejestrowane były 848 podmioty gospodarki narodowej, z czego 663 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Nowo zarejestrowanych zostało 83 podmiotów. Według danych REGON, wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Grybowie najwięcej tj. 24 stanowią spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Jeżeli chodzi o wielkość przedsiębiorstw, to najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających do 9 pracowników. Co do obszaru działalności, to sytuacja wygląda następująco:

¹⁹<https://prod.ceidg.gov.pl/CEIDG/CEIDG.Public.UI/Search.aspx#> data pobrania: 18.05.2022r.

Wykres 14 Rodzaj działalności w 2020 roku w rejestrze REGON (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2020).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zajmują się budownictwem, handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą samochodów i motocykli, następnie przetwórstwem przemysłowym, jak również działalnością profesjonalną, naukową i techniczną²⁰. Od wielu lat utrzymuje się dominacja budownictwa jako głównego obszaru działalności gospodarczej. Jednak zauważyć można, że również przetwórstwo przemysłowe oraz handel są dość popularnymi kierunkami gospodarczymi.

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	457	456	481	467	508
0-9	431	431	454	22	485
10-49	21	20	22	22	18
50-249	5	5	5	5	5

Tabela 19 Podmioty według klas wielkości (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).

Bezpieczeństwo publiczne na terenie Miasta zapewnia Posterunek Policji przy ulicy Ogrodowej, który w 2021 roku odnotował 71 przestępstw. W mieście działa też Ochotnicza Straż Pożarna Grybów-Biała w Grybowie. Według danych GUS za 2020 rok, z 61 zagrożeń, 14 stanowiły pożary. Najczęściej jednostce OSP dotarcie na miejsce zdarzenia zajmuje od 6 do 10 minut (127 z 209 zdarzeń), a akcja ratownicza zajmuje od 6 do 10 minut. Co do rodzajów zagrożeń, to poniższa tabela przedstawia je w podziale na lata²¹.

²⁰ GUS, BDL 2018-2020.

²¹ Z uwagi na różnice w metodologii klasyfikowania wielkości i rodzajów miejscowych zagrożeń, występują różnice w wartościach ogółem.

Rok	2018	2019	2020
Ogółem	88	209	112
Silne wiatry	2	4	39
Opady deszczu	0	9	9
Zagrożenia w komunikacji	17	11	27
Zagrożenia medyczne	4	3	16

Tabela 20 Miejsce zagrożenia według rodzaju zagrożenia (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2018-2020).

Diagnoza społeczno-gospodarczo-przestrzenna zawiera także charakterystykę Miasta jako jednostki samorządowej i jej finansów. Poniżej zaprezentowano zestawienie najważniejszych aspektów w zakresie budżetu, zadłużenia oraz inwestycji takich jak realizacja projektów finansowanych z Unii Europejskiej.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	19 128 270,13	22 929 772,15	26 165 088,97	28 658 322,27	31 350 327,43	38 808 844,24
Wydatki ogółem	18 627 567,78	22 396 909,15	25 968 343,19	30 030 623,23	33 635 319,59	34 002 662,34
Przychody	0	217 145,00	2 093 961,66	3 494 677,46	3 766 262,41	3 508 765,63
Rozchody	500 702,35	750 008,00	1 050 000,00	850 992,00	863 000,00	2 045 920,81
Deficyt/Nadwyżka	674 362,01	532 863,00	196 745,78	- 1 372 300,96	- 2 284 992,16	4 806 181,90

Tabela 21 Budżet Miasta Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych UM w Grybowie).

W latach 2015-2020 widać wzrost wydatków, ale także wzrost przychodów (oprócz 2020 r.). Mimo, że w latach 2015-2017 zauważyć można nadwyżkę, to w następnych latach pojawił się deficyt, a w roku 2020 znowu nadwyżka. Może to się wiązać z coraz większym postępowaniem w realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych.

Projekty UE nieinwestycyjne

Miasto Grybów prężnie realizuje projekty dofinansowane ze środków zewnętrznych. W roku 2019 jednostka ta była w trakcie wykonania projektów takich jak²²:

- Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce II-Wspieranie subregionów w obszarze rozwoju kształcenia zawodowego, w szczególności w zakresie współpracy z sektorem gospodarki i nauki, przedsięwzięć wdrażanych przez organy prowadzące szkoły zawodowe oraz instytucje świadczące poradnictwo uczniom.
- "Możemy więcej" - Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Projekt realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Grybowie.

²²Źr. Raport o stanie Gminy Miejskiej Grybów za rok 2020, <https://bip.malopolska.pl/umgrybow,a,1771248,raport-o-stanie-gminy-miejskiej-grybow-za-rok-2020.html>

- „Nowoczesne kształcenie w Mieście Grybów”. Projekt realizowany przez Urząd Miejski w Grybowie oraz Szkołę Podstawową nr 1 i nr 2 w Grybowie.
- „ERASMUS+ "Our Planet, OurFuture!" -Działania związane z uczeniem się /nauczaniem/szkoleniami.
- „ERASMUS+ "Fit for Future" -Działania związane z uczeniem się /nauczaniem/szkoleniami.
- „ERASMUS+ „Lookalive for ourworld” - Działania związane z uczeniem się /nauczaniem/szkoleniami.
- „Ochrona, promocja i rozwój tradycyjnych rzemiosł w obszarze transgranicznym” – zwiększenie poziomu zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przez odwiedzających i mieszkańców. Projekt realizowany przez Urząd Miejski w Grybowie.
- W roku 2019 zakończone zostały prace związane z rozbudową oczyszczalni ścieków dla Miasta Grybowa wraz z wykonaniem systemu napowietrzania. Była to największa w ostatnich latach inwestycja w dziedzinie ochrony środowiska. Zadanie prowadzone było przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Grybowie.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Niniejsza część diagnozy dotyczyć będzie obszaru Miasta Grybów jako terenu w dosłownym znaczeniu tego słowa. Omówione zostaną kwestie struktury gruntów, ich przeznaczenie inwestycyjne. Znajdzie się też krótkie nawiązanie do obszarów rewitalizacji. Dane przedstawione zostaną w oparciu o Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.

Jak wspomniano wcześniej, Miasto Grybów położone jest w Powiecie Nowosądeckim, na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Rożnowskiego, nad rzeką Białą (nazywana potocznie Białą Tarnowską, gdyż dopływa do Dunajca, w okolicach Tarnowa). Przez Miasto przebiega droga krajowa nr 28 oraz droga wojewódzka nr 981. Biegnie tędy linia kolejowa nr 96 (Tarnów-Leluchów-Grybów), a samo Miasto położone jest około 20 kilometrów od Miasta Nowy Sącz. Graniczy z Gminą Grybów oraz Powiatem Gorlickim (miejscowość Ropa). Grybów otoczone jest Górami Grybowskimi, którym zawdzięcza swoje piękne krajobrazy. Znajduje się tutaj niebieski (Grybów- Chełm-Wawrzka) oraz zielony szlak (Grybów- Jaworze) pieszy. Miasto jest ujęte w Południowomałopolskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Położenie w sąsiedztwie Beskidów Zachodnich i Pogórza Karpackiego stanowi główny atrybut dla rozwoju turystyki i rekreacji. Grybów zajmuje obszar 17 km² w tym przeznaczone w Miejsowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego: tereny mieszkalnictwa – ok. 3,51 km², tereny usług – ok. 0,25 km², tereny przemysłowe – ok. 0,09 km², tereny komunikacji (drogi, PKP) – ok. 0,73 km², tereny leśne – ok. 3,62 km², tereny rolne i pozostałe – ok. 8,80 km².

Teren miasta podzielony jest na 5 osiedli:

- 1) Osiedle Biała Wyżna,
- 2) Osiedle Śródmieście -obejmujące ulice: ul. Akacyjowa, Anielewicza, Armii Krajowej, Chłodna, Cicha, Cmentarna, Dębowa, Dolna, Generała Bema, Górki, Grunwaldzka, Jakubowskiego, Kazimierza Wielkiego, Kilińskiego, Klonowa, Kochanowskiego, Kolejowa, Kościelna, Krótka, Leszczynowa, Mała, Moniuszki, Na Skarpie, Na Stoku, Ogrodowa, Parkowa, Poczтовая, Przedmieście, Rzeźnicka, Rynek, Słoneczna, Szkolna, 600-lecia, Topolowa, Wąska, Węgierska, Wiejska, Wyspiańskiego, Zacisze, Zielona
- 3) Osiedle Śródmieście II -obejmujące ulice: ul. Czerwona Góra, Grottgera, Kościuszki, Równie, Spokojna, Turystyczna, Zdrojowa
- 4) Osiedle Sośnie -obejmujące ulice: Sośnie Dolne, Sośnie Górne
- 5) Osiedle Strzylawki

Grybów posiada stosunkowo przejrzystą strukturę funkcjonalno – przestrzenną, o czytelnym strefowym układzie. Strefy o wyrazistej, jednorodnej fizjonomii to głównie:

- *centrum* w granicach zespołu lokacyjnego, koncentrujące usługi publiczne i posiadające najwyższą w skali miasta wartość kulturową. Walory kulturowe i estetyczne zespołu obniża punktowo dysharmonijna, współczesna zabudowa oraz estetyka wewnątrz kwartałów i budynków
- *tereny historycznych przedmieść* na obrzeżu historycznego centrum o zabudowie różnej stylowo, z zespołami zieleni komponowanej. Zakłócenia ładu przestrzennego wywołane są głównie niedostosowaną funkcją, skalą obiektów oraz licznymi budynkami o tymczasowym charakterze
- *tereny rzek i potoków z zielenią przyrzeczną* o walorze znaczącym w krajobrazie miasta, stanowiące zasób do wykorzystania dla rekreacji, odcinkowo zdegradowane wprowadzeniem funkcji gospodarczych
- *tereny współczesnych osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych* o zunifikowanych formach architektonicznych, dominujące w krajobrazie kubaturami i wysokościami.
- *tereny aktywności gospodarczej* przemieszane odcinkowo z zabudową mieszkaniową
- *obszary obrzeży miasta*, związane głównie ze strefą wzgórz o wysokich walorach krajobrazowych i dużym udziale gruntów rolnych. Sukcesywnie zabudowywane obiektami mieszkalnymi.

- *tereny różnych form zabudowy mieszkalnej i usługowej, pozbawione cech rzutujących na tożsamość miasta oraz tereny niezabudowane w obrębie dna doliny możliwe do zainwestowania*²³.

Istniejący system infrastruktury zapewnia mieszkańcom wodę, energię elektryczną, gaz, ciepło oraz odprowadzenie ścieków, czy unieszkodliwianie odpadów.

Mieszkalnictwo jest jedną z głównych funkcji miasta. Tereny mieszkaniowe zajmują największą część terenów zainwestowanych, w związku z tym w dużym stopniu wpływają na wizerunek miasta i jego funkcjonowanie. Budownictwo mieszkaniowe w mieście realizowane jest w ostatnich latach głównie w formie budynków jednorodzinnych.

Miasto podzielone jest na trzy strefy:

- 1) Przyrodnicza chroniona przed zainwestowaniem: obszar: ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych, otwartych rolno-zadrzewionych, ekologiczny rzek i potoków, znaczących zespołów zieleni urządzonej w tym parki i cmentarze, erozyjno- osuwiskowy.
- 2) Konserwatorska: strefa ochrony konserwatorskiej „A”, strefa ochrony konserwatorskiej „B” historycznych przedmieść, strefa ekspozycji „E”, strefa ochrony krajobrazowej „K”, strefa ochrony archeologicznej „OW”.
- 3) Rozwoju struktury osadniczej: strefa zabytkowego zespołu „Stare Miasto”, centrum ogólnomiejskie, strefa umiarkowanej zabudowy mieszkaniowej, usług i rzemiosła, strefa obsługi techniczno- gospodarczej miasta, strefa zabudowy ekstensywnej, strefy zainwestowania z preferencją funkcji turystycznych, tereny zabudowane i wskazane w dotychczasowych ustaleniach pod zabudowę- do ograniczenia rozwoju.

Powyższe strefy zostaną omówione bardziej szczegółowo w rozdziale trzecim. Jeżeli chodzi o strukturę przeznaczenia terenów na obszarze Miasta, poniżej przedstawiono je w podziale na 4 części: północno-wschodnią, północno-zachodnią, południowo-wschodnią i południowo-zachodnią. Każda z nich zostanie krótko omówiona.

²³Uchwała nr LIII/300/2010 Rady Miejskiej w Grybowie w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i planu miejscowego Miasta Grybowa.

OGÓLNE

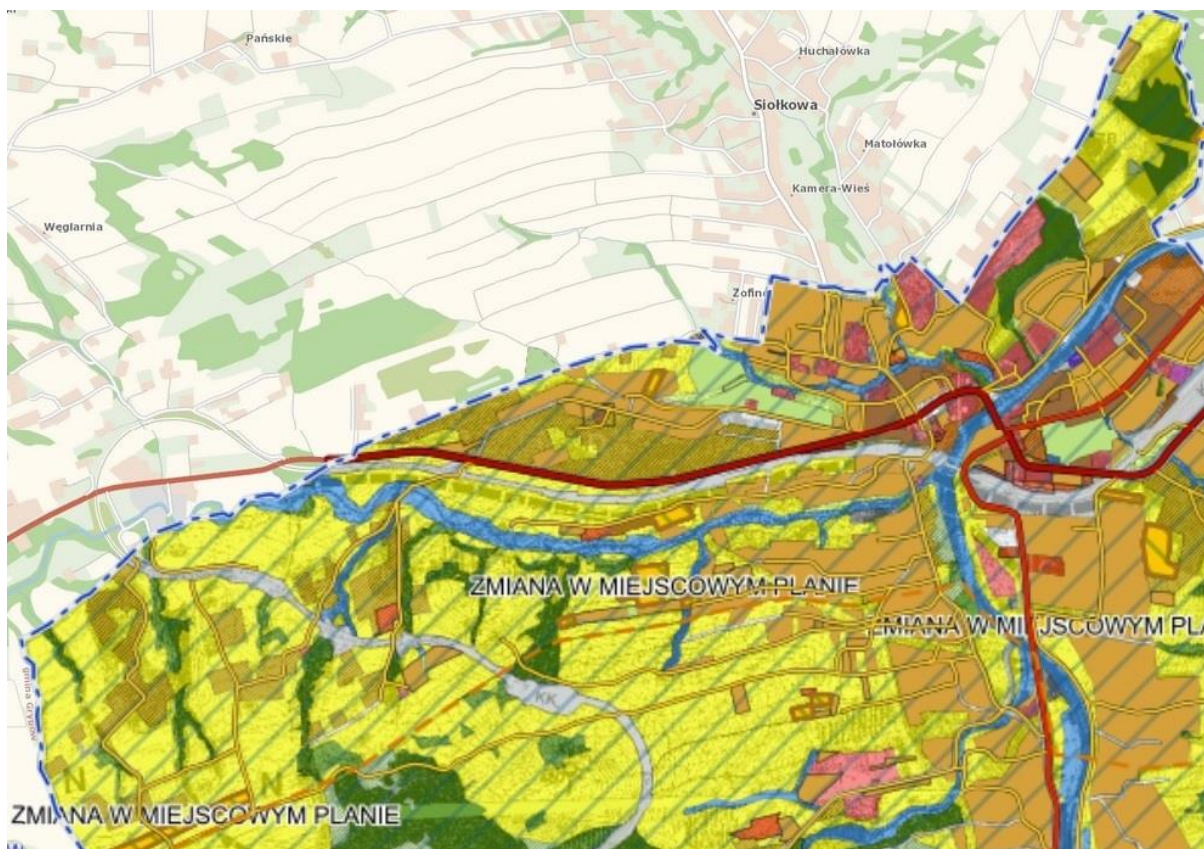

Granica planu

PRZEZNACZENIA TERENU

z2	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - ratusz miejski wraz ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej	MN	Tereny zabudowy mieszkaniowej o umiarkowanej intensywności - różne formy budownictwa mieszkaniowego z dopuszczeniem usług nieuciążliwych i rzemiosła nieuciążliwego	MW/kz	Tereny zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności w zespole staromiejskim
MN/MR	Tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności - zabudowa mieszkaniowa i mieszkalno-zagrodowa z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego	KDW	Tereny ważniejszych dróg wewnętrznych	WS/LZ	Tereny wód powierzchniowych wraz z obudową biologiczną
ZL	Tereny lasów - zakaz realizacji obiektów kubaturowych	ZU	Tereny zieleni urządzonej	W	Tereny zaopatrzenia w wodę. Rejony ujęć wody dla wodociągów zbiorczych
KK	Tereny obsługi komunikacji kolejowej. Istniejąca linia kolejowa	UP/UC	Tereny usług publicznych związanych z usługami oświaty	U	Tereny usług komercyjnych
US	Tereny usług sportu i rekreacji	R	Tereny rolne	R	Tereny rolne z zakazem zabudowy
UP/UO/kz	Tereny usług publicznych w zespole staromiejskim - szkoły	KDL	Tereny dróg publicznych. Drogi gminne lokalne klasy	MW/U/kz	Tereny zabudowy mieszkalno-usługowej w zespole staromiejskim
P	Tereny działalności produkcyjnej	KDD	Tereny dróg publicznych. Drogi gminne dojazdowe klasy D	W	Tereny zaopatrzenia w wodę. Istniejące ujęcia wody
z6	Tereny zabytkowych zespołów - zespół pałacowy	UP	Tereny usług publicznych	KD-P/L	Tereny dróg publicznych. Drogi powiatowe klasy L
UP/kz	Tereny pozostałych usług publicznych w zespole staromiejskim	KDU	Tereny obsługi komunikacji drogowej i usług	KD-W/G	Tereny dróg publicznych. Droga wojewódzka klasy G
UT	Tereny usług turystycznych	z3	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - stara plebania wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej	ZL/R	Tereny zalesione i zakrzczone oraz przeznaczone do dolesień - ochrona przed zainwestowaniem
KDU	Tereny obsługi komunikacji drogowej. Istniejąca stacja paliw i stacja obsługi	z5	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - Cmentarz wojenny nr 130 z I wojny światowej, kwatery na cmentarzu komunalnym	MN	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
ZL	Tereny zwartych kompleksów leśnych do włączenia w granice parku krajobrazowego Beskidu Niskiego - ochrona przed zainwestowaniem, zakaz realizacji obiektów kubaturowych	MW/U	Tereny zabudowy mieszkalno-usługowej	MW	Tereny zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności
z8/ZP	Tereny zabytkowych zespołów - park miejski	ZN	Tereny zieleni nieurządzonej	U/P	Tereny usług, rzemiosła i działalności produkcyjnej
z1	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - kościół parafialny wraz ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej	MN	Tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej	W-zb	Tereny zaopatrzenia w wodę. Rejony lokalizacji zbiorników wyrównawczych
KD-K/GP	Tereny dróg publicznych. Droga krajowa klasy GP	U/M	Tereny usług i mieszkalnictwa	KD-P/Z	Tereny dróg publicznych. Drogi powiatowe klasy Z
U/kz	Tereny usług w zespole staromiejskim	KD/P	Tereny obsługi komunikacji drogowej - parkingi	ZC	Tereny cmentarzy czynnych wraz ze strefą ochrony sanitarnej
k/NO	Tereny urządzeń do utylizacji ścieków, rejony lokalizacji zbiorczych oczyszczalni ścieków	KD/P	Tereny obsługi komunikacji drogowej - garaże	KD/P	Tereny rynku
z4	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - synagoga wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej	TV	Tereny telekomunikacji. Stacja przemiennikowa radiowo-telewizyjna	MWWW	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej zorganizowanej - osiedla mieszkaniowe
k/NO	Tereny urządzeń do utylizacji ścieków, istniejące oczyszczalnie ścieków	z9	Tereny zabytkowych obiektów - most kolejowy na rzece Biała Tarnowska	z7	Tereny zabytkowych zespołów i obiektów - Cmentarz wojenny nr 129 ze strefą ochrony konserwatorskiej
Gw	Stacja redukcyjno-pomiarowa gazy I-go stopnia ze strefą ochronną	MN/MR	Tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności - przy ul. Kazimierza Wielkiego		

Rysunek 1 Legenda do MPZP (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/application/modules/pln/pln_legenda.php?id=21).

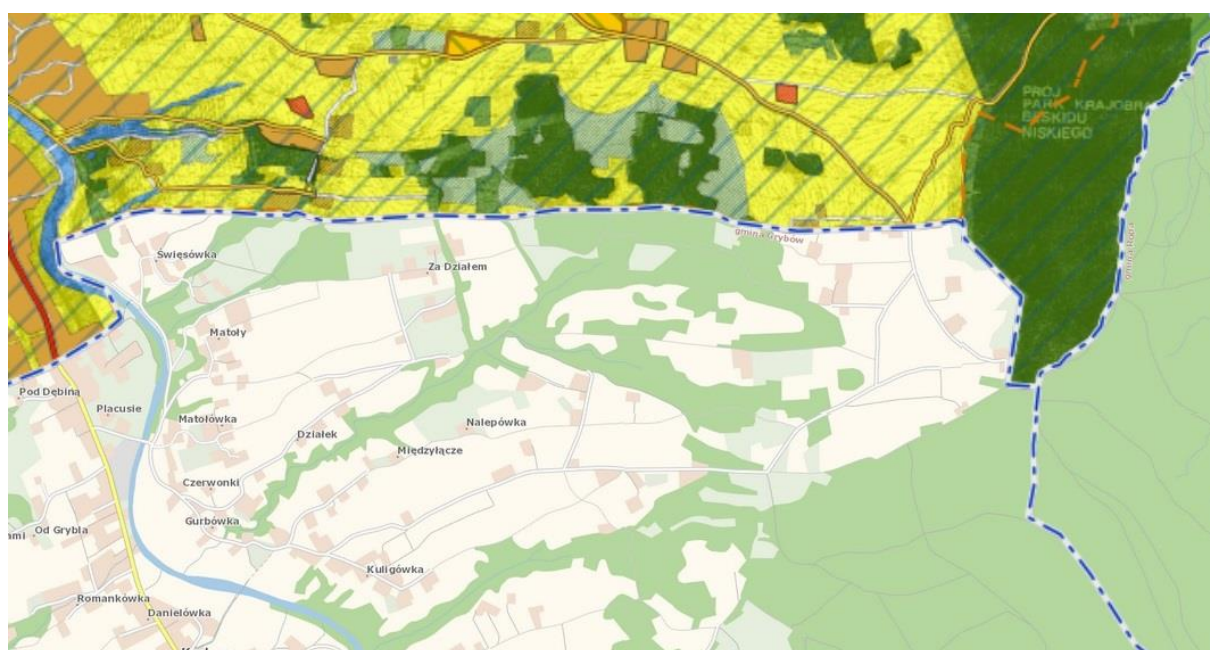

Mapa 4 Zagospodarowanie przestrzeni cz. północno-zachodnia (źr. <https://mgrybow.e-mapa.net/>).

Cześć północno- zachodnia, to odcinek takich osiedli jak Biała Wyżna i Strzylawki. Jak widać na mapie, przeważają tereny rolne z terenami zabudowy o umiarkowanej intensywności. Znajduje się tutaj także mały obszar lasów z zakazem realizacji obiektów kubaturowych. Zlokalizowane są także niewielkie tereny z przeznaczeniem na realizację usług komercyjnych. Widać też obszar przeznaczony na usługi turystyczne, do realizacji obiektów i urządzeń związanych z obsługą ruchu turystycznego. Dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń obsługi turystyki, rekreacji i wypoczynku wraz z towarzyszącymi usługami w tym z zapleczem handlowo - gastronomicznym i urządzeniami sportowymi (obowiązuje wyposażenie w systemy do utylizacji ścieków i usuwanie odpadów w sposób zorganizowany, realizacja niezbędnych powierzchni parkingowych i realizacja zieleni drzewiasto - krzewiastej).

Kolejna część, północno-wschodnia obejmuje między innymi Sośnie Górne i Sośnie Dolne. Przeważają tu tereny rolne i leśne. Na obszarach leśnych obowiązuje zakaz realizacji obiektów kubaturowych, natomiast na terenie rolnym obowiązuje ochrona przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Utrzymuje się istniejące zainwestowanie. Dopuszczone remonty, rozbudowa i przebudowa istniejących budynków, przystosowanie istniejącej zabudowy na cele agroturystyki, turystyki i rekreacji indywidualnej. Znajdują się w tej części także obszary zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności - zabudowa mieszkaniowa i mieszkalno-zagrodowa z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego i zabudowy mieszkaniowej o umiarkowanej intensywności - różne formy budownictwa mieszkaniowego z dopuszczeniem usług

Kolejna omawiana część Miasta, to tereny osiedla Biała Wyżna oraz ulicy Grottgera i okolic. Przeważają tutaj tereny rolne z ochroną przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Dopuszczone remonty, rozbudowa i przebudowa istniejących budynków, przystosowanie istniejącej zabudowy na cele agroturystyki, turystyki i rekreacji indywidualnej, realizacja obiektów bezpośrednio związanych z gospodarką rolną, z wykluczeniem wielkotowarowych ferm hodowlanych. Dominują także tereny leśne z zakazem realizacji obiektów kubaturowych, zalesione i zakrzaczone oraz przeznaczone do dolesień (ochrona przed zainwestowaniem). Dostępne są obszary zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności - zabudowa mieszkaniowa i mieszkalno-zagrodowa z dopuszczeniem usług i rzemiosła nieuciążliwego. Kilka miejsc posiada możliwość budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego z możliwością prowadzenia agroturystyk i tereny usług turystycznych.

Mapa 7 Zagospodarowanie przestrzeni część południowo-wschodnia (źr. <https://mgrybow.e-mapa.net/>).

Ostatnia część, południowo-wschodnia, to tereny rolne, obszary zabudowy mieszkaniowej, ale widać również wyraźnie tereny zwartych kompleksów leśnych do włączenia w granice parku krajobrazowego Beskidu Niskiego z ochroną przed zainwestowaniem i zakazem realizacji obiektów kubaturowych.

W skrócie można powiedzieć, że cały obszar Miasta to tereny głównie rolne, wraz z zabudową mieszkaniową oraz tereny leśne. W północnej części Miasta znajduje się jego centrum, główna zabudowa mieszkaniowa oraz usługowa, w południowej części dominują obszary zabudowy jednorodzinnej oraz tereny leśne i rolne, które nie do końca są do tego wykorzystywane. Obecnie obszary te są sukcesywnie zabudowywane budynkami jednorodzinnymi.

Miasto posiada opracowany i zatwierdzony Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grybów na lata 2016-2022 (GPR). Uchwałą Nr XXV/116/2016 Rady Miejskiej w Grybowie z dnia 04 sierpnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Grybów,

Rada Miejska w Grybowie zatwierdziła wnioskowane przez Burmistrza Miasta Grybów następujące podobszary rewitalizacji:

- Obszar Śródmieście
- Obszar Śródmieście II (składający się z dwóch części)

Wykaz ulic do obszaru rewitalizowanego: ul. Armii Krajowej, ul. 600-lecia, ul. Grottgera, cz. ul. Grunwaldzka, cz. ul. Jakubowskiego, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Kilińskiego, ul. Kolejowa, ul. Kościuszki, ul. Parkowa, ul. Rynek, cz. ul. Topolowa, cz. ul. Węgierska, ul. Wyspiańskiego, ul. Zielona. Obszary te charakteryzują się kumulacją negatywnych zjawisk w strefach: społecznej, technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej²⁴.

W ramach GPR założono następujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które mają przyczynić się do zlikwidowania problemów na wyżej wymienionych obszarach:

- 1) Ekologiczne Miasto
 - a) Wiązka projektów:
 - Wymiana tradycyjnego oświetlenia ulicznego na energooszczędne na obszarach rewitalizowanych.
 - Niskoemisyjny transport miejski –budowa systemów Park & Ride, budowa parkingów, budowa ścieżek rowerowych
 - Poprawa jakości środowiska miejskiego- rozwój terenów zielonych w Mieście Grybów.
- 2) Rewitalizacja zabytkowego obiektu sakralnego - Synagogi przy ul. Kilińskiego wraz z drogą dojazdową.
- 3) Remont, modernizacja i budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na obszarze kryzysowym objętym rewitalizacją.
- 4) Utworzenie Grybowskiego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji
 - a) Wiązka projektów:
 - Projekt I - budowa obiektu z przeznaczeniem na działalność biblioteczną,
 - Projekt II - modernizacja obiektu b. Sokoła - Miejskiego Domu Kultury w Grybowie, połączona z renowacją przyległego terenu parku miejskiego.
- 5) Renowacja i modernizacja obiektu użyteczności publicznej - Urzędu Miejskiego.
- 6) Budowa małej architektury wraz z wyznaczeniem i zagospodarowaniem terenów zielonych oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców osiedli wspólnot mieszkaniowych poprzez modernizację dróg gminnych, chodników oraz oświetlenia ulicznego.
- 7) Modernizacja obiektu dawnego internatu Zespołu Szkół Zawodowych w Grybowie na potrzeby Liceum Ogólnokształcące im. Artura Grottgera.

²⁴Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Grybów na lata 2016-2022 – Diagnoza problemów społecznych Miasta Grybów, 2016.

- 8) Modernizacja budynku Pawilonu Handlowego S.H.P. SKŁADNICA przy ul. 600-lecia w Grybowie.
- 9) Rozbudowa grodu warownego Stara Baśń w Grybowie.
- 10) Modernizacja obiektów położonych w obrębie Rynku w Grybowie wraz z drogami dojazdowymi oraz małą architekturą²⁵.

Jeżeli chodzi o obszary, które pod względem społecznym, gospodarczym, technicznym, funkcjonalno-przestrzennym i środowiskowym są najbardziej atrakcyjne, to jak wynika z Załącznika nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grybów na lata 2016-2022 są to:

- pod względem sfery społecznej: Sośnie, Strzylawki
- pod względem sfery technicznej: Strzylawki, Biała Wyzna, Śródmieście II
- pod względem sfery przestrzenno-funkcyjnej: Śródmieście
- pod względem sfery gospodarczej: Śródmieście II
- pod względem sfery środowiskowej: wszystkie osiedla.

W diagnozie brano po uwagę szereg czynników wpływających na jakość życia, które zostały przełożone na punkty. Miejsca z najmniejszą ilością punktów, to tym samym miejsca z najmniejszą ilością negatywnych zjawisk. Można zatem powiedzieć, że są to miejsca o dużym potencjale rozwojowym.

1.3. Wnioski z diagnozy oraz obszary strategicznej interwencji

Omówiono wcześniej sytuację społeczną Miasta, gospodarczą, środowiskową, kulturalną, turystyczną, politykę społeczną i kapitał społeczny. Odniesiono się do edukacji, bezpieczeństwa publicznego, finansów, a także planowania przestrzennego. Na tej podstawie wyłania się pewien obraz Miasta Grybów. Niewątpliwie do atutów tego miejsca można zaliczyć klimatyczny rynek, jego zabytkowe kamieniczki. Miasto położone jest także blisko Nowego Sącza, Gorlic i ma dobre połączenie z Krakowem. Nieopodal znajduje się też obszar Beskidu Niskiego, który posiada dużo walorów przyrodniczych. Miasto rozbudowuje sieć kanalizacji i wodociągów, obejmując nimi kolejne budynki. Na obszarach Grybowa znajdują się działki, które mogłyby zostać przeznaczone pod Strefę Aktywności Gospodarczej i/lub agroturystykę. Mimo, że obszar ten jest obszarem miejskim, skupia też tereny rolne, zieleni, obręby niezabudowane.

Jednak mimo zalet, Miasto boryka się z licznymi problemami. Istotną rolę odgrywa w nich malejąca liczba ludności, wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, a także ujemne saldo migracji wewnętrznych. Widać wyraźnie, że osoby młode „uciekają” z Grybowa. Na pewno jest to związane z małymi możliwościami Miasta względem edukacji czy pracy. Osoby młode oczekują więcej niż może zaoferować im Miasto. Grybów jako miasto posiada stosunkowo mało terenów zielonych w swoim centrum. Brakuje ścieżek rowerowych, miejsc

²⁵Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grybów na lata 2016-2022, 2016.

atrakcyjnych przyrodniczo, czy rekreacyjnie. Przekłada się to na małą liczbę turystów i obiektów noclegowych. Aktywność społeczna także jest na dość niskim poziomie. Brakuje organizacji pozarządowych, klubów sportowych, grup artystycznych, a udział społeczności w wydarzeniach kulturowych jest niezadowalający. Miasto posiada także wysoki wskaźnik zanieczyszczenia powietrza w okresie jesienno-zimowym, z uwagi na przeważającą część domostw, które ogrzewają swoje budynki piecami węglowymi. Sytuacji nie poprawia duże natężenie ruchu samochodowego w centrum Miasta. Dodatkowo, w ostatnim czasie zmniejsza się ilość śmieci segregowanych w stosunku do rosnącej liczby odpadów zmieszanych.

W oparciu o powyższe, można zestawić ze sobą słabe i mocne strony Miasta jak poniżej.

Słabe strony Grybowa	Mocne strony Grybowa
— Malejąca liczba ludności	— Atrakcyjne centrum Miasta: klimatyczny rynek, zabytkowe otoczenie
— Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym	— Dobre połączenie komunikacyjne z Nowym Sączem, Gorlicami i Krakowem
— Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	— Położenie w okolicach terenu o dużych walorach przyrodniczych - Beskid Niski
— Wysoki wskaźnik udziału osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym	— Istniejąca i rozbudowywana sieć wodociągowa i kanalizacyjna
— Wysoki wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym, wyższy niż Powiat czy Województwo	— Dobre wyniki uczniów na egzaminach końcowych z języka angielskiego
— Brak żłobków i miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i tym samym bardzo niski wskaźnik dzieci objętych opieką żłobkową	— Potencjał do rozwoju agroturystyki
— Dość niski wynik egzaminów z matematyki i przyrody (gimnazjum)	— Dostępność terenów pod Strefy Aktywności Gospodarczej
— Dość niski wynik egzaminów z historii i wiedzy o społeczeństwie	— Działalność Miejskiego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji.
— Mała liczba organizacji pozarządowych	
— Mały odsetek terenów zielonych w centrum Miasta	
— Mało terenów przyrodniczo ważnych	
— Występowanie osuwisk	
— Brak ścieżek rowerowych	

- Rosnąca liczba odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych
- Spadek odpadów segregowanych w ostatnim czasie
- Zła jakość powietrza spowodowana ogrzewaniem budynków węglem
- Zbyt duże natężenie ruchu samochodowego w centrum oraz zła jakość dróg
- Zbyt mała liczba atrakcji turystycznych
- Brak obiektów noclegowych
- Mała liczba turystów odwiedzających Miasto
- Niezadowalająca frekwencja na wydarzeniach kulturalnych oraz malejąca liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych
- Zbyt mała liczba grup artystycznych i klubów sportowych
- Duży udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych
- Przeważająca liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych
- Brak rozpoznawalnych przedsiębiorstw oraz większych przedsiębiorstw zapewniających zatrudnienie i warunki do rozwoju
- Duży odsetek terenów rolnych, które nie są do tego wykorzystywane

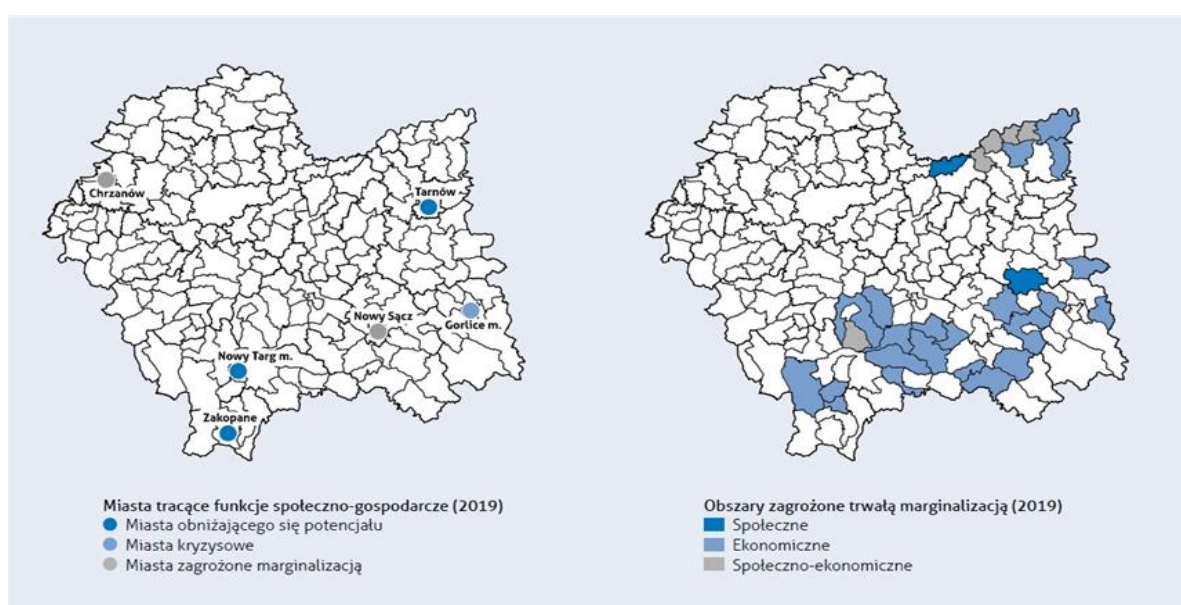
Tabela 22 Mocne i słabe strony Miasta (oprac. własne).

Obszary strategicznej interwencji

Diagnoza danego obszaru wiąże się z jego charakterystyką, opisem, a jej celem jest określenie, co wymaga interwencji, pomocy, wsparcia.

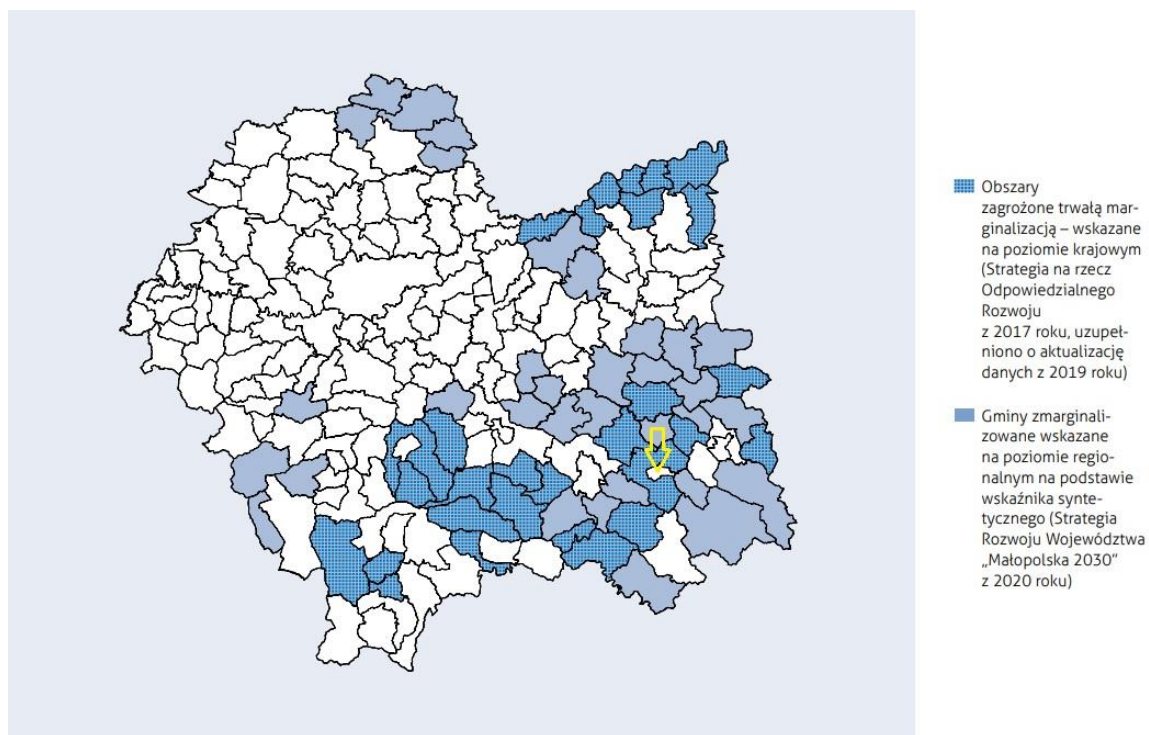
Zgodnie z definicją OSI zawartą w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, są to „wskazane w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do których kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”.

W powyższym dokumencie wyodrębniono dwa typy OSI na poziomie krajowym: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

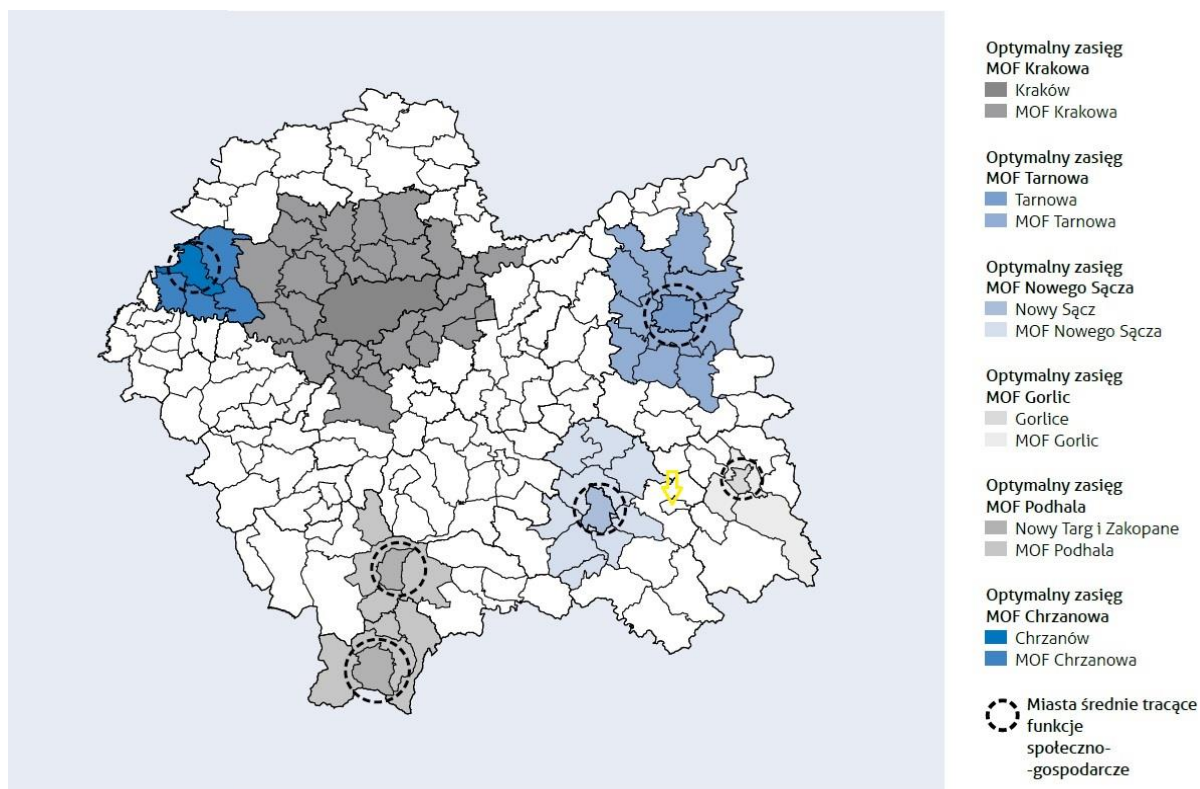
Mapa 8 Krajowe obszary strategicznej interwencji (źr. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”).

Miasto Grybów nie zostało uwzględnione jako obszar tracący funkcje społeczno-gospodarcze, czy obszar trwale zagrożony marginalizacją.

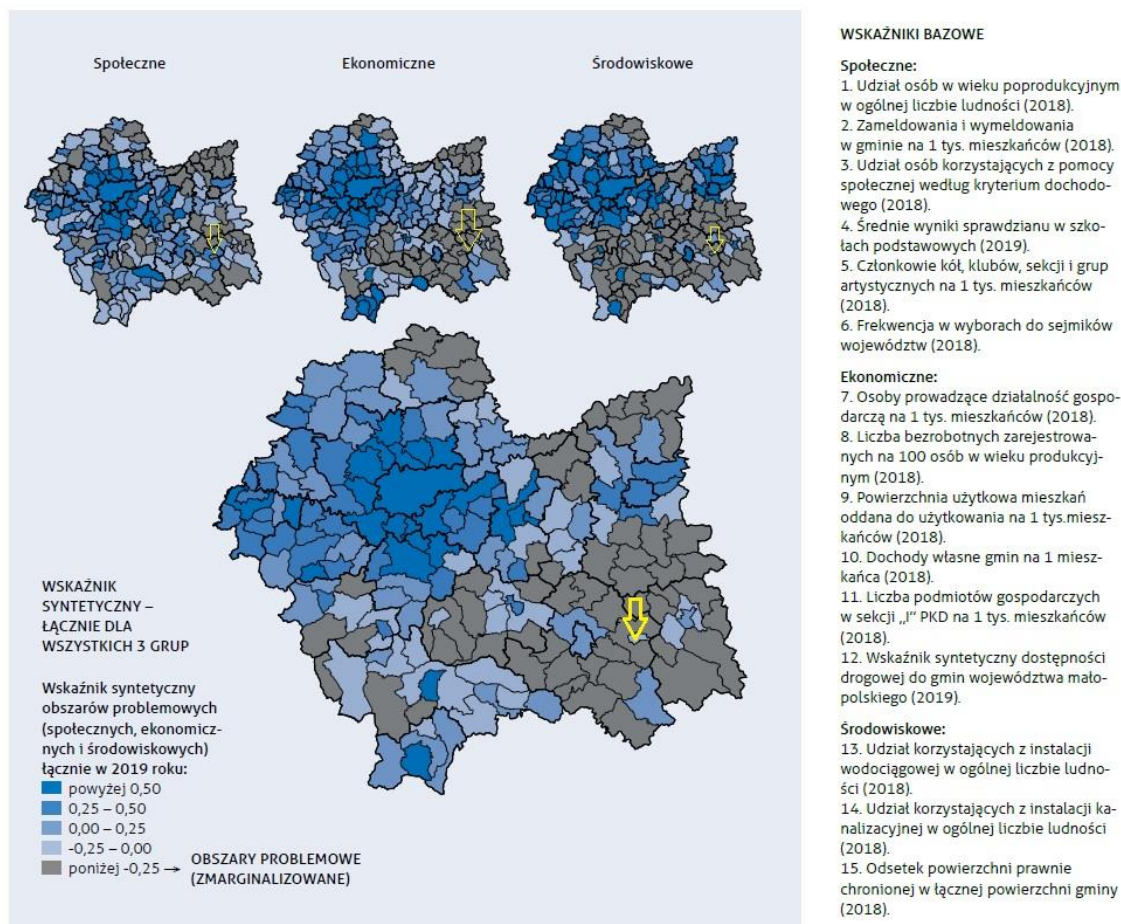

Mapa 9 Obszary zagrożone marginalizacją i gminy zmarginalizowane (źr. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”).

W Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” uzupełniono powyższe obszary o dodatkowy podział w obrębie regionu, tworząc Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF). Skupiono się na głównych ośrodkach miejskich w Małopolsce: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Gorlice, Nowy Targ i Zakopane, Chrzanów. Miasto Grybów nie zostało wprost włączone w optymalny zasięg MOF Nowy Sącz, ale jest jego obszarem funkcjonalnym, pozostaje bowiem pod jego wpływem.

Miasto Grybów nie znajduje się w obszarze gmin zmarginalizowanych, ale z uwagi na położenie na terenie Powiatu Nowosądeckiego znalazło się na terenie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk-wskaźników ekonomicznych, społecznych i środowiskowych problemów określono jako problemowy (0,25).

Mapa 11 Społeczne, ekonomiczne i środowiskowe obszary problemowe w Małopolsce - Gminy zmarginalizowane (źr. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”).

W oparciu o dostępne dane, zebrane powyżej, powstały obszary strategicznej interwencji (OSI). Należy zauważyć, że w niniejszej części zostaną omówione dwa ich rodzaje. Pierwszy rodzaj to OSI określone pod względem specyfiki zauważonych problemów (tematycznym). Wyróżnić zatem można cztery takie OSI: kapitał ludzki i społeczny, gospodarka, infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska oraz zarządzanie strategiczne. Drugi rodzaj, to OSI określone pod względem położenia problemów, jest to dany obszar terytorialny, który stanowi barierę dla rozwoju Miasta, albo jego potencjał. Na podstawie stworzonej diagnozy i w oparciu o dokumenty strategiczne, OSI terytorialne to obszary wyznaczone do rewitalizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Grybów na lata 2016-2022”, a są to:

- Obszar Śródmieście
- Obszar Śródmieście II (składający się z dwóch części)

Wykaz ulic do obszaru: ul. Armii Krajowej, ul. 600-lecia, ul. Grottgera, cz. ul. Grunwaldzka, cz. ul. Jakubowskiego, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Kilińskiego, ul. Kolejowa, ul. Kościuszki, ul. Parkowa, ul. Rynek, cz. ul. Topolowa, cz. ul. Węgierska, ul. Wyspiańskiego, ul. Zielona.

Rysunek 2 Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (oprac. własne).

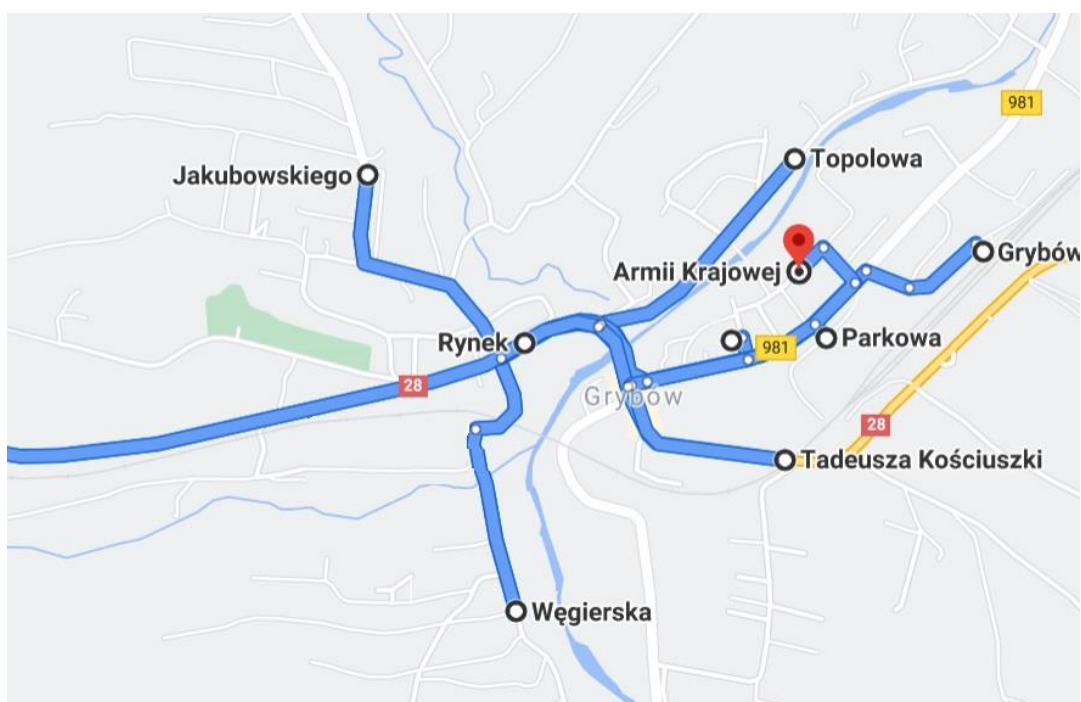

Tabela 23 Obszary Strategicznej Interwencji - ujęcie terytorialne (źr. <https://www.google.pl/maps>).

Kapitał ludzki i społeczny

Obszar ten wyodrębniono na podstawie ujawnionych problemów Miasta w zakresie demografii, aktywności społecznej, edukacji i sportu. Konieczne jest tutaj m.in.: wspieranie

organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych, popularyzacja wiedzy o regionie i wzmocnienie tożsamości jego mieszkańców, podnoszenie kompetencji interkulturowych, działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, wspieranie systemu aktywizacji osób starszych, wsparcie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Także działania z szeroko rozumianej edukacji i szkolnictwa jak: kształtowanie i rozwój usług edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na wzmocnienie rynków pracy, wsparcie innowacyjnych metod kształcenia, działania na rzecz podniesienia jakości szkolnictwa podstawowego, rozwój systemu wspierania uczniów z dysfunkcjami i z niepełnosprawnościami, wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw kreatywnych i przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem uczniów uzdolnionych, wspieranie przedsięwzięć sportowych oraz promowanie i upowszechnianie kultury fizycznej, działania na rzecz rozwoju edukacji kultury fizycznej, wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw prozdrowotnych, wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw proekologicznych.

Gospodarka

Kolejny obszar, na który składają się problemy z zakresu rynku pracy, gospodarki itp. Kluczowe jest tutaj wzmocnienie roli MŚP, zwłaszcza firm rzemieślniczych i rodzinnych w aktywizacji gospodarczej Miasta Grybów, rozwój lokalnych rynków żywności, stymulowanie współpracy sfer biznesu, nauki i edukacji, promowanie Miasta zarówno pod względem gospodarczym jak i turystycznym. Ważne jest także dla gospodarki rewitalizowanie obszarów zdegradowanych oraz wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury. Warto także zadbać o aktywizację zawodową mieszkańców.

Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

Trzeci obszar związany jest z siecią komunikacyjną i drogami, klimatem i środowiskiem, bezpieczeństwem, a także turystyką i dziedzictwem kulturowym. Należy zatem podejmować działania z zakresu modernizacji i rozbudowy dróg lokalnych w tym ścieżek rowerowych, wspieranie systemu Park&Ride, wspieranie działań związanych z odnawialnymi źródłami energii, edukacji ekologicznej, gospodarką zasobami, odpadami, energią itp.

Zarządzanie strategiczne

Ostatni obszar tematyczny związany jest z warunkami bytowymi mieszkańców, infrastrukturą społeczną oraz szeroko rozumianą dostępnością dla mieszkańców. Składać się na to będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej służącej integracji społecznej i zawodowej, wspieranie inwestowania w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej do uwarunkowań społeczno-demograficznych, w szczególności do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, słabszych i starszych, w tym publiczny transport, dostęp do kultury. To także współpraca jednostek samorządu terytorialnego dla

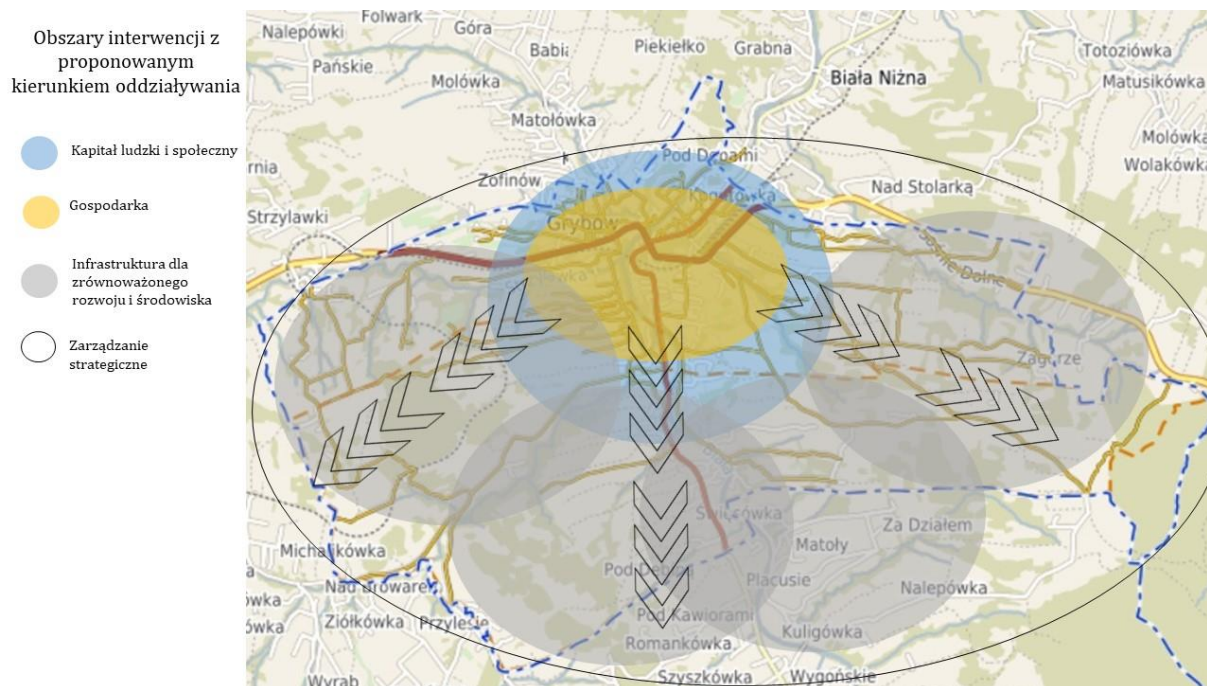
efektywnej realizacji usług publicznych, poprawa sprawnej obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym e-usługi publiczne. Dostęp do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków, ale także podniesienie jakości świadczeń zdrowotnych oraz na rzecz ograniczenia zachorowalności mieszkańców.

Obszary strategicznej interwencji – ujęcie terytorialne

Jeżeli chodzi o obszary terytorialne strategiczne, to jak wspomniano wcześniej jest to teren Śródmieścia. Cechuje go przede wszystkim²⁶:

- rosnąca liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym,
- wysoki poziom długotrwałego bezrobocia,
- wysoki odsetek osób objętych pomocą OPS,
- wysoki odsetek kolejno: alkoholizmu, niepełnosprawności, ubóstwa oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych będących przyczyną konieczności korzystania z pomocy OPS,
- rosnące zagrożenie występowania patologii społecznych,
- mała liczba działań skierowanych do dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej,
- niski stan nawierzchni dróg i chodników,
- mała liczba miejsc parkingowych,
- brak lub niedostateczne oświetlenie,
- niewystarczająca lub brak infrastruktury wodno-kanalizacyjnej - obniżająca poziom dostępu mieszkańców do tych usług - zwiększająca zagrożenie dla stanu środowiska naturalnego,
- mała ilość infrastruktury kulturalnej – problem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, turystów,
- mała liczba miejsc pełniących funkcje integracyjne dla mieszkańców,
- mała ilość infrastruktury turystycznej, co hamuje rozwój tego sektora,
- mała ilość infrastruktury rekreacyjnej lub jej zły stan – niemożność rozwoju sektorów tzw. około rekreacyjnych np. gastronomia, baza noclegowa,
- niedostateczna infrastruktura sportowa,
- niewystarczająca ilość terenów zielonych
- mała liczba inwestorów, także z udziałem wkładu zagranicznego,
- mała liczba przedsiębiorstw

²⁶zr. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grybów na lata 2016-2022, s. 35

Mapa 12 Obszary interwencji z proponowanym obszarem oddziaływania (źr. <https://mgrybow.e-mapa.net/> oprac. własne).

Powyżej przedstawiono proponowany obszar interwencji w oparciu o zauważone problemy i konieczność podjęcia działań. Z uwagi na skupienie się problemów społecznych w centrum miasta, to tam powinno się skierować głównie działania nastawione na poprawę sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem, dzieci, młodzieży i seniorów. Także centrum miejscowości skupia główne przedsiębiorstwa i stanowi ekonomiczny ośrodek miasta, dlatego kieruje się tam działania gospodarcze. Cały obszar miasta powinien znaleźć się pod wpływem inicjatyw z zakresu zarządzania strategicznego oraz rozwoju infrastruktury (zwłaszcza na potrzeby mieszkańców) i ochrony środowiska. Wszelkie działania powinny zaczynać się w centrum miejscowości i stopniowo oddziaływać na pozostałe części miasta.

2. Wizja, cele rozwoju Miasta Grybów oraz kierunki działań

Strategia Rozwoju ma przede wszystkim określać kierunku rozwoju obszaru, musi zawierać w sobie cele, które powinno się osiągnąć, mając na myśli szeroko rozumiany rozwój Grybowa. Niniejszy rozdział zawierać będzie wizję i cele rozwoju Miasta Grybów, a także kierunki działań, które mają doprowadzić do realizacji założonych celów, jak również rezultaty tych działań wraz ze sposobem ich pomiaru. Wizja i cele oraz kierunki rozwoju opierają się na zdiagnozowanych problemach oraz zaletach Miasta Grybowa. Zostały one sformułowane w oparciu o diagnozę społeczno-gospodarczo-przestrzenną oraz możliwości Miasta zwłaszcza w obszarze otoczenia i powierzchni. Zakończeniem niniejszego rozdziału będzie omówienie i podsumowanie konsultacji społecznych niniejszej Strategii.

2.1. Wizja i cele

Obowiązująca do tej pory Strategia Rozwoju Miasta Grybów na lata 2015-2020 zawierała wizję Miasta w 2020:

Miasto Grybów w pełni korzysta ze swojego położenia, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęła się gospodarka lokalna oraz turystyka. Efektywne zarządzanie publiczne, aktywność przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie.

Oraz misję:

Miasto Grybów poprzez realizację wyznaczonych celów strategicznych dąży do zapewnienia jak najlepszego środowiska życia mieszkańcom i korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju i kształtowania pozytywnego wizerunku miasta jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca do zamieszkania, rozpoczęcia działalności gospodarczej i rozwoju turystyki.

Jednak w oparciu o stwierdzone w diagnozie problemy, wizja i misja ta w roku 2020 nie jest już w pełni aktualna. O ile dąży się do zapewnienia jak najlepszego środowiska życia dla mieszkańców, na przykład poprzez zapewnienie odpowiednich warunków komunalnych, o tyle rozwój turystyki czy możliwości prowadzenia działalności gospodarczej oraz osiedlenia się w Grybowie są obszarami w 2022 roku, które wymagają interwencji. Dlatego też, wizją Miasta Grybów na lata 2022-2030 będzie:

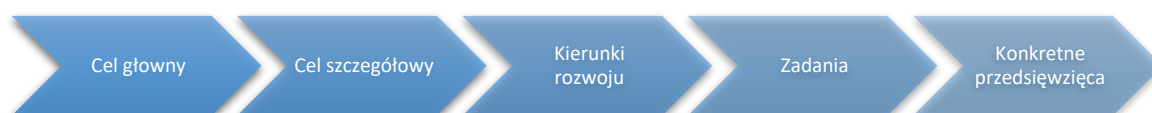
Miasto Grybów obszarem zapewniającym trwałą, zrównoważoną i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość

*życia mieszkańców, efektywnie wykorzystującym zasoby endogeniczne
i egzogeniczne.*

Wizja ta realizowana będzie przez cel główny, jakim jest:

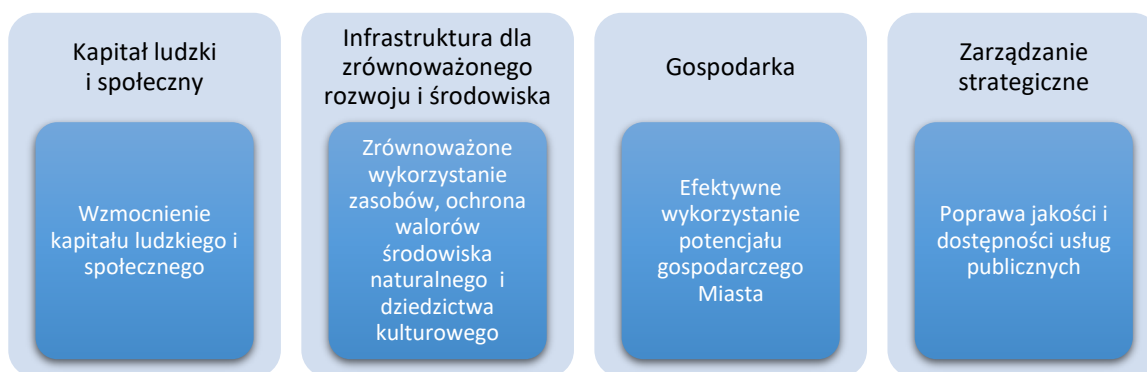
**MIASTO GRYBÓW OBSZAREM WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO
DLA MIESZKAŃCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW**

Aby usystematyzować dalszą część niniejszego rozdziału, konieczne jest krótkie wyjaśnienie dalszych etapów precyzowania celów. Znając wyniki diagnozy opracowano wizję i cel główny Strategii. Oparto się również na obszarach strategicznej interwencji. Kolejną czynnością będzie określenie celów szczegółowych w ramach danego obszaru, a następnie kierunków rozwoju i zadań, by ostatecznie przejść do kluczowych przedsięwzięć w ramach danego obszaru i celu.

Rysunek 3 Struktura opracowywania celów strategii (oprac. własne).

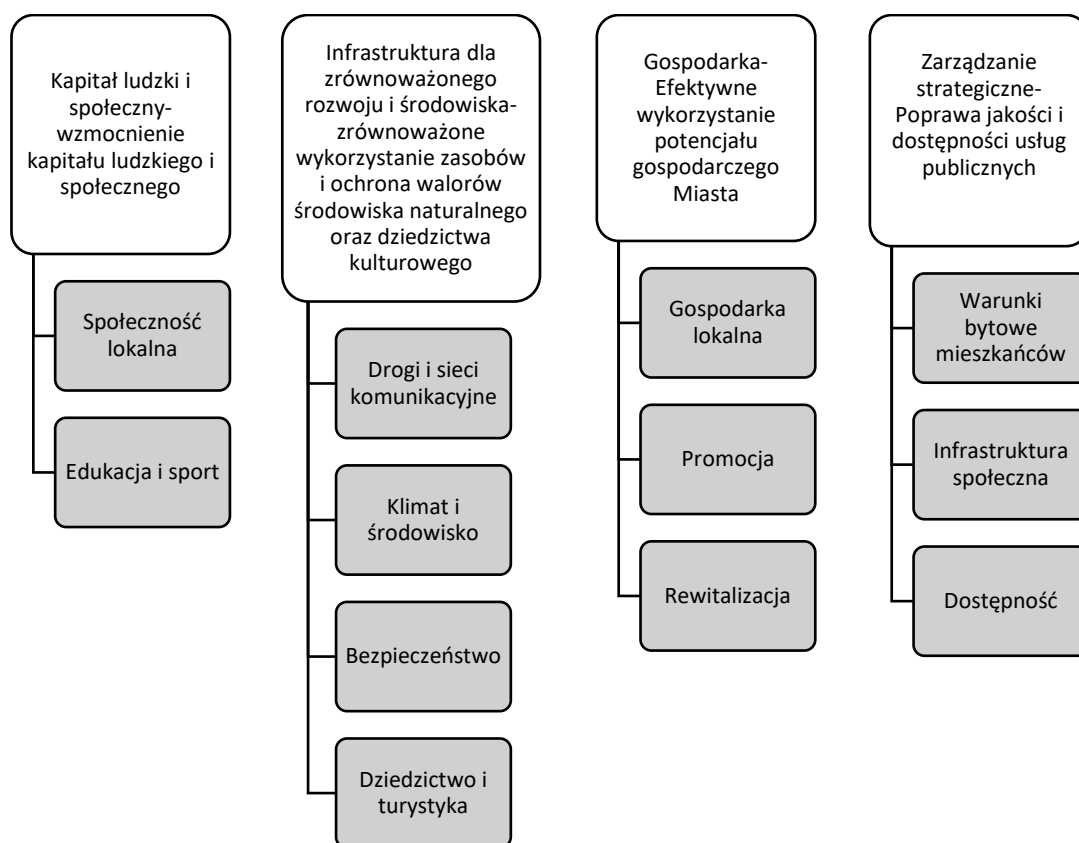
Opierając się na obszarach strategicznej interwencji, wizji i celu głównym, opracowano poniższe cele szczegółowe:

Rysunek 4 Cele szczegółowe - strategiczne (oprac. własne).

2.2. Kierunki działań w zakresie realizacji celów strategicznych rozwoju Miasta Grybów

Po sprecyzowaniu celów szczegółowych w ramach danego obszaru interwencji, kolejną czynnością będzie określenie kluczowych kierunków działań. Kierunki wskazują, co jest do zrobienia, co wymaga interwencji, pomocy, rozwoju, wsparcia. Można powiedzieć, że kierunki rozwoju, to zakres tematyczny konkretnych zadań do zrealizowania. Przyczynią się one do przygotowania konkretnych przedsięwzięć, projektów, inicjatyw, które prowadzą do szeroko rozumianego rozwoju strategicznego Miasta Grybów.

Rysunek 5 Kierunki rozwoju Miasta Grybów (oprac. własne).

Powyższe kierunki przekładają się na konkretne zadania do wykonania. Poniżej zostaną one szczegółowo przedstawione.

Spółeczność lokalna	Edukacja i sport
Wspieranie organizacji pozarządowych oraz sieci działających na rzecz tych organizacji	Popularyzacja wiedzy o regionie i wzmocnienie tożsamości jego mieszkańców
Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych	Podnoszenie kompetencji interkulturowych
Wsparcie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluceniem społecznym	Kształtowanie i rozwój usług edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na wzmocnienie rynków pracy
Wsparcie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluceniem społecznym	Wsparcie innowacyjnych metod kształcenia
Wspieranie ekonomii społecznej	Działania na rzecz podniesienia jakości szkolnictwa podstawowego
Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Rozwój systemu wspierania uczniów z dysfunkcjami i z niepełnosprawnościami

Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych	Wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw kreatywnych i przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem uczniów uzdolnionych
Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych	Wspieranie przedsięwzięć sportowych oraz promowanie i upowszechnianie kultury fizycznej
Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych	Działania na rzecz rozwoju edukacji kultury fizycznej. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw prozdrowotnych
Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych	Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw proekologicznych

Tabela 24 Zadania strategiczne w ramach obszaru Kapitał Ludzki i Społeczny (oprac. własne).

Drogi i sieci komunikacyjne	Klimat i środowisko	Bezpieczeństwo	Dziedzictwo i turystyka
Modernizacja i rozbudowa systemu dróg lokalnych Rozwój sieci dróg rowerowych	Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji	Ochrona przed klęskami żywiołowymi- wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji)	Wsparcie zagospodarowywania i udostępnienia na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów zabytkowych oraz miejsc historycznych
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne	Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych	Wspieranie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego i jego promocji
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Wsparcie projektów wykorzystujących rynek surowców wtórnych i „remanufacturingu”	Wspieranie i rozwój systemów energetycznych oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne	Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego	Wsparcie służb i innych podmiotów ratowniczych oraz poprawa ich wyposażenia w sprzęt ratowniczy	Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Podjęmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania	Podjęmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego.	Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia	Podjęmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego.	Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego

	odpowiedniej jakości wód		
Rozwój transportu publicznego w tym systemów Park&Ride	Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin	Podjęmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego.	Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego

Tabela 25 Zadania strategiczne w ramach obszaru Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (oprac. własne).

Gospodarka lokalna	Rewitalizacja	Promocja
Wzmocnienie roli MŚP, w tym firm rzemieślniczych i rodzinnych w aktywizacji gospodarczej Miasta Grybów	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich	Promowanie miasta jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki i wypoczynku
Rozwój lokalnych rynków żywności	Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury	Promocja gospodarcza i turystyczna
Rozwój lokalnych rynków żywności	Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury	Stymulowanie współpracy sfer biznesu, nauki i edukacji

Tabela 26 Zadania strategiczne w ramach obszaru gospodarka (oprac. własne).

Warunki bytowe mieszkańców	Infrastruktura społeczna	Dostępność
Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami	Rozwój infrastruktury służącej integracji społecznej i zawodowej	Podjęmowanie działań służących poprawie sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym e-usług publicznych.
Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków	Wspieranie inwestycji w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną	Podjęmowanie działań dla poprawy dostępności i podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz na rzecz ograniczenia zachorowalności mieszkańców Miasta
Wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych i wspomaganych	Zapewnienie opieki dziennej oraz edukacji dzieciom poprzez wsparcie budowy/rozbudowy żłobków i przedszkoli.	Podjęmowanie działań na rzecz upowszechniania i poprawy dostępności do kultury
Wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych i wspomaganych	Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej do uwarunkowań społeczno-demograficznych, w szczególności do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, słabszych i starszych	Podjęmowanie działań służących poprawie jakości usług publicznego transportu zbiorowego
Wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych i wspomaganych		Współpraca jednostek samorządu terytorialnego dla efektywnej realizacji usług publicznych

Tabela 27 Zadania strategiczne w ramach obszaru zarządzanie strategiczne (oprac. własne).

Znając obszary strategicznej interwencji, cele, kierunki i zadania można przystąpić do przygotowania przedsięwzięć i inicjatyw, które posłużą do realizacji postawionych celów. Poniżej zawarto wykaz przedsięwzięć planowanych do realizacji wraz z ich zamierzoną lokalizacją.

Obszar	Cel szczegółowy	Kierunek	Przedsięwzięcia	Miejsce realizacji
Kapitał ludzki i społeczny	Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego	Społeczność lokalna	Wsparcie finansowe dla lokalnych NGO i PES oraz Klubów sportowych i Grup artystycznych na działania statutowe	Obszar całego Grybowa
			Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie	Obszar całego Grybowa
			Aktywizacja osób starszych w tym działanie uniwersytetu dla seniorów	Urząd Miejski w Grybowie/obiekt po byłym liceum w Grybowie
			Organizacja półkolonii tematycznych dla dzieci z terenu Miasta Grybów	Obszar całego Grybowa
		Edukacja i sport	Rozbudowa obiektu MOSIRu celem stworzenia Centrum Rekreacji i Sportu (rozbudowa obiektu wraz z budową infrastruktury zewnętrznej- boiska, skate park, pumptrack)	Ul. Grottgera 32 oraz ul. Grunwaldzka
			Budowa skytepark	Stadion sportowy w Grybowie
			Wykonanie murali na wybranych obiektach w mieście	Lokalizacja uzgodniona zostanie w terminie późniejszym
			Zajęcia dodatkowe dla uczniów zdolnych	Obszar całego Grybowa
			Zajęcia dodatkowe dla uczniów z deficytami oraz dla uczniów niepełnosprawnych	Obszar całego Grybowa
			Wsparcie młodych osób w obszarze doradztwa zawodowego oraz specjalistycznego poradnictwa psychologicznego	Obszar całego Grybowa
			Utworzenie w szkołach i przedszkolach kół młodych ekologów wraz z zajęciami dodatkowymi w tym zakresie	Obszar całego Grybowa
			Organizacja cyklicznych zajęć i konkursów sportowych wraz z warsztatami z zakresu zdrowego żywienia i zdrowego stylu życia	Obszar całego Grybowa
Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska	Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona walorów	Drogi i sieci komunikacyjne	Modernizacja lokalnych dróg oraz budowa chodników na obszarze Miasta Grybów	Obszar całego Grybowa
			Budowa obwodnicy Miasta Grybów – ustalenie przebiegu, prace koncepcyjno- projektowe	Przebieg uzgodniony będzie w późniejszym terminie

	środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego		Budowa parkingu P&R wraz z modernizacją dworca kolejowego w Grybowie	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Wytyczenie oraz budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi na obszarze miasta	Obszar całego Grybowa
			Montaż oznaczeń kierunkowych –turystyczno-informacyjnych na obszarze miasta	Obszar całego Grybowa
			Montaż ekologicznych wiat przystankowych wraz z kosztami na śmieci oraz budowa miejsc postojowych dla rowerów na obszarze miasta	Lokalizacja zostanie uzgodniona w terminie późniejszym
		Klimat i środowisko	Termomodernizacja obiektu stołówki	Ul. Anielewicza 4
			Głęboka termomodernizacja obiektu MPGK w Grybowie wraz z modernizacją parkingów oraz zabezpieczeniem obiektu	Ul. Ogrodowa 4
			Wymiana kotłów grzewczych u osób fizycznych celem ograniczenia niskiej emisji	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach użyteczności publicznej miasta	Obiekty Szkół, obiekt po byłym liceum, MPGK, MOSIR, Przedszkole
			Modernizacja stacji uzdatniania wody	ujęcia „RÓWNIE” przy ul. Grunwaldzkiej
			Wymiana oświetlenia ulicznego w mieście na energooszczędne	Obszar całego Grybowa
			Organizacja konkursów ekologicznych dla mieszkańców Miasta	Obszar całego Grybowa
			Utworzenie punktu „remanufacturingu”	Lokalizacja zostanie uzgodniona w terminie późniejszym
			Zabezpieczenie możliwości eksploatacji złóż kopalin jako źródła surowców mineralnych oraz ich ochrona w dokumentach planistycznych Miasta	Nie dotyczy
			Edukacja ekologiczna w zakresie segregacji odpadów dla mieszkańców	Obszar całego Grybowa
			Utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
		Bezpieczeństwo	Poprawa bezpieczeństwa na obszarze miasta poprzez doświetlenie przejść dla pieszych oraz montaż zabezpieczeń	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym

		Dziedzictwo i turystyka	Doposażenie OSP w specjalistyczny sprzęt	
			Zabezpieczenie osuwisk	Ul. Chłodna. Os. Biała Wyżna
			Modernizacja rynku w Grybowie poprzez montaż obiektów małej architektury, modernizację fontanny, oświetlenia miejskiego i aranżację zieleni	Rynek
			Podniesienie atrakcyjności turystyczno- rekreacyjnej parku miejskiego poprzez stworzenie centrum rekreacji i wypoczynku	Ul. Grunwaldzka
			Budowa obiektów turystyczno-rekreacyjnych w wybranych punktach Miasta	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Budowa kaplicy cmentarnej	Ul. Cmentarna
Gospodarka	Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta	Gospodarka lokalna	Rozbudowa miejskiego targowiska celem udostępnienia rękodzieła ludowego i wyrobów lokalnych	Ul. Kolejowa
			Utworzenie punktu doradczego dla osób chcących założyć działalność gospodarczą oraz dla przedsiębiorców w tym dla twórców ludowych i lokalnych rzemieślników	Urząd Miejski w Grybowie
			Promocja turystyki miejskiej	Obszar całego Grybowa
		Rewitalizacja	Modernizacja zabytkowego obiektu Synagogi w Grybowie	Ul. Kilińskiego 10
			Rewitalizacja zabytkowego muru cmentarnego	Ul. Cmentarna
			Odrestaurowanie zabytkowej części budynku Urzędu Miejskiego w Grybowie	
		Promocja	Promocja turystyczna Miasta Grybów w tym utworzenie Centrum Informacji Turystycznej MOSIR	Ul. Grunwaldzka 47
			Promocja Miasta Grybów poprzez organizację cyklicznych wydarzeń kulturalnych	Obszar całego Grybowa
			Organizacja targów biznesu, nauki i edukacji	Obszar całego Grybowa
Zarządzanie strategiczne	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	Warunki bytowe mieszkańców	Rozbudowa sieci wodno - kanalizacyjnej na obszarze miasta	Obszar Grybowa
			Budowa bloków mieszkalnych na obszarze miasta	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Likwidacja oczyszczalni ścieków Nebraska i Przedmieście	Os. Biała Wyżna oraz ul. Przedmieście
		Infrastruktura społeczna	Rozbudowa przedszkola w Grybowie	Ul. Leszczynowa 1

			Utworzenie punktu opieki żłobkowej (projekt pilotażowy)	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Montaż małej architektury w tym siłowni zewnętrznych oraz budowa placów zabaw na osiedlach w mieście	Osiedla mieszkaniowe na terenie miasta Grybowa
			Utworzenie Miejskiego Centrum Usług Społecznych poprzez modernizację obiektu po liceum w Grybowie (klub seniora, placówka dziennej opieki, biblioteka, OPS)	Budynek po Liceum Ogólnokształcącym w Rynku
			Budowa infrastruktury rekreacyjno- sportowej przy SP1 w Grybowie w tym boiska wielofunkcyjnego, miejsc parkingowych, małej architektury	Ul. Szkolna 1
			Rozbudowa obiektu OSP w Białej Wyżnej celem utworzenia Wielofunkcyjnego obiektu kulturowo-rekreacyjnego (część dla KGW, świetlicy dla dzieci i młodzieży)	Os. Biała Wyżna 29
		Dostępność	Budowa systemów dźwiękowych oraz wizualnych na obszarze miasta celem zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	Lokalizacja uzgodniona w terminie późniejszym
			Likwidacja barier architektonicznych na obszarze miasta poprzez m.in. modernizację obiektów użyteczności publicznej w tym zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Wszystkie obiekty publiczne- szkoły, OPS, MPKG, Urząd Miejski, Przedszkole, MOSIR , Budynek po LO w Rynku
			Uruchomienie aplikacji mobilnej w zakresie e-usług publicznych dla mieszkańców i turystów	Nie dotyczy
			Budowa widowni w parku miejskim w Grybowie obok muszli koncertowej	Ul. Grunwaldzka
			Zwiększenie dostępności do kultury poprzez organizację cyklicznych wydarzeń teatralnych, filmowych z udziałem muzyki artystycznej i klasycznej.	Obszar Grybowa

Tabela 28 Wykaz przedsięwzięć strategicznych (oprac. własne).

2.2.1 Planowane do osiągnięcia rezultaty działań oraz sposób ich pomiaru (w tym wskaźniki).

W ramach każdego działania/przedsięwzięcia określono wskaźnik jego osiągnięcia/realizacji. Poniżej zaprezentowano przyjęte wskaźniki wraz z ich wartościami docelowymi, które powinny zostać osiągnięte do roku 2030. Wartością bazową danego wskaźnika (o ile dotyczy) jest wartość z roku 2021. Źródłem danych będzie głównie Urząd Miejski w Grybowie. Wyniki gromadzi zespół ds. realizacji strategii, jednak część danych przekazują inne komórki organizacyjne itp. Burmistrz corocznie zleca monitorowanie i zbieranie danych dotyczących poniższych mierników odpowiednim jednostkom, które zobowiązują się przekazać zespołowi otrzymane wyniki do 30 maja danego roku za rok poprzedni.

Obszar	Cel szczegółowy	Wskaźnik	Docelowa wartość	Źródło danych
Kapitał ludzki i społeczny	Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego	Liczba wspartych finansowo NGO i PES oraz Klubów sportowych	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego	Dane UM w Grybowie
		Liczba osób korzystających ze wsparcia OPS	Spadek o 10%	OPS w Grybowie
		Stworzony uniwersytet dla seniorów	1	Dane UM w Grybowie
		Stworzone Centrum Rekreacji i Sportu	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba utworzonych hal widowiskowych	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba przeprowadzonych dodatkowych godzin zajęć dla uczniów zdolnych i uczniów z deficytami (w tym niepełnosprawnych)	500	Dane ze Szkół Podstawowych z terenu miasta
		Liczba utworzonych kół młodych ekologów	5	Dane ze Szkół Podstawowych z terenu miasta
Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska	Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego	Liczba [m/km] zmodernizowanych dróg i wybudowanych chodników	Wzrost o 10% w stosunku do roku bazowego	Dane UM w Grybowie
		Zmodernizowany dworzec kolejowy w Grybowie	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba stworzonych parkingów P&R	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba [m/km] utworzonych ścieżek rowerowych	5 km	Dane UM w Grybowie
		Liczba zamontowanych oznaczeń kierunkowych –turystyczno- informacyjnych na obszarze miasta	30	Dane UM w Grybowie
		Zmodernizowany obiekt stołówki oraz MPGK w Grybowie	2	Dane UM w Grybowie
		Liczba wymienionych kotłów grzewczych u osób fizycznych	100	Dane UM w Grybowie
		Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej miasta	3	Dane UM w Grybowie
		Liczba wymienionych źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne	50	Dane UM w Grybowie
		Liczba zorganizowanych konkursów ekologicznych dla mieszkańców	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego	Dane UM w Grybowie
		Liczba stworzonych punktów „remanufacturingu”	1	Dane UM w Grybowie
		Zawarcie zapisów dot. eksploatacji złóż kopalin w dokumentach planistycznych Miasta	1 zapis	Dane UM w Grybowie

		Liczba zorganizowanych wydarzeń/akcji z zakresu uświadamiania mieszkańców na temat prawidłowej segregacji odpadów	9	Dane UM w Grybowie
		Liczba stworzonych punktów selektywnej zbiórki odpadów	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba doświetlonych przejść dla pieszych	10	Dane UM w Grybowie
		Liczba wyposażonych w sprzęt specjalistyczny OSP	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba zabezpieczanych osuwisk	3	Dane UM w Grybowie
		Zmodernizowany rynek w Grybowie	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba stworzonych centrum rekreacji i wypoczynku przy parku miejskim	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba wybudowanych obiektów turystyczno-rekreacyjnych na terenie miasta	3	Dane UM w Grybowie
Gospodarka	Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta	Liczba rozbudowanych targowisk miejskich o stanowiska rękodzieła ludowego i wyrobów lokalnych	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba utworzonych punktów doradczych dla osób chcących założyć działalność gospodarczą i dla przedsiębiorców	1	Dane UM w Grybowie
		Zrewitalizowana Synagoga w Grybowie oraz mur cmentarny	2	Dane UM w Grybowie
		Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej MOSIR	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba zorganizowanych cyklicznych wydarzeń kulturalnych	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego	Dane UM w Grybowie
Zarządzanie strategiczne	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	Liczba [m/km] utworzonej sieci wodno - kanalizacyjnej na obszarze miasta	Wzrost o 10% w stosunku do roku bazowego	Dane UM w Grybowie
		Wybudowanie osiedla mieszkaniowego na obszarze miasta	1	Dane UM w Grybowie
		Zlikwidowane oczyszczalnie ścieków (Nebraska i Przedmieście)	2	Dane UM w Grybowie
		Liczba rozbudowanych przedszkoli	1	Dane UM w Grybowie
		Stworzenie punktu opieki żłobkowej	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba utworzonych placów zabaw oraz liczba zamontowanej małej architektury	10	Dane UM w Grybowie

		Stworzenie Miejskiego Centrum Usług Społecznych	1	Dane UM w Grybowie
		Wybudowanie infrastruktury rekreacyjno-sportowej przy SP1 w Grybowie	1	Dane UM w Grybowie
		Utworzenie Wielofunkcyjnego obiektu kulturowo- rekreacyjnego przy OSP w Białej Wyżnej	1	Dane UM w Grybowie
		Liczba wybudowanych systemów dźwiękowych oraz wizualnych na obszarze miasta	5	Dane UM w Grybowie
		Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych na obszarze miasta	5	Dane UM w Grybowie
		Uruchomienie aplikacji mobilnej w zakresie e-usług publicznych dla mieszkańców i turystów	1	Dane UM w Grybowie
		Wybudowanie widowni w parku miejskim	1	Dane UM w Grybowie

Tabela 29 Wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych (opracowanie własne).

Każde przedsięwzięcie strategiczne podlega monitorowaniu. Czynność tę wykonuje zespół ds. realizacji strategii (zadania zespołu omówiono w dalszej części niniejszego dokumentu), w oparciu o kartę oceny realizacji przedsięwzięć strategicznych, corocznie jako załącznik do rocznego raportu postępów realizacji Strategii.

Karta oceny realizacji przedsięwzięć strategicznych	
Nazwa projektu:	
Planowany okres realizacji	
Rzeczywisty okres realizacji	
Planowany budżet przedsięwzięcia	
Budżet zrealizowany na dzień.... (oraz procent wykonania)	
Ocena realizacji (wykonane etapy, zadania)	
Uwagi (napotkanie problemy, trudności itp.)	

Tabela 30 Wzór karty oceny realizacji przedsięwzięć strategicznych (oprac. własne).

2.3. Wyniki konsultacji społecznych Strategii Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030

3. Polityka funkcjonalno-przestrzenna Miasta Grybów

Niniejszy rozdział jest odpowiedzią na wymagania nowelizacji Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, gdzie wskazano konieczność wprowadzenia do strategii rozwoju gminy wymiaru przestrzennego, zarówno pod względem diagnozy problemów, jak i w powiązaniu z kluczowymi kierunkami interwencji i rozwoju gminy.

Przedstawiony zostanie model funkcjonalno-przestrzenny Miasta Grybów, który obejmie identyfikację obszarów problemowych, obszarów strategicznej interwencji, czy rozmieszczenie infrastruktury społeczno-technicznej. Będzie to próba odpowiedzi na pytania: jakie są proporcje użytkowania terenów? czy istnieją miejsca potencjalnych konfliktów wynikających ze spraw społecznych, technicznych, czy politycznych? czy są obszary, które powodują bariery rozwojowe, albo potencjały, których aktywizowanie może przynieść rozwój Miastu? co determinuje formy zagospodarowania przestrzeni w Grybowie? Itp.

Omawiana część Strategii, zawierać będzie dane w ujęciu przestrzennym, „pokazowym”. Na mapach zaznaczone zostaną kierunki interwencji- planowane przedsięwzięcia, która mają na celu szeroko rozumiany rozwój Miasta.

3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Grybów

Jak wspomniano wcześniej, Miasto Grybów położone jest w Powiecie Nowosądeckim, na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Rożnowskiego, nad rzeką Białą, a samo Miasto położone jest około 20 kilometrów od Miasta Nowy Sącz. Graniczy z Gminą Grybów oraz Powiatem Gorlickim (miejscowość Ropa). Grybów otoczone jest Górami Grybowskimi, którym zawdzięcza swoje piękne krajobrazy. Znajduje się tutaj niebieski (Grybów- Chełm-Wawrzka) oraz zielony szlak (Grybów- Jaworze) pieszy. Miasto graniczy z Południowomałopolskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Położenie w sąsiedztwie Beskidów Zachodnich i Pogórza Karpackiego stanowi główny atrybut dla rozwoju turystyki i rekreacji. Grybów zajmuje obszar 16,95 km² w tym przeznaczone w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego: tereny mieszkalnictwa – ok. 3,05 km², terenu usług – ok. 0,25 km², tereny przemysłowe – ok. 0,09 km², tereny komunikacji (drogi, PKP) – ok. 1,17 km², tereny leśne – ok. 4,64 km², tereny rolne i pozostałe – ok. 8,80 km².

Miasto posiada stosunkowo przejrzystą strukturę przestrzenną podzieloną na strefy²⁷:

²⁷Ocena aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Grybów oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

- centrum w granicach zespołu lokacyjnego, koncentrujące usługi publiczne i posiadające najwyższą w skali miasta wartość kulturową. Walory kulturowe i estetyczne zespołu obniża punktowo dysharmonijna, współczesna zabudowa oraz estetyka wnętrz kwartałów i budynków,
 - tereny historycznych przedmieść na obrzeżu historycznego centrum o zabudowie różnej stylowo, z zespołami zieleni komponowanej. Zakłócenia ładu przestrzennego wywołane są głównie niedostosowaną funkcją, skalą obiektów oraz licznymi budynkami o tymczasowym charakterze,
 - tereny rzek i potoków z zielenią przyrzeczną o walorze znaczącym w krajobrazie miasta, stanowiące zasób do wykorzystania dla rekreacji, odcinkowo zdegradowane wprowadzeniem funkcji gospodarczych,
 - tereny współczesnych osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych o zunifikowanych formach architektonicznych, dominujące w krajobrazie kubaturami i wysokościami,
 - tereny aktywności gospodarczej skoncentrowane wzdłuż linii kolejowej i głównych dróg wylotowych, przemieszane odcinkowo z zabudową mieszkaniową
 - obszary obrzeży miasta, związane głównie ze strefą wzgórz o wysokich walorach krajobrazowych i dużym udziale gruntów rolnych. Sukcesywnie zabudowywane obiektami mieszkalnymi,
 - tereny różnych form zabudowy mieszkalnej i usługowej, pozbawione cech rzutujących na tożsamość miasta oraz tereny niezabudowane w obrębie dna doliny możliwe do zainwestowania.
- Teren miasta administracyjnie podzielony jest na 5 osiedli:

- 1) Osiedle Biała Wyżna,
- 2) Osiedle Śródmieście -obejmujące ulice: ul. Akacjowa, Anielewicza, Armii Krajowej, Chłodna, Cicha, Cmentarna, Dębowa, Dolna, Generała Bema, Górki, Grunwaldzka, Jakubowskiego, Kazimierza Wielkiego, Kilińskiego, Klonowa, Kochanowskiego, Kolejowa, Kościelna, Krótka, Leszczynowa, Mała, Moniuszki, Na Skarpie, Na Stoku, Ogrodowa, Parkowa, Poczтовая, Przedmieście, Rzeźnicka, Rynek, Słoneczna, Szkolna, 600-lecia, Topolowa, Wąska, Węgierska, Wiejska, Wyspiańskiego, Zacisze, Zielona
- 3) Osiedle Śródmieście II -obejmujące ulice: ul. Czerwona Góra, Grottgera, Kościuszki, Równie, Spokojna, Turystyczna, Zdrojowa
- 4) Osiedle Sośnie -obejmujące ulice: Sośnie Dolne, Sośnie Górne
- 5) Osiedle Strzylawki

Obszar Miasta jako terenu, gruntów i infrastruktury podzielony jest na trzy strefy²⁸:

I. Przyrodnicza chroniona przed zainwestowaniem.

- 1) Obszar ekosystemów leśnych i środowisk przejściowych. Chroniona przed zainwestowaniem i wylesianiem ze względu na pełnione funkcje ekologiczne,

²⁸Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta Grybów.

rekreacyjne, walory krajobrazowe (ewentualne inwestycje związane z obsługą turystyki i rekreacji, leśnictwa, funkcją naukowo-poznawczą oraz infrastrukturą techniczną dopuszczone na ściśle określonych warunkach). W obrębie istniejących siedisk możliwe są niewielkie uzupełnienia w tym zabudowa rekreacyjna. Istniejące obiekty można utrzymywać i modernizować, ze wskazaniem do adaptacji starych zagród na cele rekreacyjne. Granica leśno-rolna wskazana jest do zalesienia, w obrębie źródk, na stokach erozyjno-osuwiskowych, stromiznach oraz obrzeżach cieków wodnych.

- 2) Obszar terenów otwartych rolno-zadrzewionych: obejmuje także grunty chronione warunkujące funkcjonowanie struktur przyrodniczych- są one chronione przed zainwestowaniem. Obiekty, które istnieją można utrzymywać, inwestycje jedynie na ściśle określonych warunkach.
- 3) Obszar ekologiczny rzek i potoków: chronione przed zainwestowaniem ze względu na pełnione funkcje przyrodnicze oraz z uwagi na zagrożenia powodziowe. Na tym obszarze możliwe jest zagospodarowanie rekreacyjne. Istniejące obiekty można utrzymywać, ale każda ingerencja na ściśle określonych warunkach.
- 4) Obszar znaczących zespołów zieleni urządzonej w tym parki i cmentarze: tereny te są chronione przed zmianą użytkowania.
- 5) Obszar erozyjno- osuwiskowy: chronione przed zainwestowaniem z uwagi na istniejące lub potencjalne zagrożenie związane z niestabilnością gruntu. Istniejące obiekty można utrzymywać, a jeżeli chodzi o działania na tym terenie, to przede wszystkim zalesienie i zadrzewienie, inne wyłącznie na warunkach określonych w opiniach i ekspertyzach geologiczno-inżynierskich.

II. Konserwatorska:

1) Obszar A

- a) Obszar miasta lokacyjnego między rzeką Białą, Siołkówką, linią kolejową po zbiegu ulic Cmentarnej i Kazimierza Wielkiego oraz teren zespołu plebańskiego: obowiązuje ochrona planu z siecią drożną podziałem na działki siedliskowe. Skarpa miejska chroniona przed wprowadzaniem obiektów i urządzeń oraz zieleni wysokiej. Wszelkie działania wymagają uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- b) Obszar cmentarza wojennego nr 129 przy ulicy Turystycznej: obowiązuje ochrona poprzez właściwą konserwację, wszelkie działania wymagają uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2) Obszar B

- a) Obszar w pierwotnym zakolu rzeki Białej, między ulicą Kościuszki, linią kolejową do skrzyżowania ulic Grunwaldzkiej i Kolejowej, a Białą oraz teren podskarpi między rzeką Białą a ul. Grottgera. Teren nad i między Siołkówką, a granicą miasta od zachodu, z ulicą Jakubowskiego oraz teren od ulicy Kazimierza Wielkiego z cmentarzem w centrum. Zespół

zabudowy przy ulicy Węgierskiej, willi przy ulicy Grottgera, otoczenie zespołu plebańskiego wzdłuż ulicy Topolowej. Na tych terenach obowiązuje ochrona sieci drożnej, budynków zabytkowych zwłaszcza tworzących pierzeje ul. Jakubowskiego, Grunwaldzkiej, Wyspiańskiego i Kościuszki. Wszelką ingerencję należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Między ulicą Grunwaldzką a Kościuszką nie można wprowadzić obiektów kubaturowych i urządzeń technicznych, obowiązuje ochrona także zieleni w otoczeniu.

3) Obszar E

- a) Tereny w południowej części Miasta od mostu na rzece Białej- ulicy Grottgera do skarpy miejskiej. Na tym obszarze zabudowa jest ograniczona oraz specjalne wymagania architektoniczno-krajobrazowe. Jakiegokolwiek inwestycje na ściśle określonych warunkach.

4) Obszar ochrony krajobrazowej K

- a) Teren rzeki Białej, potoku Strzylawki, Czerwonego Potoku, Sudołu. Obowiązuje tutaj ochrona naturalnego biegu rzek i potoków, ich obudowy biologicznej. Wymagane jest utrzymanie przybrzeżnej zieleni łąkowej oraz ochrona przed zabudową. Możliwość realizacji urządzeń sportowo-rekreacyjnych.
- b) Teren stoków eksponowanych wokół Miasta. Obowiązuje ochrona obszarów otwartych z siecią drożną, zabudową o charakterze przysiółkowym, rozłogi pól, zespoły zieleni śródpolnej, mała architektura (kaplice, kapliczki).

5) Obszar ochrony archeologicznej OW

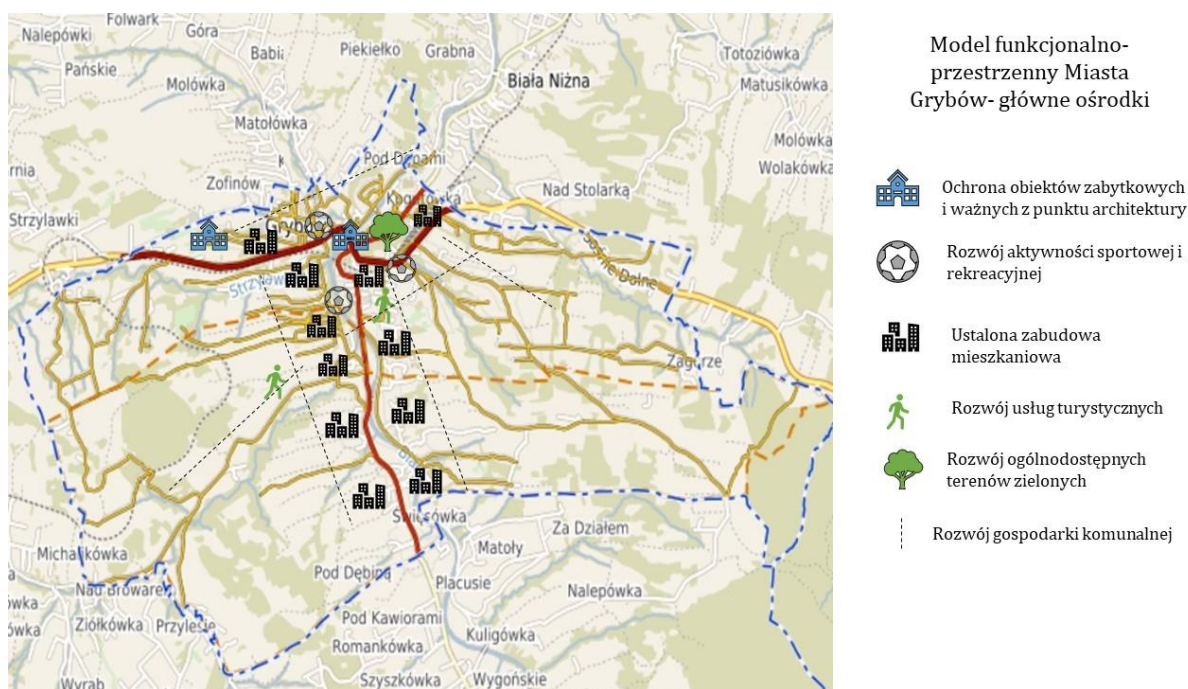
- a) Tereny objęte strefą ochrony konserwatorskiej A. Wszystkie prace ziemne wymagają nadzoru archeologicznego

III. Rozwoju struktury osadniczej

- a) strefa zabytkowego zespołu „Stare Miasto” - koncentracja usług administracji, kultury, handlu i usług z mieszkalnictwem towarzyszącym. Rozwój tego tereny poprzez modernizację i podnoszenie standardu obiektów użyteczności publicznej i zabudowy mieszkaniowej oraz przekształcenia, adaptacje, uzupełnienia i zmiany funkcji przy zachowaniu rygorów ochronnych środowiska kulturowego. Obowiązuje kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną, dąży się do wyłączenia z tranzytowego ruchu drogowego.
- b) centrum ogólnomiejskie- koncentracja usług o znaczeniu ponadlokalnym oraz mieszkalnictwa o różnym charakterze z usługami i rzemiosłem uciążliwym. Rozwój tego terenu poprzez uzupełnienia, modernizację, przekształcenia jakościowe przy zachowaniu rygorów ochronnych środowiska kulturowego i przyrodniczego. Obowiązuje kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
- c) strefa umiarkowanej zabudowy mieszkaniowej, usług i rzemiosła- rozwój poprzez intensyfikację zabudowy, uzupełnienia, modernizację, przekształcenia i zmiany funkcji

przy zachowaniu rygorów ochronnych środowiska przyrodniczego i kulturowego. Obowiązuje kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

- d) strefa aktywności gospodarczej i obsługi techniczno- gospodarczej miasta- intensywny rozwój poprzez przekształcenia i zmiany funkcji oraz segregację funkcji w celu eliminacji negatywnych oddziaływań na stykach z istniejącą zabudową mieszkaniową. Należy wprowadzić zielen izolacyjną, obowiązuje kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
- e) strefa zabudowy ekstensywnej- rozwój tego obszaru na ściśle określonych warunkach odnośnie charakteru, architektury obiektów i udziału zieleni. Adaptacje, modernizacje istniejącego zainwestowania pod warunkiem zachowania tradycyjnych form architektonicznych z uwzględnieniem ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Obowiązuje kompleksowe wyposażenie w infrastrukturę techniczną.
- f) strefy zainwestowania z preferencją funkcji turystycznych- rozwój tego obszaru poprzez modernizację, adaptację, zmiany funkcji istniejącego zainwestowania, bądź zagospodarowania oraz wprowadzanie nowej zabudowy o wysokim standardzie przy uwzględnieniu rygorów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, konieczność kompleksowego wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Zagospodarowanie tego terenu jedynie związane z obsługą turystyki i rekreacji w strefach przywodnych z realizacją urządzeń i obsługą sportów zimowych na ściśle określonych warunkach.
- g) tereny zabudowane i wskazane w dotychczasowych ustaleniach pod zabudowę- do ograniczenia rozwoju- obszar osuwisk i potencjalnych osuwisk, tereny ochrony odbudowy biologicznej rzek i potoków potencjalnie zalewowych, obszary ochrony ekosystemów leśnych, środowisk przejściowych i powiązań środowiskowych. Obszary w strefach ochrony terenów otwartych rolno-zadrzewionych, z utrudnioną dostępnością komunikacyjną i możliwością wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Strefy ochrony konserwatorskiej i niekorzystnego oddziaływania obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej.

Mapa 13 Model funkcjonalno-przestrzenny Miasta Grybów- główne ośrodki (Źr. <https://mgrybow.e-mapa.net/> oprac. własne).

Uwarunkowania

Niekorzystne zmiany w środowisku wywołane są między innymi presją urbanizacyjną na tereny o dużej wartości przyrodniczej i krajobrazowej jak też tereny o dużej wrażliwości środowiska przyrodniczego. Dotyczy ona zwłaszcza terenów wzgórz. Może wywołać inicjowanie zjawisk morfodynamicznych (w tym osuwiskowych) na znacznej części tych terenów, zmniejszanie zdolności retencyjnej obszaru zarówno poprzez obniżanie zdolności absorbowania wody, intensywne drenowanie terenu, co stanowi dodatkowy czynnik potęgujący ryzyko występowania stanów powodziowych w dolinach rzek i potoków; obniżanie walorów widokowych i krajobrazowych, utratę charakteru terenów podmiejskich poprzez zabudowę terenów eksponowanych i wydzielonych, mniejszych od pożądanych na obrzeżach miasta działek budowlanych. W zakresie terenów dolinnych z kolei zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców z powodu braku możliwości ochrony przeciwpowodziowej, czy degradowanie terenów ewidentnie predysponowanych dla rozwoju rekreacji przez realizację w tych terenach różnego typu przedsięwzięć gospodarczych. Niekorzystna zmiana wywołać może także zakłócenie funkcji ekologicznych rzeki Białej oraz potoków o znaczeniu zarówno lokalnym jak i ponadlokalnym²⁹.

Obniżenie walorów zespołów i obiektów o dużej wartości kulturowej oraz krajobrazu kulturowego z kolei następuje na skutek między innymi: braku dbałości ze strony wielu właścicieli nieruchomości o detal architektoniczny budynków, estetykę podwórz, jakość małej architektury, zieleni, zwłaszcza w obrębie zespołu staromiejskiego; samowolnej działalności

²⁹ Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta Grybów.

inwestorów koncentrujących się na działaniach przynoszących szybkie efekty funkcjonalne i związane z tym efekty ekonomiczne; degradacji zasobów mieszkaniowych zwłaszcza w obiektach o nieuregulowanym stanie prawnym, głównie na skutek braku działań związanych z podnoszeniem standardów użytkowych i technicznych tych budynków; presji na realizację inwestycji niespójnych funkcjonalnie w obrębie strefy staromiejskiej; zabudowy i realizacji elementów informacji wizualnej w tle i na przedpolu atrakcyjnych panoram i sylwet miasta a także zaśmiecanie całego miasta, dużą ilością reklam dysharmonijnych z charakterem wnętrza urbanistycznych i architektonicznych.

Pogłębienie się uciążliwości komunikacyjnych następuje w związku z brakiem nowych inwestycji w zakresie ponadlokalnego układu komunikacyjnego, którego modernizacja nie nadąża za wzrostem aktywności komunikacyjnej i związanym z tym ponadnormatywnym poziomem hałasu w pobliżu arterii tranzytowych i w centrum miasta. Pożądane zmiany to zwłaszcza:

- poprawa estetyki zabytkowego śródmieścia, w którym działania budowlane i restauratorskie, a także realizacja małej architektury i reklam podlegają regulacji ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględniającego wytyczne konserwatorskie dla wszelkiej działalności inwestycyjnej,
- sukcesywna eliminacja konfliktów funkcjonalnych w terenach przeznaczonych do zainwestowania poprzez strefowanie funkcji i stosowanie nowych technologii przy realizacji przedsięwzięć związanych z działalnością gospodarczą,
- poprawa estetyki terenów zabudowanych w wyniku większej dbałości o formy architektoniczne, stosowania wysokiej jakości materiałów budowlanych oraz staranności w zagospodarowaniu zieleni przydomowej,
- rehabilitacja i estetyzacja terenów przemysłowych, usługowych i zaniedbanych terenów niezagospodarowanych poprzez racjonalną zabudowę terenu, likwidację zabudowy tymczasowej, o przypadkowej architekturze i wykończeniu niskiej jakości,
- zahamowanie procesu obniżania jakości środowiska w wyniku sukcesywnego dozbrajania terenów do zainwestowania w urządzenia i systemy infrastruktury ekologicznej.

Niekorzystne zmiany wynikające z poziomu uzbrojenia terenu:

- obniżanie się standardów życia w terenach zabudowanych a nieuzbrojonych,
- ryzyko zanieczyszczenia środowiska w terenach do zainwestowania pozbawionych systemów wodno – kanalizacyjnych,
- obniżanie się standardów życia (hałas, drgania podłoża, zanieczyszczenie powietrza) w terenach sąsiadujących z ulicami w ciągach dróg tranzytowych na skutek zwiększania się ruchu samochodowego, złych standardów dróg, zmniejszania się płynności ruchu,

- utrzymująca się emisja zanieczyszczeń atmosferycznych z obiektów nie objętych systemami grzewczymi, a korzystających z wysokoemisyjnych paliw, co jest szczególnie uciążliwe dla miasta usytuowanego w słabo przewietrzanej kotlinie,
- zmniejszanie się płynności ruchu komunikacyjnego na skutek zwiększenia się jego natężenia, zwłaszcza ulic w ciągach dróg tranzytowych oraz rejonach koncentracji działalności gospodarczej.

Do korzystnych zmian wynikających z poziomu uzbrojenia terenu zaliczyć można:

- sukcesywne obejmowanie terenów przeznaczonych do zabudowy systemem wodno-kanalizacyjnym poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz kanalizacji opadowej,
- rozbudowa i modernizacja sieci gazowej zapewniającej dostęp do „czystej” energii,
- budowa sieci energetycznych,
- budowa i przebudowa oświetlenia ulic,
- modernizacja systemu komunikacji obejmująca: modernizację strategicznych dla miasta dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, budowę i przebudowę odcinków dróg miejskich usprawniających ruch, realizację dla ciągów pieszych wzdłuż ulic.

Niekorzystne zmiany w strukturze przestrzennej miasta, to między innymi ograniczanie przestrzeni ogólnodostępnych, w tym terenów zieleni poprzez zabudowę, wygradzanie, obniżanie się rangi centrum na skutek braku działań związanych z podnoszeniem standardów zasobów mieszkaniowych, pogorszenie się estetyki terenów sąsiadujących z pasami drogowymi na skutek mnożenia się elementów reklamowych o agresywnych formach a także lokalizowanych na przedpolach atrakcyjnych panoram i ciągów widokowych.

Korzystne zmiany w strukturze miasta natomiast powiązane są z koncentracją przedsięwzięć działalności gospodarczej w terenach tradycyjnie dla niej przeznaczonych i zagospodarowywanych, porządkowaniem zagospodarowania w terenach o występujących konfliktach funkcjonalnych i przestrzennych, poprawą estetyki zabudowy w efekcie stosowania coraz lepszych rozwiązań architektonicznych, materiałów budowlanych, w tym wykończeniowych. Znacząco poprawił się wizerunek wielu obiektów, zwłaszcza w wielorodzinnych osiedlach mieszkaniowych w efekcie stosowania kompozycji w kolorystyce elewacji. Ograniczenie zabudowy wzgórz, dla których wyznaczono w planach zagospodarowania przestrzennego tereny wykluczone z zainwestowania z uwagi na istniejące uwarunkowania jest również korzystną zmianą.

3.1.1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Grybów, rozmieszczenie planowanych działań i oczekiwanych zmian

Jeżeli chodzi o ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Mieście Grybów, to określa je Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta Grybów. Poniżej przedstawione zostały one skrótowo³⁰. Obecnie trwają prace nad aktualizacją Studium. Jeżeli zapisy nowego, uchwalonego studium wpłyną na niniejszy dokument, zostanie on zaktualizowany zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

W zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji, na obszarze Miasta konieczna jest rozbudowa istniejących nowych systemów infrastruktury takich jak dostawa wody, gazu, energii elektrycznej, kanalizacji i odbioru odpadów, jak również lepsza łączność komunikacyjna. Rozwój infrastruktury tej nastąpić ma zwłaszcza na obszarze centrum oraz przyległych terenach przewidzianych do zabudowy. Pozostałe tereny, tereny trudne i wymagające, muszą mieć dostęp do infrastruktury najmniej niepełny. Ujęcia wody powinny zostać utrzymane, zmodernizowane i rozbudowane. Rozbudowa wodociągu także jest priorytetem. Kanalizacja powinna być realizowana w skoncentrowanej zabudowie, a w systemie rozproszonym i oddalonym od ujęć, muszą mieć własne urządzenia do utylizacji ścieków. Powinna powstać dodatkowa oczyszczalnia ścieków.

Na całym terenie Miasta powinna obowiązywać prężnie działająca gospodarka odpadami, w tym bazowanie na segregacji odpadów. Sieć gazową należy sukcesywnie rozbudowywać, tak by gaz był stosowany do ogrzewania budynków. System dostarczania energii elektrycznej powinien zostać zmodernizowany oraz rozbudowany w celu prawidłowego zasilenia całego Miasta. Z uwagi na ukształtowanie terenu, zabytkowe centrum oraz inne uwarunkowania przestrzenne, ogrzewanie siecią ciepłowniczą nie jest możliwe, jednak należy dążyć, by podstawowym nośnikiem energii ciepłowniczej na terenie Grybowa był gaz, energia elektryczna lub olej opałowy. W nowych obiektach należy stosować paliwa ekologiczne, a w przypadku używania paliw stałych równocześnie montować urządzenia ograniczające do minimum emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Jeżeli chodzi o sieć telekomunikacyjną należy zapewnić dostęp do niej każdemu budynkowi usługowemu oraz mieszkalnemu w oparciu o sieć światłowodową i/lub sieć bezprzewodową. Wskazana jest realizacja stacji telefonii komórkowej.

W celu poprawy warunków i zapewnienia płynności ruchu tranzytowego należy zmodernizować ulicę główną ruchu przyspieszonego w ciągu drogi krajowej nr 28, poprzez realizację obejścia centrum miasta. Obejście centrum należy także zrealizować w ciągu drogi wojewódzkiej nr 981. Należy także zmodernizować ulice lokalne, dojazdowe. Należy zapewnić zbiorcze parkingi oraz wyznaczenie i urządzenie ścieżek rowerowych, zwłaszcza wzdłuż ulic atrakcyjnych krajobrazowo przy wykorzystaniu dawnych szlaków. Sieć kolejową należy w dalszym ciągu modernizować.

³⁰Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta Grybów

W celu ochrony przed powodzią, należy stosować zabiegi zwiększające naturalną retencyjność, zachować i rekonstruować odbudowę biologiczną cieków wodnych, wykluczyć z inwestowania terenu zalewowe, realizować budowle zabezpieczające tereny obecnej skoncentrowanej zabudowy zagrożonej powodzią (wzdłuż rzeki Biała). By zatrzymać gwałtowne spływy wody pożądana byłaby budowa zbiornika retencyjnego poza obszarem miasta.

4. Sposób realizacji, monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030

Wdrożenie założeń Strategii, realizacja celów oraz przedsięwzięć musi zostać odpowiednio zweryfikowana. Ta weryfikacja to inaczej sposób realizacji Strategii, składa się na niego wiele czynników i procesów. Opracowanie niniejszego dokumentu strategicznego wiąże się z koniecznością wskazania między innymi kto będzie odpowiedzialny za realizację, jakie podmioty zostaną do tego zaangażowane, jaki będzie podział zadań, co składać się będzie na monitoring i ewaluację Strategii, czy jej aktualizację. Niniejszy rozdział przybliży tę tematykę. Omówione zostaną zasady realizacji Strategii Rozwoju Miasta Grybów, podział ról i obowiązków wynikających z jej wdrażania.

Jeżeli chodzi o podmioty zaangażowane w proces wdrażania Strategii, to będą to przede wszystkim władze samorządowe- Miasto Grybów jako organ wiodący i organizujący etapy realizacji Strategii. Tam, gdzie będzie to konieczne, zostaną zaangażowane gminy sąsiednie, na przykład podczas realizacji wspólnych projektów. Ponadto wszystkie jednostki organizacyjne Miasta Grybów jako nierozłączna część władz Miasta będą włączone w wykonanie działań i przedsięwzięć Strategii.

Kolejna grupa podmiotów to sektor biznesu- przedsiębiorcy oraz pracodawcy z Grybowa, jak również otoczenie biznesu. Grupa ta będzie między innymi brała udział w konsultacjach, spotkaniach w zakresie realizacji Strategii, ale także tak jak w przypadku gmin sąsiednich, we wdrożenie przedsięwzięć, o ile będą one dotyczyć przedsiębiorców.

Trzeci sektor to główni odbiorcy Strategii- społeczeństwo, czyli mieszkańcy, grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, osoby publiczne w tym liderzy społeczni itd. To dla nich przede wszystkim skierowane są niniejsze działania. Będą oni brali udział w konsultacjach, spotkaniach, ale także w samych przedsięwzięciach jako uczestnicy projektów, realizatorzy działań itp.

Struktura systemu wdrażania Strategii

Powyżej opisano kto będzie uczestniczył we wdrażaniu Strategii, w tej części zaś, rozdzielone zostaną role jakie pełnić będą poszczególne podmioty w trakcie wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji niniejszego dokumentu.

- Organem wykonawczym, którego rola polegać będzie na mobilizowaniu i koordynowaniu działań na rzecz realizacji celów i kierunków interwencji będzie **Burmistrz Miasta Grybów**. Będzie on również synchronizował zasoby, które posiada Miasto lub uczestniczące w realizacji Strategii podmioty, by zapewnić skuteczne wypełnienie wizji oraz celów.

- Organem uchwałodawczym będzie **Rada Miejska w Grybowie**. Stanowić będzie ona wsparcie merytoryczne przy realizacji założonych celów. Będzie także podejmować kluczowe decyzje w sprawie Strategii (np. aktualizacja Strategii) oraz jej działań (sposób realizacji danego przedsięwzięcia).
- Organem zarządzającym Strategią będzie **zespół ds. realizacji Strategii** Rozwoju Miasta Grybów. Będzie to powołany przez Burmistrza zespół osób, głównie pracowników Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych, które będą odpowiedzialne za realizację działań Strategii, harmonogram, organizowanie partnerstwa w danym obszarze, poszukiwanie źródeł finansowania, monitoring i ewaluację czy zmiany Strategii. Zespół ten będzie także promował wizję rozwoju Miasta, opracowywał coroczne sprawozdania z realizacji Strategii, gromadził dane do wskaźników itp. Szczegółowy zakres obowiązków tego zespołu, jego skład oraz liczebność określi Burmistrz wraz z Radą Miejską.
- Ponadto w proces realizacji Strategii zaangażowane zostaną komórki Urzędu Miejskiego oraz jednostki organizacyjne. Ich zadaniem będzie częściowa realizacja przedsięwzięć Strategii, np. wyłonienie wykonawcy, przygotowanie dokumentacji, kontrola stanu realizacji inwestycji itp. Będą oni także odpowiedzialni za monitoring Strategii poprzez dostarczanie zespołowi ds. realizacji strategii rozwoju danych do wskaźników i celów.

Tabela celów wraz ze schematem organizacyjnym			
Kierunek działań	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny I: Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego			
Społeczność lokalna	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, OPS, PUP, społeczni liderzy, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji, mieszkańcy, otoczenie biznesu	Zespół ds. realizacji Strategii, OPS
Edukacja i sport	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Szkoły Podstawowe, Szkoły Ponadpodstawowe, Kluby Sportowe, Otoczenie biznesu, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Szkoły Podstawowe i Ponadpodstawowe, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji
Cel strategiczny II: Zrównoważone wykorzystanie zasobów, ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego			
Drogi i sieci komunikacyjne	Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Starostwo Powiatowe	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska

Klimat i środowisko	Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, MPGK, Starostwo Powiatowe, WFOŚiGW, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska, MPGK
Bezpieczeństwo	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, MPGK, OSP, WFOŚiGW, RDOŚ, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska, MPGK, OSP
Dziedzictwo i turystyka	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Starostwo Powiatowe, Lokalni twórcy, Otoczenie Biznesu, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji, Małopolska Organizacja Turystyczna, Urząd Marszałkowski, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji
Cel Strategiczny III: Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta			
Gospodarka lokalna	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, radni, instytucje otoczenia biznesu, lokalni przedsiębiorcy, właściciele nieruchomości, NGO, PUP, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii
Rewitalizacja	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Urząd Marszałkowski, Małopolski Konserwator Zabytków, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska
Promocja	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji, Starostwo Powiatowe, Lokalne media, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji
Cel strategiczny IV: Poprawa jakości i dostępności usług publicznych			
Warunki bytowe mieszkańców	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska, MPGK	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, WFOŚiGW, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska, MPGK

Infrastruktura społeczna	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Urząd Marszałkowski, OPS, Przedszkola, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji, Otoczenie biznesu, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Centrum Kultury, Czytelnictwa i Edukacji
Dostępność	Referat obsługi Rady Miejskiej i Spraw Obywatelskich, Referat Budownictwa, Geodezji i Ochrony Środowiska	Pozostałe komórki organizacyjne Miasta, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Ośrodki Opieki Zdrowotnej, Przewoźnicy prywatni, mieszkańcy	Zespół ds. realizacji Strategii

Tabela 31 Tabela celów wraz ze schematem organizacyjnym (oprac. własne).

Wskazane w tabeli sektory, podczas realizacji Strategii stają się partnerami, którzy współpracują równorzędnie przy zachowaniu odrębności, wzajemnego szacunku i rozumienia. Partnerzy stają się współpracownikami, otwartymi na innych i zachęcającymi do rozwijania tego partnerstwa, którego celem jest wspólna wizja Miasta. Dążą oni do takiego wykorzystania zasobów, które zapewni oszczędność i celowość realizacji danego przedsięwzięcia i uzyskanie efektów. Te działania opierają się na dialogu i przejrzystości, a sama Strategia staje się elastyczna w zależności od zmian zachodzących w Grybowie.

Monitoring, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Aby zapewnić ciągłość realizacji Strategii, w tym jej prawidłowość wdrażania czy efektywność konieczne jest prowadzenie monitoringu stanu Strategii. Bieżące monitorowanie założeń i wdrażania działań pozwoli na eliminację zagrożeń i ryzyka pojawiającego się podczas jej realizacji, a także posłuży jako sygnał do ewentualnej jej modyfikacji. To właśnie wiedza w zakresie postępów wdrażania Strategii jest podstawą jej poprawnej realizacji. W przypadku realizacji zgodnie z planem, założeniami, gdy cele są wypełniane, monitoring przebiega płynnie, a efekty są widoczne. Natomiast, jeżeli pojawiają się opóźnienia, różnice w założeniach czy przyjętych efektach, monitoring wychwyci zagrożenie, pomoże podjąć odpowiednie działanie i/lub podsunie rozwiązanie jakim może być na przykład konieczność aktualizacji Strategii, czy jej zmiana.

Monitoring Strategii Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030 opierać się będzie na rocznych **raportach z postępów jej realizacji**. Raporty sporządzane będą przez **zespół ds. realizacji Strategii**, który odpowiedzialny będzie też za gromadzenie danych i wskaźników w tym zakresie. Współpracować on będzie z komórkami urzędu, jednostkami organizacyjnymi,

biznesem, jednak to on będzie podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesu monitoringu i wdrażania Strategii.

Zespół ds. realizacji Strategii do 30 czerwca danego roku sporządzał będzie raport z postępów realizacji Strategii. Członkowie zespołu na bieżąco monitorują etapy realizacji i w przypadku problemów reagują od razu, natomiast na potrzeby sprawozdawczości, co roku opracowują oni wyżej wymieniony raport.

Raport powinien zawierać minimum:

- 1) Omówienie etapów realizacji każdego celu strategicznego w danym roku.
- 2) Omówienie postępów w zakresie realizacji przedsięwzięć strategicznych.
- 3) Napotkane problemy oraz sposób ich rozwiązania, podjęte kroki, omówienie ich skuteczności, planowane do podjęcia kolejne działania celem zapobiegania tym problemom w przyszłości.
- 4) Omówienie poziomu osiągnięcia wskaźników, w tym analiza danych statystycznych i odwołanie się do poprzednich lat realizacji Strategii.
- 5) O ile zajdzie taka potrzeba, opis mechanizmów dotyczących zmian wynikających z prowadzonej oceny realizacji Strategii, w tym opis procesu aktualizacji/ zmiany Strategii w wyniku napotkanych problemów/ryzyka/nowych tendencji.

Raport składany jest Burmistrzowi do 30 czerwca danego roku. Burmistrz jako organ wykonawczy zatwierdza go lub odrzuca. W przypadku odrzucenia, Burmistrz przedstawia zespołowi ds. realizacji Strategii swoje uwagi, do których zespół się odnosi w terminie do 14 dni od dnia otrzymania uwag. W 14 dniu, zespół przedstawia poprawiony raport Burmistrzowi, który może go zatwierdzić lub ponownie odrzucić z uwagami, jak wyżej. W przypadku przyjęcia raportu, który zawiera w sobie rekomendacje co do dalszej realizacji Strategii, zalecenia te wprowadzane są zgodnie zapisami raportu.

W przypadku pojawienia się nagłego problemu, który uniemożliwia realizację Strategii, jej celów i przedsięwzięć, zespół podejmuje działania natychmiastowe. Zwołuje on spotkanie z Burmistrzem, wyznaczonymi przez niego pracownikami Urzędu Miejskiego oraz wybranymi partnerami Strategii i wspólnie proponowane zostają rozwiązania. Wybór danego rozwiązania odbywa się w drodze głosowania. Z takiego spotkania sporządza się sprawozdanie, które później stanowi załącznik do raportu z postępów realizacji Strategii. Załącznikiem do raportu są także karty oceny realizacji przedsięwzięć strategicznych (wzór karty opisano w rozdziale *Planowane do osiągnięcia rezultaty działań oraz sposób ich pomiaru*).

Jeżeli zajdzie taka konieczność, należy zaktualizować Strategię. Przesłankami do tego są przede wszystkim:

- pojawienie się pilnej potrzeby w zakresie danego problemu społecznego, gospodarczego, przestrzennego, który nie został określony w diagnozie problemów lub gdy jego wzrost jest na tyle znaczący, że wymaga podjęcia dodatkowych działań

- znacząca zmiana warunków zagospodarowania przestrzennego, która uniemożliwia realizację przedsięwzięć strategicznych
- konieczność zachowania spójności ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego

We wcześniejszej części niniejszego dokumentu wskazano już wskaźniki i mierniki osiągnięcia celów i założeń strategii. Poniżej opisano jak należy interpretować uzyskane wyniki w oparciu o realizację celów. O realizacji celu na poziomie 100% można mówić w przypadku osiągnięcia wszystkich wskaźników na opisanym niżej poziomie. Cel może zostać także zrealizowany w przypadku, gdy w wyniku aktualizacji strategii, czy ustaleń na etapie realizacji przedsięwzięć, dane zadanie zostanie zmienione na inne lub w uzasadnionych przypadkach zrezygnuje się z jego realizacji, a pozostałe wartości docelowe zostaną zrealizowane.

Obszar	Cel szczegółowy	Wskaźnik	Docelowa wartość
Kapitał ludzki i społeczny	Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego	Liczba wspartych finansowo NGO i PES oraz Klubów sportowych	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego
		Liczba osób korzystających ze wsparcia OPS	Spadek o 10%
		Stworzony uniwersytet dla seniorów	1
		Stworzone Centrum Rekreacji i Sportu	1
		Liczba utworzonych hal widowiskowych	1
		Liczba przeprowadzonych dodatkowych godzin zajęć dla uczniów zdolnych i uczniów z deficytami (w tym niepełnosprawnych)	500
		Liczba utworzonych kół młodych ekologów	5

Tabela 32 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego "Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego" (oprac. własne).

Obszar	Cel szczegółowy	Wskaźnik	Docelowa wartość
Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska	Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego	Liczba [m/km] zmodernizowanych dróg i wybudowanych chodników	Wzrost o 10% w stosunku do roku bazowego
		Zmodernizowany dworzec kolejowy w Grybowie	1
		Liczba stworzonych parkingów P&R	1
		Liczba [m/km] utworzonych ścieżek rowerowych	5 km
		Liczba zamontowanych oznaczeń kierunkowych –turystyczno-informacyjnych na obszarze miasta	30
		Zmodernizowany obiekt stołówki oraz MPGK w Grybowie	2
		Liczba wymienionych kotłów grzewczych u osób fizycznych	100
		Liczba zamontowanych instalacji fotowoltaicznych na obiektach użyteczności publicznej miasta	3

		Liczba wymienionych źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne	50
		Liczba zorganizowanych konkursów ekologicznych dla mieszkańców	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego
		Liczba stworzonych punktów „remanufacturingu”	1
		Zawarcie zapisów dot. eksploatacji złóż kopalin w dokumentach planistycznych Miasta	1 zapis
		Liczba zorganizowanych wydarzeń/akcji z zakresu uświadamiania mieszkańców na temat prawidłowej segregacji odpadów	9
		Liczba stworzonych punktów selektywnej zbiórki odpadów	1
		Liczba doświetlonych przejść dla pieszych	10
		Liczba wyposażonych w sprzęt specjalistyczny OSP	1
		Liczba zabezpieczanych osuwisk	3
		Zmodernizowany rynek w Grybowie	1
		Liczba stworzonych centrum rekreacji i wypoczynku przy parku miejskim	1
		Liczba wybudowanych obiektów turystyczno- rekreacyjnych na terenie miasta	3

Tabela 33 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego " Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego " (oprac. własne).

Obszar	Cel szczegółowy	Wskaźnik	Docelowa wartość
Gospodarka	Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta	Liczba rozbudowanych targowisk miejskich o stanowiska rękodzieła ludowego i wyrobów lokalnych	1
		Liczba utworzonych punktów doradczych dla osób chcących założyć działalność gospodarczą i dla przedsiębiorców	1
		Zrewitalizowana Synagoga w Grybowie oraz mur cmentarny	2
		Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej MOSIR	1
		Liczba zorganizowanych cyklicznych wydarzeń kulturalnych	Wzrost o 25% w stosunku do roku bazowego

Tabela 34 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego „Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta” (oprac. własne).

Obszar	Cel szczegółowy	Wskaźnik	Docelowa wartość
Zarządzanie strategiczne	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	Liczba [m/km] utworzonej sieci wodno - kanalizacyjnej na obszarze miasta	Wzrost o 10% w stosunku do roku bazowego

	Wybudowanie osiedla mieszkaniowego na obszarze miasta	1
	Zlikwidowane oczyszczalnie ścieków (Nebraska i Przedmieście)	2
	Liczba rozbudowanych przedszkoli	1
	Stworzenie punktu opieki żłobkowej	1
	Liczba utworzonych placów zabaw oraz liczba zamontowanej małej architektury	10
	Stworzenie Miejskiego Centrum Usług Społecznych	1
	Wybudowanie infrastruktury rekreacyjno-sportowej przy SP1 w Grybowie	1
	Utworzenie Wielofunkcyjnego obiektu kulturowo- rekreacyjnego przy OSP w Białej Wyżnej	1
	Liczba wybudowanych systemów dźwiękowych oraz wizualnych na obszarze miasta	5
	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych na obszarze miasta	5
	Uruchomienie aplikacji mobilnej w zakresie e-usług publicznych dla mieszkańców i turystów	1
	Wybudowanie widowni w parku miejskim	1

Tabela 35 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego „Poprawa jakości i dostępności usług publicznych ” (oprac. własne).

W przypadku osiągnięcia celów szczegółowych na poziomie 100% można mówić o zrealizowaniu głównego celu strategii.

5. Ramy finansowe i źródła finansowania działań określonych w Strategii Rozwoju Miasta Grybów na lata 2022-2030

Sprecyzowane przedsięwzięcia strategii nie są możliwe do realizacji bez zaplecza finansowego. Mimo posiadania zasobów ludzkich, chęci i możliwości, bez zabezpieczenia środków pieniężnych nie są możliwe do wykonania. Źródłem pozyskania środków na dane działania będzie nie tylko budżet własny Grybowa, ale także:

- budżet państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- fundusze celowe, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Wskazane powyżej potencjalne źródła finansowania działań są niezbędne do prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Miasta. Grybów z powodzeniem pozyskuje środki na realizację różnych przedsięwzięć, można więc powiedzieć, że wykorzystuje wszystkie dostępne środki finansowe. Poniżej zaprezentowano szacowany koszt poszczególnych przedsięwzięć strategicznych wraz z ich potencjalnym źródłem finansowania.

Przedsięwzięcia	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Potencjalne źródło finansowania
Wsparcie finansowe dla lokalnych NGO i PES oraz Klubów sportowych i Grup artystycznych na działania statutowe	100 000,00 zł – 150 000,00 zł	Budżet państwa, środki własne
Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie	100 000,00 zł – 150 000,00 zł	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Aktywizacja osób starszych w tym działanie uniwersytetu dla seniorów	60 000,00 zł – 200 000,00 zł	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Organizacja półkolonii tematycznych dla dzieci z terenu Miasta Grybów	30 000,00 zł rocznie	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), fundusze celowe, Środki własne
Rozbudowa obiektu MOSIRu celem stworzenia Centrum Rekreacji i Sportu (rozbudowa obiektu wraz z budową infrastruktury zewnętrznej- boiska, skate park i inne)	15 000 000,00 zł	Fundusze celowe, Fundusze Europejskie, środki własne
Budowa Hali Widowiskowo Sportowej wraz z Infrastrukturą sportową	15 000 000,00 zł	Fundusze celowe, Fundusze Europejskie, Inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne
Wykonanie murali na wybranych obiektach w mieście	20 000,00 zł -100 000,00 zł	Budżet państwa, środki własne
Zajęcia dodatkowe dla uczniów zdolnych	3 000 000,00 zł	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne

Zajęcia dodatkowe dla uczniów z deficytami oraz dla uczniów niepełnosprawnych	500 000,00 zł	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Wsparcie młodych osób w obszarze doradztwa zawodowego oraz specjalistycznego poradnictwa psychologicznego	10 000,00 zł/rocznie	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Utworzenie w szkołach i przedszkolach kół młodych ekologów wraz z zajęciami dodatkowymi w tym zakresie	10 000,00 zł/rocznie	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Organizacja cyklicznych zajęć i konkursów sportowych wraz z warsztatami z zakresu zdrowego żywienia i zdrowego stylu życia	50 000,00 zł/rocznie	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Modernizacja lokalnych dróg oraz budowa chodników na obszarze Miasta Grybów	10 000 000,00 zł	Budżet państwa, fundusze celowe, środki własne
Budowa obwodnicy Miasta Grybów – ustalenie przebiegu, prace koncepcyjno- projektowe	50 000 000,00 zł	Budżet państwa, fundusze celowe, środki własne
Budowa parkingu P&R wraz z modernizacją dworca kolejowego w Grybowie	3 000 000,00 zł- 5 000 000,00 zł	EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), środki własne
Wytyczenie oraz budowa ścieżek rowerowych wraz z punktami przystankowymi na obszarze miasta	2 000 000,00 zł	EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne
Montaż oznaczeń kierunkowych –turystyczno-informacyjnych na obszarze miasta	300 000,00 zł	EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne

Montaż ekologicznych wiat przystankowych wraz z kosztami na śmieci oraz budowa miejsc postojowych dla rowerów na obszarze miasta	300 000,00 zł	EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne
Termomodernizacja obiektu stołówki	2 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Głęboka termomodernizacja obiektu MP GK w Grybowie wraz z modernizacją parkingów oraz zabezpieczeniem obiektu	2 000 000,00 zł- 4 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Wymiana kotłów grzewczych u osób fizycznych celem ograniczenia niskiej emisji	500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Montaż instalacji fotowoltaicznej na obiektach użyteczności publicznej miasta	2 000 000, 00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Modernizacja stacji uzdatniania wody	12 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Wymiana oświetlenia ulicznego w mieście na energooszczędne	1 500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Organizacja konkursów ekologicznych dla mieszkańców Miasta	100 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Utworzenie punktu „remanufacturingu”	700 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Zabezpieczenie możliwości eksploatacji złóż kopalin jako źródła surowców mineralnych oraz ich ochrona w dokumentach planistycznych Miasta	50 000,00 zł	Fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Edukacja ekologiczna w zakresie segregacji odpadów dla mieszkańców	50 000,00 zł-100 000,00 zł	Fundusze celowe, budżet państwa, EFS, środki własne
Utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów	1 000 000,00 zł-2 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne

Poprawa bezpieczeństwa na obszarze miasta poprzez doświetlenie przejść dla pieszych oraz montaż zabezpieczeń	500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Doposażenie OSP w specjalistyczny sprzęt	1 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Zabezpieczenie osuwisk	5 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Modernizacja rynku w Grybowie poprzez montaż obiektów małej architektury, modernizację fontanny, oświetlenia miejskiego i aranżację zieleni	3 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Podniesienie atrakcyjności turystyczno- rekreacyjnej parku miejskiego poprzez stworzenie centrum rekreacji i wypoczynku	2 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Budowa obiektów turystyczno-rekreacyjnych w wybranych punktach Miasta	2 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Rozbudowa miejskiego targowiska celem udostępnienia rękodzieła ludowego i wyrobów lokalnych	1 500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Utworzenie punktu doradczego dla osób chcących założyć działalność gospodarczą oraz dla przedsiębiorców w tym dla twórców ludowych i lokalnych rzemieślników	50 000,00 zł	EFS, fundusze celowe, środki własne
Promocja turystyki miejskiej	50 000,00 zł-100 000,00 zł	EFS, EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne
Modernizacja zabytkowego obiektu Synagogi w Grybowie	12 000 000,00 zł	EFRR, budżet państwa, fundusze celowe, inne fundusze ze źródeł europejskich,

		środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego
Rewitalizacja zabytkowego muru cmentarnego i budowa kaplicy cmentarnej	6 000 000,00 zł	EFRR (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym), inne Fundusze ze źródeł europejskich, środki własne
Promocja turystyczna Miasta Grybów w tym utworzenie Centrum Informacji Turystycznej MOSIR	50 000,00 zł	EFS, EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Promocja Miasta Grybów poprzez organizację cyklicznych wydarzeń kulturalnych	500 000,00 zł	EFS, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Organizacja targów biznesu, nauki i edukacji	500 000,00 zł	EFRR, budżet państwa, fundusze celowe, inne fundusze ze źródeł europejskich
Rozbudowa sieci wodno - kanalizacyjnej na obszarze miasta	30 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Budowa bloków mieszkalnych na obszarze miasta	15 000 000,00 zł	Środki własne, środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego
Likwidacja oczyszczalni ścieków Nebraska i Przedmieście	3 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Rozbudowa przedszkola w Grybowie	3 000 000,00 zł	EFS, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Utworzenie punktu opieki żłobkowej (projekt pilotażowy)	1 000 000,00 zł	EFS, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Montaż małej architektury w tym siłowni zewnętrznych oraz budowa placów zabaw na osiedlach w mieście	1 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne

Utworzenie Miejskiego Centrum Usług Społecznych poprzez modernizację obiektu po liceum w Grybowie (klub seniora, placówka dziennej opieki, biblioteka, OPS)	10 000 000,00 zł	EFS, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Budowa infrastruktury rekreacyjno- sportowej przy SP1 w Grybowie w tym boiska wielofunkcyjnego, miejsc parkingowych, małej architektury	2 500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Rozbudowa obiektu OSP w Białej Wyżnej celem utworzenia Wielofunkcyjnego obiektu kulturowo- rekreacyjnego (część dla KGW, świetlicy dla dzieci i młodzieży)	2 500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Budowa systemów dźwiękowych oraz wizualnych na obszarze miasta celem zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	500 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Likwidacja barier architektonicznych na obszarze miasta poprzez m.in. modernizację obiektów użyteczności publicznej w tym zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	1 000 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Uruchomienie aplikacji mobilnej w zakresie e-usług publicznych dla mieszkańców i turystów	200 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Budowa widowni w parku miejskim w Grybowie obok muszli koncertowej	1 200 000,00 zł	EFRR, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne
Zwiększenie dostępności do kultury poprzez organizację cyklicznych wydarzeń teatralnych, filmowych z udziałem muzyki artystycznej i klasycznej.	200 000,00 zł/ rocznie	EFS, fundusze celowe, budżet państwa, środki własne

Tabela 36 Przedsięwzięcia strategiczne- szacowana wartość oraz potencjalne źródła finansowania (oprac. własne).

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźniki demograficzne Miasta Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).....	6
Tabela 2 Wskaźniki demograficzne Miasta Piwniczna-Zdrój w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2019).....	8
Tabela 3 Porównanie liczby ludności wg zameldowania i deklaracji za gospodarowanie odpadami (oprac. własne na podstawie danych MPGK w Grybowie).	10
Tabela 4 Tabela 4 Migracje wewnętrzne na pobyt stały w Mieście Grybów w latach 2016-2019 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).	10
Tabela 5 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Mieście Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	11
Tabela 6 Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	12
Tabela 7 Liczba osób korzystających z pomocy OPS w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych UM w Grybowie).	12
Tabela 8 Powody korzystania z OPS w Grybowie w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych z UM w Grybowie).	13
Tabela 9 Podstawowe dane w zakresie szkolnictwa w latach 2015-2019 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	15
Tabela 10 Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w Grybowie oraz Piwnicznej-Zdrój (oprac. własne na podstawie danych OKE).	16
Tabela 11 Wyniki sprawdzianu w Mieście Grybów na tle Piwnicznej-Zdrój oraz Powiatu Nowosądeckiego w latach 2015-2016 (oprac. własne na podstawie danych OKE).	17
Tabela 12 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Mieście Grybów na tle Piwnicznej-Zdrój oraz Powiatu Nowosądeckiego w latach 2015-2016 (oprac. własne na podstawie danych OKE).	17
Tabela 13 Frekwencja wyborcza w Mieście Grybów: rok 2014 i 2018 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2014 i 2018 oraz PKW 2020).	19
Tabela 14 Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) na obszarze Miasta Grybów (źr. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPGW).	25
Tabela 15 Wykaz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na obszarze Miasta Grybów (źr. https://wody.isok.gov.pl).	26
Tabela 16. <i>Katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, których organem odpowiedzialnym za opracowanie i/lub wdrożenie jest JST oraz mieszkańcy gminy (źr. Załącznik nr 4 do Planu przeciwdziałania skutkom suszy, 2021 r.).</i>	27
Tabela 17 Podstawowe dane w zakresie infrastruktury ochrony środowiska na terenie Miasta Grybów w latach 2016-2019 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL, 2016-2020).	28
Tabela 18 Dane dotyczące kultury w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2019).	32
Tabela 19 Tabela 19 Podmioty według klas wielkości (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2019).	36
Tabela 20 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2018-2020).	37
Tabela 21 Budżet Miasta Grybów w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie danych UM w Grybowie).	37
Tabela 22 Mocne i słabe strony Miasta (oprac. własne).	48
Tabela 23 Obszary Strategicznej Interwencji - ujęcie terytorialne (źr. https://www.google.pl/maps).	52
Tabela 24 Zadania strategiczne w ramach obszaru Kapitał Ludzki i Społeczny (oprac. własne).	59

Tabela 25 Zadania strategiczne w ramach obszaru Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (oprac. własne).	60
Tabela 26 Zadania strategiczne w ramach obszaru gospodarka (oprac. własne).	60
Tabela 27 Zadania strategiczne w ramach obszaru zarządzanie strategiczne (oprac. własne). ...	60
Tabela 28 Wykaz przedsięwzięć strategicznych (oprac. własne).	65
Tabela 29 Wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych (opracowanie własne).	69
Tabela 30 Wzór karty oceny realizacji przedsięwzięć strategicznych (oprac. własne).	70
Tabela 31 Tabela celów wraz ze schematem organizacyjnym (oprac. własne).	84
Tabela 32 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego "Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego" (oprac. własne).	86
Tabela 33 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego "Zrównoważone wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego" (oprac. własne).	87
Tabela 34 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego „Efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego Miasta” (oprac. własne).	87
Tabela 35 Wskaźniki osiągnięcia celu szczegółowego „Poprawa jakości i dostępności usług publicznych” (oprac. własne).	88
Tabela 36 Przedsięwzięcia strategiczne- szacowana wartość oraz potencjalne źródła finansowania (oprac. własne).	95

Spis rysunków

Rysunek 1 Legenda do MPZP (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/application/modules/pln/pln_legenda.php?id=21).	41
Rysunek 2 Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (oprac. własne).	52
Rysunek 3 Struktura opracowywania celów strategii (oprac. własne).	57
Rysunek 4 Cele szczegółowe - strategiczne (oprac. własne).	57
Rysunek 5 Kierunki rozwoju Miasta Grybów (oprac. własne).	58

Spis wykresów

Wykres 1 Prognoza liczby ludności w Grybowie w latach 2016-2030 (oprac. własne na podstawie Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne, GUS 2017).	7
Wykres 2 Procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wieku (średnia za 2015-2020, oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	9
Wykres 3 Wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi: Miasto Grybów na tle Powiatu i Województwa (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	9
Wykres 4 Wydane pozwolenia na budowę i zgłoszenia budowy w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2018-2020).	10
Wykres 5 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Mieście Grybów (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2015-2020).	11
Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2020).	15
Wykres 7 Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto dla gimnazjów (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2018).	16
Wykres 8 Ilość zebranych odpadów z gospodarstw domowych w latach 2017-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2017-2020).	29
Wykres 9 Liczba mieszkańców Grybowa zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2016-2020).	33
Wykres 10 Bezrobocie rejestrowane w Grybowie wg płci w latach 2016-2020 9 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).	33
Wykres 11 Bezrobotni w Grybowie wg grup wiekowych w latach 2016-2020 (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).	34

Wykres 12 Struktura bezrobocia w Grybowie - wg długości przebywania w rejestrze osób bezrobotnych w latach 2016-2020 łącznie (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2016-2020).....	34
Wykres 13 Pracujący mieszkańcy Grybowa wg płci w latach 2015-2020 (oprac. własne na podstawie GUS, BDL 2015-2020).....	35
Wykres 14 Rodzaj działalności w 2020 roku w rejestrze REGON (oprac. własne na podstawie danych GUS, BDL 2020).....	36

Spis map

Mapa 1 Położenie Miasta Grybów (źr. https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/Imgp_2.html?gpmap=gp0).....	5
Mapa 2 Widok na Miasto Grybów (źr. https://grybow.pl/homepages/wszystko-o-grybowie/srodowisko/)	5
Mapa 3 Mapa zagrożenia powodziowego (źr. https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMRP).	22
Mapa 4 Zagospodarowanie przestrzeni cz. północno-zachodnia (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/).	42
Mapa 5 Zagospodarowanie przestrzeni część północno-wschodnia (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/).	43
Mapa 6 Zagospodarowanie przestrzeni część południowo-zachodnia (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/).	43
Mapa 7 Zagospodarowanie przestrzeni część południowo-wschodnia (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/).	44
Mapa 8 Krajowe obszary strategicznej interwencji (źr. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”).	49
Mapa 9 Obszary zagrożone marginalizacją i gminy zmarginalizowane (źr. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego "Małopolska 2030").	50
Mapa 10 Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane zasięgi MOF (źr. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”	51
Mapa 11 Społeczne, ekonomiczne i środowiskowe obszary problemowe w Małopolsce - Gminy zmarginalizowane (źr. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030”)....	51
Mapa 12 Obszary interwencji z proponowanym obszarem oddziaływania (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/ oprac. własne).	55
Mapa 13 Model funkcjonalno-przestrzenny Miasta Grybów- główne ośrodki (źr. https://mgrybow.e-mapa.net/ oprac. własne).	76